

2/2013

BIBLIOTEKARZ

Katarzyna Winogrodzka
Raport o stanie komputeryzacji bibliotek
publicznych w roku 2012

Jadwiga Kotulska
Władysław Bartoszewski
i Danuta Bańkowska

Anna Lembas
NUKAT w małej bibliotece

Rafał Golał
Pytania i odpowiedzi:
kwalifikacje bibliotekarzy

Ogólnopolski konkurs SBP Bibliotekarz Roku 2012

21 stycznia 2013 r. rozpoczęła się III edycja Ogólnopolskiego Konkursu na Bibliotekarza Roku. **Kandydatami do tego tytułu są ci bibliotekarze, którzy w 2012 roku byli autorami ciekawych inicjatyw oraz wymiernych osiągnięć.** To dzięki nim biblioteki modernizują swoje lokale i ich wyposażenie, unowocześniają metody pracy, stale poszerzają też ofertę dla czytelników. Promując ich dokonania promujemy nasz, ważny społecznie zawód bibliotekarza. Formuła Konkursu jest otwarta. Kandydaci mogą reprezentować różne typy bibliotek, a oceniane dokonania dotyczą różnych obszarów aktywności zawodowej. Każdy z nas może zgłaszać kandydatów pod warunkiem uzyskania ich zgody na udział w Konkursie. Każdy zgłoszony kandydat może wygrać. Wyniki dwu poprzednich edycji Konkursu skutecznie rozproszyły obawy, że szanse mają przede wszystkim dyrektorzy dużych bibliotek. Bibliotekarzem Roku 2010 została bowiem Barbara Kuprel, kierownik Oddziału dla Dzieci i Młodzieży Biblioteki Publicznej w Mońkach, a w 2011 tytuł ten otrzymała Małgorzata Kępka, dyrektor Gminnej Biblioteki Publicznej w Koszarawie. Toteż gorąco zachęcam naszych czytelników: docieńcie wysiłki pracowników bibliotek i zgłaszajcie wyróżniających się bibliotekarzy! **Regulamin konkursu i formularz zgłoszenia znajdziecie na naszym portalu www.sbp.pl**

Konkurs składa się z dwóch etapów. W pierwszym wybierani są Bibliotekarze Roku w poszczególnych województwach. Zwycięzcy konkursów wojewódzkich przechodzą do etapu drugiego i jako finaliści biorą udział w ogólnopolskim plebiscycie wyłaniającym najbardziej popularnego w kraju Bibliotekarza Roku 2012.

Liczba uczestników Konkursu systematycznie rośnie. Wierzymy, że w tym roku będzie podobnie, choć ze względu na organizowane równoległe wybory do władz SBP, czas trwania Konkursu uległ skróceniu. Zarząd Główny SBP postanowił jednak, że nagroda główna w tym Konkursie zostanie uroczyście wręczona podczas Krajowego Zjazdu Delegatów, który odbędzie się 7-8 czerwca 2013 r.

Konkurs Bibliotekarz Roku to ogromna szansa na budowanie nowego, dynamicznego wizerunku naszego zawodu. Wykorzystajmy w pełni tę okazję!

Elżbieta Stefańczyk
Przewodnicząca
Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich
Warszawa, 21.01.2013

Spis treści

OD REDAKTORA (Elżbieta Stefańczyk) – 3

ARTYKUŁY

Katarzyna Winogrodzka: Raport o stanie komputeryzacji bibliotek publicznych w roku 2012 – 4

Anna Lembas: NUKAT w małej bibliotece – 13

Marek Dubiński, Marzena Borowska: Aktywność zawodowa absolwentów Instytutu Informatyki i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego – 16

Jadwiga Kotulska: Władysław Bartoszewski i Danuta Bańkowska – 19

Tomasz Pawlik: Biblioteki (bez) przyszłości – 23

Z BIBLIOTEK

Małgorzata Zychowicz: Koszalińska Biblioteka Publiczna w powiatowej rzeczywistości – 24

O BIBLIOTEKACH W PRASIE

Bibliotekarz XXI wieku... (Bożena Lech-Jabłońska) – 28

Superbiblioteka... (Sylvia Wesołowska) – 29

Sposób na promocję... (Hanna Jamry) – 30

SPRAWOZDANIA I RELACJE

O kongresowym torcie (Małgorzata Piekarska) – 31

Bibliografia regionalna w komunikacji publicznej (Bożena Lech-Jabłońska) – 33

Automatyzacja bibliotek publicznych 2012 (Paweł Rygiel) – 36

BIBLIOGRAFIA OD KUCHNI...CZYLI POTYCZKI BIBLIOGRAFA

Pasje i talenty (Ewa Dombek) – 40

PRZEGLĄD PIŚMIENICTWA

Sitarska Anna: Bibliografia osobowa: korzystne i niekorzystne uwarunkowania zastosowań ICT: (na przykładzie bibliografii Jana Pawła II) (Danuta Urbańska) – 42

Z oficyny wydawniczej SBP (Marzena Przybysz) – 45

PRAWO BIBLIOTECZNE

Pytania i odpowiedzi: kwalifikacje bibliotekarzy (Rafał Gola) – 46

Z ŻAŁOBNEJ KARTY

Elżbieta Pająk (Marek Dubiński) – 49

Z ŻYCIA SBP (Marzena Przybysz) – 50

Debata na temat czytelnictwa • Drugie urodziny portalu Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich • Spotkanie z przedstawicielami instytutów informacji naukowej i bibliotekoznawstwa • Grudniowe posiedzenia Prezydium i Zarządu Głównego SBP • List przewodniczącej SBP do minister edukacji narodowej w sprawie likwidacji bibliotek pedagogicznych

POSTAKTUALIA (Jacek Wojciechowski) – 51

W KILKU SŁOWACH – 15, 44, 48

Contents

FROM THE EDITOR (Elżbieta Stefańczyk) – 3

ARTICLES

Katarzyna Winogrodzka: Report on the Computerization of Public Libraries in 2012 – 4

Anna Lembas: NUKAT in a Small Library – 13

Marek Dubiński, Marzena Borowska: Professional Activity of Wrocław University Institute of Information and Library Science Alumni – 16

Jadwiga Kotulska: Władysław Bartoszewski and Danuta Bańkowska – 19

Tomasz Pawlik: Library (without) the future – 23

FROM LIBRARIES

Małgorzata Zychowicz: Koszalin Public Library in the Koszalin District Reality – 24

ON LIBRARIES IN THE PRESS

Librarian of the 21st Century... (Bożena Lech-Jabłońska) – 28

Superlibrary... (Sylvia Wesółowska) – 29

Solution for Promotion ... (Hanna Jamry) – 30

EVENTS AND REPORTS

On Congress Cake (Małgorzata Piekarska) – 31

Regional Bibliography in Public Communication (Bożena Lech-Jabłońska) – 33

Automatization of Libraries in Poland 2012 (Paweł Rygiel) – 36

BIBLIOGRAPHY BEHIND THE SCENES... OR BIBLIOGRAPHER'S SKIRMISHES

Ewa Dombek: Passions and Talents – 40

REVIEW OF PUBLICATIONS

Sitarska Anna: Bibliografia osobowa: korzystne i niekorzystne uwarunkowania zastosowań ICT: (na przykładzie bibliografii Jana Pawła II) (Danuta Urbańska) – 42

From the PLA Publishing House (Marzena Przybysz) – 45

LIBRARY LAW

Questions and Replies: Librarians Qualifications (Rafał Gola) – 46

OBITUARIES

Elżbieta Pająk (Marek Dubiński) – 49

FROM THE PLA (Marzena Przybysz) – 50

Debate on Readership; Second Anniversary of the PLA Portal; Meeting with Representatives of Library and Information Science Institutes; December Session of the PLA Presidium and General Board; the PLA President's Letter to the Minister of National Education Regarding the Shutdown of Pedagogical Libraries

POST-CURRENT EVENTS (Jacek Wojciechowski) – 51

IN A NUTSHELL – 15, 44, 48

Od Redaktora

Szanowni Państwo,
Drodzy Czytelnicy,

W numerze 2 „Bibliotekarza” przedstawiamy interesujące teksty odnoszące się do bieżącej pracy polskich bibliotek. Dział „Artykuły” rozpoczyna tekst K. Winogrodzkiej, omawiający raport o stanie komputeryzacji bibliotek publicznych w roku 2012. Jest on wynikiem badania ankietowego przeprowadzonego przez Komisję Nowych Technologii ZG SBP i prezentowanego na X Ogólnopolskiej Konferencji nt. automatyzacji bibliotek publicznych, która odbyła się w listopadzie 2012 r. w Centralnej Bibliotece Wojskowej. W artykule „NUKAT w małej bibliotece” autorka prezentuje zmiany, jakie zaszły w bibliotece uczelnianej, która przystąpiła do współpracy z NUKAT. Wyniki badań ankietowych przedstawiające losy zawodowe absolwentów IINIB Uniwersytetu Wrocławskiego, pracujących w bibliotekach wyższych szkół niepaństwowych Wrocławia omówili ich autorzy, niedawni absolwenci tego Instytutu. W zestawieniu z tekstem adeptów zawodu interesująco prezentuje się artykuł przedstawiający sylwetki byłych pracowników Biura ZG SBP Władysława Bartoszewskiego i Danuty Bańkowskiej, którzy w swojej karierze zawodowej mają także lata współpracy z Rozgłośnią Polską Radia Wolna Europa. Rozważania o dwóch pokoleniach bibliotekarzy uzupełnia tekst „Biblioteki (bez) przyszłości”. W dziale „Z bibliotek” znajdują Państwo artykuł M. Zychowicz, w którym autorka przedstawia nowe, ważne zadania w działalności Koszalińskiej Biblioteki Publicznej, związane z powierzeniem jej funkcji biblioteki powiatowej.

Relacja z trzech konferencji: „O kongresowym torcie” – poświęcona refleksjom wynikającym z III Kongresu Bibliotek Publicznych FRIS, „Bibliografia regionalna w komunikacji publicznej” – omawiająca spotkanie poświęcone roli bibliografii regionalnej oraz „Automatyzacja bibliotek publicznych 2012”, jubileuszowe X spotkanie bibliotekarzy poświęcone nowym technologiom w polskich bibliotekach – stanowi materiał „Sprawozdań i relacji”.

W dziale „O bibliotekach w prasie” przedstawiamy informacje z prasy lubelskiej, zachodniopomorskiej i opolskiej odnoszące się do bibliotek. Natomiast w kolejnym, 4 już artykule w cyklu „Bibliografia od kuchni... czyli potyczki bibliografa” autorka prezentuje twórców dzieł posiadających niecodzienne talenty, zainteresowania i pasje. Zawartość numeru uzupełniają stałe rubryki: „Prawo biblioteczne”, „Przegląd piśmiennictwa”, „Z życia SBP”, „W kilku słowach”, a także „Postaktualia” Jacka Wojciechowskiego.

Szanowni Państwo, już rok Redakcja w nowym składzie przygotowuje kolejne numery „Bibliotekarza”. W numerze 2 z 2012 r. zwróciłam się z prośbą o współpracę do czytelników, sympatyków i tych, którzy widzą potrzebę zmian w „Bibliotekarzu”. Cieszę się, że otrzymaliśmy od Państwa wiele uwag i opinii, a także materiały do kolejnych numerów miesięcznika. Dziękuję szczególnie za przekazywanie sugestii, propozycji dotyczących nowej szaty graficznej „Bibliotekarza”.

Pragnę podziękować Zespołowi Redakcji, wszystkim współpracownikom oraz Wydawnictwu SBP za pomoc i wsparcie w pierwszym roku mojej pracy, jako redaktora naczelnego „Bibliotekarza”.

Elżbieta Stefanowicz

Raport o stanie komputeryzacji bibliotek publicznych w roku 2012

W dniach 7-8 listopada 2012 r. odbyła się X Ogólnopolska Konferencja pt. „Automatyzacja bibliotek publicznych”. Od wielu lat jednym ze stałych punktów programu konferencji jest prezentacja wyników badania ankietowego dotyczącego stanu komputeryzacji bibliotek publicznych.

Pod koniec kwietnia 2012 r. ankiety opracowane w ramach prac Komisji Nowych Technologii SBP (do 2010 r. Komisji Automatyzacji), zostały rozesłane do wszystkich bibliotek wojewódzkich z prośbą o zebranie danych z ich terenu. Celem badania było poznanie stanu komputeryzacji bibliotek pełniących zadania ponadlokalne, czyli wojewódzkich i powiatowych oraz bibliotek miejskich i wiejskich, dostępu do internetu, postępu w digitalizacji, finansowania komputeryzacji, pomocy udzielanej przez biblioteki wojewódzkie i przeszkód w komputeryzacji.

Dotychczasowe badania przeprowadzane były w cyklu dwuletnim, co pozwalało na ocenę postępu jaki dokonywał się w bibliotekach publicznych w zakresie komputeryzacji. Ich wyniki publikowano w materiałach konferencyjnych, na portalu SBP, a także na łamach „Bibliotekarza” i „Poradnika Bibliotekarza”.

Ankieta opracowana w 2012 r. była tylko nieznacznie zmieniona w stosunku do poprzednich. Doprecyzowano niektóre pytania w celu uzyskania informacji o zmianach w zakresie technologii stosowanych przez biblioteki.

Niestety, po raz pierwszy, nie otrzymaliśmy kompletu odpowiedzi z bibliotek wojewódz-

kich, co nie tylko utrudniło opracowanie wyników bieżącego badania, ale także analizę zmian. Książnica Kopernikańska przysłała jedynie część najbardziej ogólnych danych o bibliotekach z terenu, nad którym sprawuje nadzór merytoryczny. W konsekwencji, niezbędne było usunięcie informacji o tych bibliotekach z danych za rok 2010. W przeciwnym wypadku nie byłoby możliwości dokonania oceny postępu wdrażania nowych technologii. Zestawienia pozbawione powyższych informacji są oznaczone (*).

Na podstawie danych uzyskanych z badania na dzień 30 czerwca 2012 r. w Polsce było 8261 placówek bibliotecznych. Zmiany w liczbie placówek uczestniczących w komputeryzacji przedstawia Tabela 1.

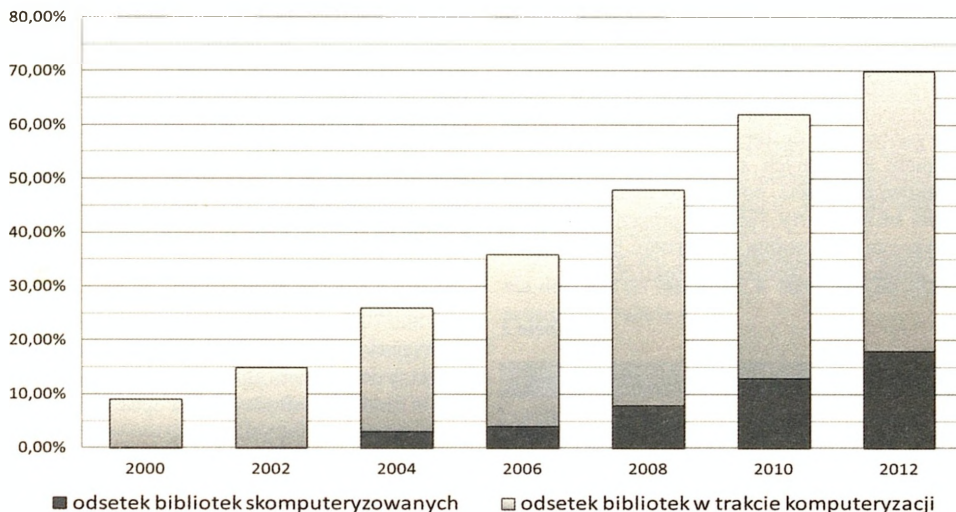
W ankiecie zdefiniowano biblioteki „skomputeryzowane w 100%” jako takie placówki, które mają skomputeryzowane wszystkie procesy biblioteczne (takie jak gromadzenie i ewidencja, opracowanie, udostępnianie) przy pomocy jednego systemu bibliotecznego. Natomiast, biblioteki „w trakcie komputeryzacji” nie były definiowane w sposób ścisły, tym samym pozostawiliśmy do wolności instruktorom w ocenie i kwalifikacji bi-

Tabela 1

	2000	2002	2004	2006	2008	2010	2012
Liczba bibliotek publicznych i ich filii	8946	8858	8663	8509	8429	8310	8261
Liczba bibliotek skomputeryzowanych i komputeryzujących się	831 (9%)	1336 (15%)	2223 (26%)	3063 (36%)	4043 (48%)	5142 (62%)	5721 (70%)
W tym skomputeryzowanych w 100%		-	294 (3%)	380 (4%)	679 (8%)	1074 (13%)	1492 (18%)

Wykres 1

Stan komputeryzacji bibliotek publicznych w latach 2000-2012

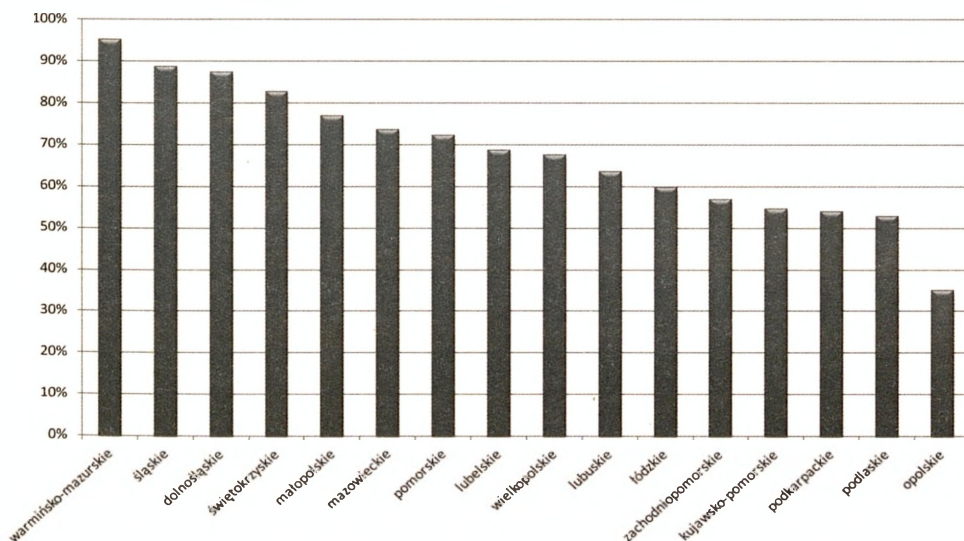
bliotek do tej grupy. Ilustrację graficzną postępu w komputeryzacji bibliotek publicznych stanowi Wykres 1.

Wyniki badań jednoznacznie wskazują istniejące ogromne dysproporcje pomiędzy stanem komputeryzacji bibliotek publicznych

w województwach. Przykładem jest porównanie dwóch województw o zbliżonej liczbie bibliotek: warmińsko-mazurskiego, w którym funkcjonuje 318 bibliotek i 95% z nich jest w trakcie komputeryzacji oraz województwa opolskiego, w którym funkcjonuje 317 bibliotek

Wykres 2

Stan komputeryzacji bibliotek publicznych w województwach w roku 2012

i 35% z nich jest w trakcie komputeryzacji. Wykres 2 ilustruje stan komputeryzacji w poszczególnych województwach.

Internet

Wprowadzanie nowych technologii informacyjnych do bibliotek nieodłącznie wiąże się z uzyskiwaniem dostępu do internetu, wprowadzaniem związanych z nim nowych usług dla użytkowników oraz nowymi formami prezentowania swojej oferty. Tabela 2 prezentuje zmiany w zakresie korzystania z internetu przez biblioteki publiczne w stosunku do roku 2010.

Tabela 2

	2010*	2012
Liczba bibliotek posiadających dostęp do internetu	6095 (76%)	6925 (86%)
Liczba bibliotek udostępniających internet czytelnikom	5601 (69%)	6468 (81%)
Liczba bibliotek posiadających stronę WWW	999 (12%)	1322 (16%)

BIBLIOTEKI WOJEWÓDZKIE (WBP)

Biblioteki wojewódzkie to grupa bardzo trudna do badania. Z osiemnastu bibliotek wojewódzkich 11 ma status biblioteki naukowej, 7 ma filie (od 16 do 34) na terenie miasta i pełni również zadania biblioteki miejskiej, 9 pełni dodatkowo zadania biblioteki powiatowej. Cechą wspólną jest realizowanie zadań biblioteki wojewódzkiej określonych w ustawie o bibliotekach. Należą do nich m.in. opieka instrukcyjno-metodyczna nad bibliotekami w terenie, w tym opieka metodyczna związana z komputeryzacją bibliotek.

Internet

Wszystkie biblioteki wojewódzkie posiadają stały dostęp do internetu, udostępniają internet czytelnikom i żadna z nich nie pobiera opłat za tę usługę.

SYSTEMY BIBLIOTECZNE

Biblioteki wojewódzkie wykorzystują jednocześnie wiele programów bibliotecznych, które zestawiono w Tabeli 3. Bieżące badanie potwier-

Tabela 3

Miasto – siedziba WBP	2010	2012
Białystok	MAK	MAK
Bydgoszcz	Prolib, MAK	Prolib, MAK
Gdańsk	Patron	Patron
Gorzów WLK.	Sowa, Sowa 2, Prolib	Sowa 2, Prolib
Katowice	Prolib M21, Promax	Prolib M21
Kielce	MAK, FIDKAR, WEBMAK, MAK WWW	MAK, FIDKAR, MAK, WWW, dLibra
Kraków	Prolib M21, MAK, Sowa	Prolib M21, MAK, Sowa
Lublin	Virtua, MAK	Virtua, MAK
Łódź	Horizon, MAK, Sowa	Horizon, MAK, Sowa, Virtua, dLibra
Olsztyn	MAK, ISIS, MAK+	MAK, ISIS, MAK+
Opole	Sowa, Sowa 2	Sowa, Sowa 2
Poznań	Sowa TCP, Sowa 2TCP	Sowa
Rzeszów	Sowa 2	Sowa 2
Szczecin	Aleph	Aleph
Toruń	Prolib, MAK	Prolib M21
Warszawa	Aleph, MAK, Virtua (klient)	Aleph, MAK, Virtua (klient)
Wrocław	Aleph	Aleph
Zielona Góra	Prolib	Prolib

dziło stabilizację w użytkowaniu oprogramowania bibliotecznego przez WBP. Od ostatniego badania sytuacja nie zmieniła się znacząco, część bibliotek zrezygnowała ze starszej wersji oprogramowania, inne ograniczyły się do podania ogólnej nazwy programu, bez podawania wersji. Aktualnie 9 WBP korzysta z jednego programu bibliotecznego (w 2010 r. – 6). Dwie biblioteki (Kielce i Łódź) po raz pierwszy wymieniły program dLibra jako użytkowane oprogramowanie biblieczne.

KOMPUTERYZACJA PROCESÓW BIBLIOTECZNYCH

W bieżącym badaniu wszystkie (17) biblioteki wojewódzkie zadeklarowały, że wykorzystują technologię informatyczną do: tworzenia katalogów zbiorów z wykorzystaniem formatu MARC 21, opracowywania bibliografii, przejmowania danych bibliograficznych z Biblioteki Narodowej, udostępniania lokalnie i w internecie baz katalogowych i bibliograficznych, udostępniania zbiorów oraz mają profil na Facebooku.

16 bibliotek wojewódzkich stosuje kartoteki wzorcowe, a jako przykłady podano Słownik JHP Biblioteki Narodowej (11 WBP) lub ogólnie KHW Biblioteki Narodowej (3 WBP) oraz CKHW NUKAT (7 WBP), własne kartoteki wzorcowe, schemat bibliografii regionalnej, a także ogólnie korzystanie z kartotek haseł wzorcowych formalnych i przedmiotowych oraz UKD.

12 WBP współpracuje przy tworzeniu baz danych o zasięgu lokalnym. Jako przykłady podano: katalog bibliotek Dolnośląskiego Zosobu Bibliotecznego, Pomorski Katalog Bibliotek Samorządowych, Wielkopolską Bibliotekę Cyfrową, Rozproszony Katalog Bibliotek RoK@bi (zachodniopomorskie), Kujawsko-Pomorski Katalog Bibliotek Samorządowych, Fidkar Małopolski, Wirtualny Katalog Lubelskich Bibliotek Naukowych, Podkarpacką Bibliotekę Cyfrową, bibliografię regionalną (województwa mazowieckiego, podkarpackiego, kujawsko-pomorskiego, Pomorza Gdańskiego i Środkowego oraz Warmii i Mazur).

10 WBP współpracuje przy tworzeniu baz o zasięgu krajowym: NUKAT (3 WBP), kartoteka JHP BN (1 WBP), baza zawartości prasy BN (1 WBP)².

3 WBP współpracują przy tworzeniu baz o zasięgu międzynarodowym, a przykłady podała tylko Książnica Pomorska: WorldCat, Europeana, ViFaOst, Dart Europe.

BIBLIOTEKI POWIATOWE (PBP)

W strukturze administracyjnej Polski jest 379 powiatów, w tym 65 powiatów grodzkich. Dotychczas utworzono 285 bibliotek powiatowych lub powierzono im pełnienie zadań biblioteki powiatowej. W ciągu ostatnich dwóch lat zmniejszyła się liczba bibliotek powiatowych w województwach opolskim (-1) i warmińsko-mazurskim (-2), a utworzono (powierzono zadania) biblioteki powiatowe w województwach kujawsko-pomorskim (+2) i mazowieckim (+2).

Zmiany stanu komputeryzacji i wykorzystania dostępu do internetu w stosunku do 2010 r. prezentuje Tabela 4:

Tabela 4

PBP	2010	2012
Liczba bibliotek powiatowych i pełniących zadania	284	285
Liczba bibliotek skomputeryzowanych i w trakcie komputeryzacji	278 (98%)	279 (98%)
W tym liczba bibliotek powiatowych skomputeryzowanych w 100%	117 (41%)	139 (49%)
Liczba bibliotek powiatowych z dostępem do internetu	284 (100%)	285 (100%)
Liczba bibliotek udostępniających internet czytelnikom	278 (98%)	275 (96%)
Liczba bibliotek udostępniających bezprzewodowy internet czytelnikom	149 (52%)	173 (61%)
Liczba bibliotek pobierających opłaty od czytelników za korzystanie z internetu	55 (19%)	33 (12%)
Liczba bibliotek posiadających własne strony WWW	243 (86%)	256 (90%)

KOMPUTERYZACJA PROCESÓW BIBLIOTECZNYCH

Zaawansowanie bibliotek powiatowych w komputeryzacji można ocenić na podstawie danych zestawionych w Tabeli 5.

Jako przykłady baz tworzonych we współpracy biblioteki powiatowe podawały: bibliografię regionalną (8 ankiet), kartoteki informacji regionalnej (4), centralny katalog wojewódzki (3), wirtualny katalog miasta lub powiatu (2), centralny katalog (2), bazy czasopism (1), Cyfrowe Archiwum Tradycji Lokalnej (1), Podkarpacką Bibliote-

Tabela 5

	Liczba PBP 2010*	Liczba PBP 2012
Tworzenie baz katalogowych	248	256
Tworzenie baz bibliograficznych	183	172
Stosowanie formatu MARC 21	176	193
Kontrola baz danych kartotekami hasel wzorcowych	166	149
Współtworzenie baz o zasięgu lokalnym	102	100
Współtworzenie baz o zasięgu krajowym	14	22
Współtworzenie baz międzynarodowych	2	1
Udostępnianie własnych baz katalogowych lokalnie	213	236
Udostępnianie własnych baz katalogowych w internecie	169	216
Gromadzenie zbiorów	90	124
Ewidencja zbiorów	160	188
Komputerowe udostępnianie zbiorów	135	167
Wykorzystywanie w działalności informacyjnej:		
GG	74	83
Skype		2
Facebook	nie pytano	127
Nasza Klasa	nie pytano	15
Twitter	nie pytano	1
Blip	nie pytano	1
Blogi	nie pytano	29

kę Cyfrową (1), bazy bibliotek użytkujących ten sam system biblioteczny: MAK+ (3), Sowa (1), Pro-lib (1), Mateusz (1).

MIEJSKIE I WIEJSKIE BIBLIOTEKI PUBLICZNE

W badaniu ankietowym dokonano podziału bibliotek na miejskie i wiejskie na podstawie ich lokalizacji, a nie podziału formalnego. Zgodnie z takim podziałem, w Polsce (bez toruńskiej części woj. kujawsko-pomorskiego) jest 2718 placówek bibliotecznych miejskich i od 2010 r. ubyło 5 oraz 5309 placówek bibliotecznych wiejskich, których od 2010 r. ubyło 32.

Tabela 6 prezentuje zmiany jakie nastąpiły w okresie od 2010 r. w zakresie komputeryzacji tych bibliotek i wykorzystania dostępu do internetu.

Tabela 6

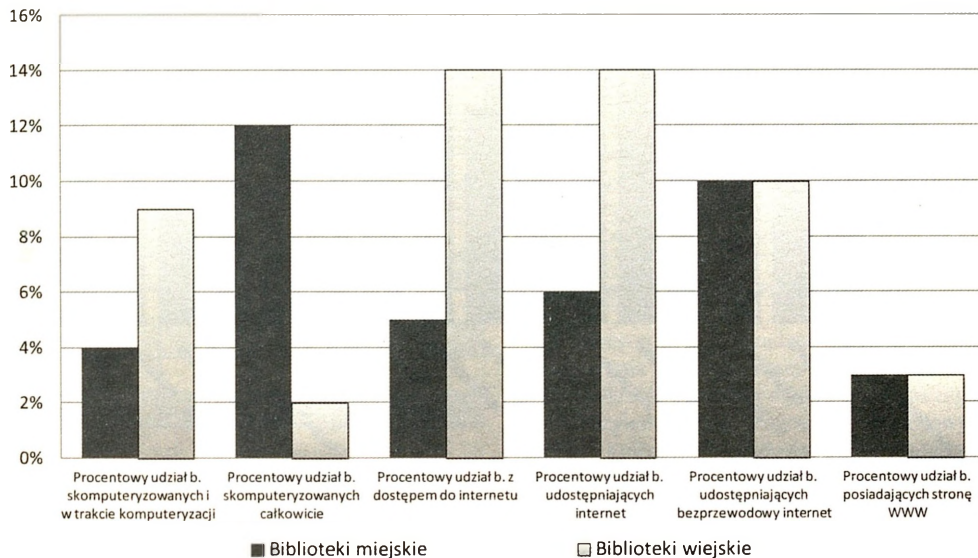
	Biblioteki miejskie		Biblioteki wiejskie	
	2010*	2012	2010*	2012
Liczba bibliotek skomputeryzowanych i komputeryzujących się	2281 (84%)	2401 (88%)	2794 (52%)	3252 (61%)
Skomputeryzowane w 100%	828 (30%)	1131 (42%)	217 (4%)	332 (6%)
Liczba bibliotek z dostępem do internetu	2341 (86%)	2471 (91%)	3754 (70%)	4454 (84%)
Liczba bibliotek udostępniających internet czytelnikom	2122 (78%)	2274 (84%)	3479 (65%)	4194 (79%)
Liczba bibliotek posiadających stronę WWW	637 (23%)	708 (26%)	362 (7%)	514 (10%)
Udostępniające czytelnikom bezprzewodowy internet	553 (20%)	808 (30%)	905 (17%)	1417 (27%)

Analizę zmian od 2010 r. ułatwia Wykres 3, na którym wyraźnie widać, że w ostatnich dwóch latach więcej bibliotek wiejskich rozpoczęło komputeryzację niż miejskich. Natomiast biblioteki miejskie, w większym stopniu wdrożyły oprogramowanie biblioteczne. Uzyskiwanie dostępu do internetu i udostępnianie go użytkownikom w omawianym okresie było przede wszystkim domeną bibliotek wiejskich. Trudno tu nie pokusić się o stwierdzenie, że jest to widoczny efekt funkcjonujących w ostatnich latach ogólnokrajowych programów Fundacji Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego, Instytutu Książki i Fundacji Orange. Jednocześnie należy stwierdzić, że „wielkość” tego postępu jest mniejsza niż w poprzednich latach. Omawiane zjawisko prezentują Wykresy 4 i 5.

Biblioteki miejskie są skomputeryzowane od 64% do 97% (w poprzednim badaniu od 65% do 96%) w poszczególnych województwach, a biblioteki wiejskie od 23% do 95% (w poprzednim badaniu od 12% do 88%) co prezentuje Wykres 6.

Wykres 3

Zmiany w stanie komputeryzacji i wykorzystania internetu w bibliotekach publicznych od 2010 r.

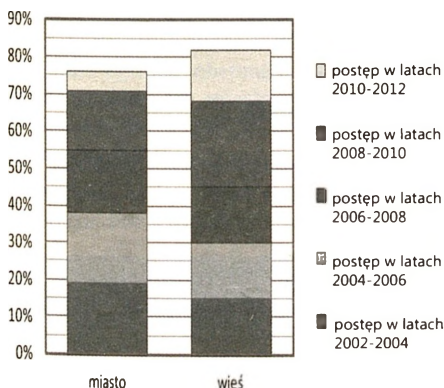
KOMPUTERYZACJA PROCESÓW BIBLIOTECZNYCH

Ocenę stanu zaawansowania wdrożenia nowych technologii w bibliotekach miejskich i wiejskich może dopełnić analiza komputeryzacji procesów bibliotecznych (Tabela 7). Należy jednak pamiętać, że zmieniono w tegorocznej ankiecie formę pytania o biblioteki publiczne,

które nie pełnią funkcji ponadlokalnych. Z uzyskanych odpowiedzi można wnioskować, że część bibliotek wojewódzkich w poprzednich latach inaczej interpretowała to pytanie. W związku z tym przedstawione poniżej dane należy potraktować jako obraz stanu obecnego i nie rozpatrywać w kategoriach postępu w stosunku do lat poprzednich.

Wykres 4

Dostęp do internetu w bibliotekach

Wykres 5

Komputeryzacja bibliotek

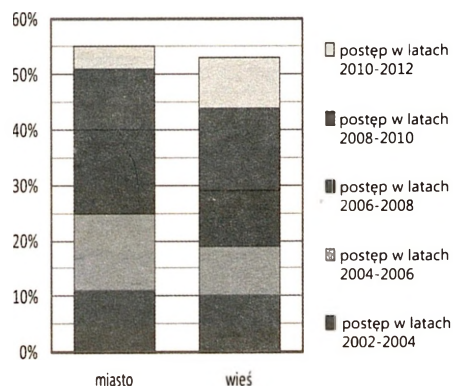

Tabela 7

	Liczba placówek bibliotecznych 2012
Tworzenie baz katalogowych	3479
Stosowanie formatu MARC 21	2727
Tworzenie baz bibliograficznych	1030
Współtworzenie baz o zasięgu lokalnym	444
Współtworzenie baz o zasięgu krajowym	249
Przejmowanie danych z baz Biblioteki Narodowej	2816
Udostępnianie własnych baz katalogowych lokalnie	2129
Udostępnianie własnych baz katalogowych w Internecie	1673
Gromadzenie zbiorów	845
Ewidencja zbiorów	1679
Komputerowe udostępnianie zbiorów	1122
Wykorzystywanie w działalności informacyjnej:	
GG	624
Skype	7
Facebook	492
Nasza Klasa	143
Twitter	8
Blogi	172

Jako przykłady współpracy przy tworzeniu baz danych o zasięgu lokalnym, krajowym i międzynarodowym, biblioteki podawały: bibliografię regionalną (9 ankiet), kartotekę regionalną (3), centralny katalog powiatowy (3), bazy czasopism (1), bazy bibliotek użytkujących ten sam system biblioteczny: MAK+ (2), Sowa (1), Mateusz (1), Prolib (1) oraz katalogi wojewódzkie: DZB, MSIB, Fidkar Małopolski, Rok@bi, a także Cyfrowe Archiwum Tradycji Lokalnej.

Bazy innych bibliotek i instytucji udostępniane w bibliotekach publicznych to przede wszystkim bazy Biblioteki Narodowej, bibliotek wojewódzkich, KaRo, bazy zawierające akty prawne oraz e-booki.

PROGRAMY BIBLIOTECZNE

Analiza stanu komputeryzacji bibliotek publicznych uwzględniła także wykaz programów bibliotecznych wraz z liczbą bibliotek użytkujących je (Tabela 8).

W grupie programów określonych jako „inne” biblioteki wymieniły: Librarium, Biblioteka 2000, KOHA, Library Manager, Biblioteka Publiczna, KoBi, MOL, Clavius, ISIS, Schola, Open Biblio, Fidkar, WebMak, dLibra.

Tabela 8

Nazwa programu	2010*	2012	zmiana od 2010
SOWA	1076	1326	250
MAK	1434	1102	-332
MAK+	49	560	511
LIBRA	384	429	45
MATEUSZ	121	364	243
ALEPH	199	313	114
PROLIB	173	223	50
PATRON	145	169	24
HORIZON	1	43	42
VIRTUA	2	4	2
inny	96	125	29
Razem:	3680	4658	978

DIGITALIZACJA W BIBLIOTEKACH PUBLICZNYCH

Tabela 9 prezentuje zmiany jakie nastąpiły w działalności bibliotek związanej z digitalizacją zbiorów.

Z bibliotek wojewódzkich jedynie WBP w Lublinie jest na etapie założeń projektowych biblioteki cyfrowej, pozostałe biblioteki wojewódzkie rozpoczęły już digitalizację i ich tworzenie i są to: Wrocławska BC, Kujawsko-Pomorska BC, Zielonogórska BC, Regionalia Ziemi Łódzkiej BC, Małopolska BC, Mazowiecka BC, Opolska BC, Podkarpacka BC, Podlaska BC, Bałtycka BC, Śląska BC, Świętokrzyska BC, Wielkopolska BC, Zachodniopomorska BC Pomerania. Większość bibliotek cyfrowych jest tworzona we współpracy z innymi bibliotekami i instytucjami regionu.

Biblioteki powiatowe przystąpiły do współtworzenia regionalnych bibliotek cyfrowych prowadzonych przez WBP, a część tworzy własne biblioteki cyfrowe obejmujące swym zasięgiem teren powiatu lub miasta. Biblioteki miejskie i gminne podobnie jak PBP współpracują z większymi ośrodkami.

Część bibliotek, zarówno powiatowych, jak i miejskich oraz gminnych, przystąpiła do programu Cyfrowe Archiwa Tradycji Lokalnej realizowanego przez Fundację Ośrodka Karta w ramach Programu Rozwoju Bibliotek.

Generalnie biblioteki digitalizują zbiory regionalne, zarówno historyczne, jak i współczesne, w tym dokumenty życia społecznego, czasopiśma, zbiory ikonograficzne. Wojewódzkie biblioteki poza zbiorami regionalnymi digitalizują również posiadane starodruki, inkunabuły, wydawnictwa własne oraz zbiory należące do Narodowego Zasobu Bibliotecznego.

FINANSOWANIE KOMPUTERYZACJI

W bieżącej ankiecie zadano pytania o źródła finansowania komputeryzacji bibliotek publicznych w okresie ostatnich dwóch lat, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocowych Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Fundacji Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego.

Komputeryzacja w bibliotekach publicznych była finansowana ze środków organizatora w 16 bibliotekach wojewódzkich, 226 bibliotekach powiatowych oraz 2673 bibliotekach miejskich i wiejskich (w roku 2010 – 1712).

Z programów pomocowych MKiDN przeznaczonych na wdrażanie nowych technologii skorzystało 7 bibliotek wojewódzkich, 15 bibliotek powiatowych oraz 146 pozostałych bibliotek.

Ze środków FRSI skorzystało 7 bibliotek wojewódzkich, 46 bibliotek powiatowych oraz 923 biblioteki miejskie i wiejskie.

Inne źródła finansowania to przede wszystkim program Akademia Orange dla Bibliotek, Regionalne Programy Operacyjne, Programy Operacyjne Innowacyjna Gospodarka oraz Infrastruktura i Środowisko, Program Rozwoju Obszarów Wiejskich, środki pochodzące od różnych fundacji, komisji, grup działania. Należy jednak stwierdzić, że w ostatnim okresie znacznie mniej bibliotek skorzystało z tych dodatkowych źródeł niż w poprzednim okresie (2008-2010) i znacznie mniej było programów, do których aplikowały biblioteki.

Tabela 9

	WBP		PBP		Pozostałe placówki biblioteczne	
	2010*	2012	2010*	2012	2010*	2012
Zbiory digitalizują	16	16	58	73	27	65
Tworzą bibliotekę cyfrową	14	15	32	41	14	23

POMOC WBP

Z odpowiedzi udzielonych przez respondentów na pytanie o pomoc udzielaną przez WBP bibliotekom terenowym można wyodrębnić sześć jej zakresów:

1. Pomoc techniczną polegającą na instalowaniu oprogramowania, rozwiązywaniu problemów ze sprzętem i oprogramowaniem przez pracowników WBP na miejscu w bibliotekach terenowych, tworzeniu stron internetowych, zarządzaniu systemami bibliotecznymi wykorzystywanymi przez biblioteki terenowe.

2. Konsultacje i porady.

3. Pomoc organizacyjną przy współpracy z organizatorami bibliotek terenowych i pomiędzy bibliotekami korzystającymi z tego samego systemu bibliotecznego.

4. Pomoc szkoleniową.

5. Pomoc materialną w postaci udostępniania danych bibliograficznych, utrzymywania na serwerze WBP baz danych i stron internetowych bibliotek terenowych oraz uzyskanie dofinansowania z UE na zakup sprzętu i oprogramowania dla bibliotek terenowych (1 WBP).

6. Koordynację Programu Rozwoju Bibliotek i Biblioteka+ (5 WBP).

- W 11 ankietach wymieniono ograniczenia kadrowe.

- W 5 ankietach wymieniono brak infrastruktury technicznej umożliwiającej instalację stałych łączy internetowych.

- W 4 ankietach wymieniono słabą jakość i małą przepustowość łączy oraz brak zrozumienia ze strony władz samorządowych.

- W 3 ankietach wymieniono wysokie ceny oprogramowania bibliotecznego i jego utrzymania oraz lęk przed „nowym” u bibliotekarzy.

- W 1 ankiecie wymieniono: brak przygotowanych informatycznie pracowników, brak bezpłatnych szkoleń, konieczność remontu np. instalacji elektrycznych, brak ogólnopolskiego spójnego i długofalowego programu finansowania komputeryzacji bibliotek publicznych, dużą konkurencją przy wnioskowaniu o środki pozabudżetowe, brak programów pomocowych dla bibliotek z większych miejscowości, brak zainteresowania bibliotekarzy komputeryzacją, MAK+ nie spełnia oczekiwań, dyrektorzy domów kultury nie dostrzegają potrzeb bibliotek włączonych do ich struktur, wymogi stawiane w programie Biblioteka+ są nieosiągalne dla wielu bibliotek gminnych.

Katarzyna Winogrodzka
Komisja Nowych Technologii ZG SBP
Biblioteka Publiczna w Dzielnicy Włochy m.st. Warszawy

PRZESZKODY W KOMPUTERYZACJI

- We wszystkich ankietach wymieniono brak środków finansowych, w tym na zatrudnienie informatyka (9), podtrzymanie i rozwój systemów informatycznych (9), sprzęt (8), oprogramowanie biblioteczne (5), ogólnie na komputeryzację (4), podłączenie do internetu (3), szkolenia (2), budowę i rozbudowę lokalnych sieci komputerowych (2), na stworzenie i aktualizację strony internetowej (1).

- W 13 ankietach wymieniono trudności lokalowe, w tym małą powierzchnię, szczególnie bibliotek gminnych i ich filii.

PRZYPISY:

- 1 Pełny tekst raportu dostępny jest na portalu SBP (http://www.sbp.pl/konferencje/konferencja/program?konferencja_id=5388).
- 2 Zgodnie z informacją podaną na stronie <http://www.bn.org.pl/katalogi-i-bibliografie/bibliografie-specjalne/wspolna-baza-artykulow-z-gazet-i-tygodnikow> w tworzeniu bazy Prasa BN (akt. nazwa: Wspólna Baza Artykułów z Gazet i Tygodników) uczestniczy 9 WBP.

Wkrótce:

w nowej serii „Biblioteki – Dzieci – Młodzież”
nowa niezwykle ciekawa książka

prof. Joanny Papuzińskiej

Derliczek czyli wędrówki literackie

Zamówienia można składać w Wydawnictwie SBP (<http://www.sbp.pl/sklep>); sprzedaz@sbp.pl

NUKAT

w małej bibliotece

Specyfika pracy w małej bibliotece różni się a właściwie różniła się diametralnie od prac wykonywanych w większych bibliotekach. Często małe, niezauważalne biblioteki, w których na niewielkiej przestrzeni mieści się zarówno księgozbiór, komputer, skaner, kserograf, jak również stanowisko pracy bibliotekarza, a których jednostki nie otrzymują wystarczających środków na odpowiednie ich wyposażenie, polepszenie warunków lokalowych, czy też wzbogacenie księgozbioru, nie mają szans na „rozwiniecie skrzydeł” i pozostają w swoich czterech ścianach, pełniąc podstawowe zadanie, jakim jest obsługa czytelnika.

Przystąpienie wielu jednostek do współpracy z centralnym katalogiem NUKAT w znacznym stopniu przyczyniło się do większej kooperacji bibliotek, jak również pozwoliło na dostrzeżenie pracy nie tylko dużych, ale również małych bibliotek szkół wyższych, o czym pragnę napisać na przykładzie Biblioteki Zakładu Filologii Węgierskiej Uniwersytetu Jagiellońskiego.

Niewielka biblioteka, ale jakże potrzebna studentom i pracownikom naukowym. Znajdują się w niej bowiem unikatowe zbiory, specjalistyczne słowniki, czy też węgierskie opracowania literaturoznawcze i językoznawcze, jak również oryginalne, węgierskie podręczniki, otrzymywane głównie w darze. Początkowo informacja o zbiorach biblioteki mieściła się tylko w katalogu kartkowym. Zarówno katalog alfabetyczny, jak i działowy koniecznie trzeba było na bieżąco uzupełniać, aby chociaż takie źródło informacji o księgozbiorze było kompletne i wiarygodne. Niewielka przestrzeń, na której mieści się biblioteka, uniemożliwiająca zorganizowanie jakiegokolwiek wystawy, na temat tych chociażby zwyczajowo, otrzymywanych dwa razy w roku nowości z Instytutu Balassiego w Budapeszcie, czy też wydawnictw pozyskiwanych w darze od miłośników Węgier, bądź innych darczyńców, powoduje, iż w najbardziej dostępnym i zauważalnym miejscu zaczęto umieszczać informacje o otrzymanych, bądź zakupionych wydawnictwach, celem zwrócenia na nie uwagi

przez użytkowników biblioteki. Również tą drogą informacja o interesujących artykułach pracowników katedry ukazujących się w czasopiśmie, lub w tomach pokonferencyjnych docierała i dociera do czytelników.

Trudności techniczne i finansowe od początku nie sprzyjały rozwojowi biblioteki, coraz trudniej można było obejść się bez komputera, ułatwiającego wykonywanie niektórych prac bibliotecznych (manualne opracowanie pochłaniało dużo więcej czasu), jak również pozwalającego na przeglądanie różnych baz bibliograficznych online, co stanowiło cenne źródło informacji.

Starania o komputer w tak małej jednostce nie były łatwe. Tworzono więc nadal karty katalogowe i kopiowano je w wielu egzemplarzach, ponieważ służyły one nie tylko do użytku wewnętrznego biblioteki, ale także do Centralnego Katalogu Bibliotek Instytutowych Biblioteki Jagiellońskiej, jak i do Katalogu Centralnego Książek Biblioteki Narodowej w Warszawie. Można sobie wyobrazić ile tych kartek należało utworzyć, pisząc je początkowo na maszynie, do której nie wszystkie grubości papieru pasowały. Zaczęto starać się o nieco lepsze maszyny, także te z czcionką węgierską. Wielokrotne kopiowanie kart łącznie z odsyłaczami pochłaniało sporo czasu, ale było to konieczne i bez tego biblioteka nie mogłaby prawidłowo funkcjonować.

Chcąc jednak za wszelką cenę przybliżyć się do świata innych bibliotek, które dzięki komputerom

miały już szybki i w szerokim zakresie dostęp do informacji, pracownik biblioteki na własną rękę postarał się o starszy już model komputera z innej jednostki UJ z nadzieją, iż pozyskany sprzęt być może pozwoli na polepszenie warunków pracy, ale nie tylko. Chodziło przede wszystkim o możliwość uczestnictwa w szkoleniu, które odbywało się w Bibliotece Jagiellońskiej w zakresie katalogowania w amerykańskim systemie bibliotecznym VTLS, aby w przyszłości katalogować istniejące zbiory online. „Środek trwały z odzysku” był ogromną radością, chociaż wiadomo było, że to nie jest zbyt szybki komputer, a jego parametry pozostawiały wiele do życzenia.

Po rocznym kursie i mozolnych próbach wdrażania się do pracy w systemie, przy tak powolnie działającym komputerze trzeba było brnąć dalej. Zaczęło się tworzenie formularzy, rekordów bibliograficznych, ale coraz większe zagłębianie się w oprogramowanie systemu powodowało pojawianie się kolejnych trudności.

Od 2005 r. praca katalogera zaczęła wyglądać zupełnie inaczej, bowiem udało się zdobyć dla biblioteki nowy komputer z nowoczesnym oprogramowaniem.

Współpraca z katalogiem NUKAT to dla całej biblioteki, można powiedzieć, okno na świat. Wprowadzane rekordy opisujące zbiory mieszczące się w Bibliotece Zakładu Filologii Węgierskiej zaczynają docierać do większego grona czytelników, nie tylko macierzystej jednostki, ale także innych wydziałów. Efekty współpracy zaczęto odczuwać, gdy kolejni czytelnicy spoza jednostki, dzięki poszukiwaniom w elektronicznym katalogu docierali również do zbiorów jakie posiada biblioteka.

Jednak praca biegła dwutorowo. W dalszym ciągu trzeba było uzupełniać istniejący katalog kartkowy. Natomiast na szczęście nie trzeba już było tworzyć kopii kart katalogowych i wysyłać ich do Biblioteki Jagiellońskiej i do Biblioteki Narodowej, co oczywiście było już pewną ulgą, a w dodatku dzięki nowemu sprzętowi komputerowemu można było tworzyć te karty na komputerze przy pomocy programu Microsoft Access, poprzez kopiowanie pól z wyedytowanego rekordu katalogu NUKAT, bądź katalogu lokalnego, a następnie drukowanie powstałych etykiet i naklejanie ich na karty katalogowe.

Ten sposób tworzenia kart był szybszy, ale spowodował, iż opis bibliograficzny na nowych kartach różnił się od poprzedniego, bowiem przyjęty zapis w formularzu rekordu bibliogra-

ficznego w systemie Virtua, różnił się od zapisu jaki występował we wcześniejszych przepisach katalogowania, a mianowicie w „Skróconych przepisach katalogowania” autorstwa Józefa Grycza i Władysławy Borkowskiej. I tak na przykład, podawanie po „sleszu” w polu tytułu kolejno pól odpowiedzialności, a w polu autorskim tylko jednego pierwszego autora, gdy było ich nie więcej niż trzech, a pozostałych w polach 700, a więc poniżej pól: autor i tytuł, spowodowało pewne zamieszanie przy szeregowaniu kart w katalogu kartkowym. Wcześniej bowiem było przyjęte, iż w polu autor wymieniano wszystkich równorzędnych trzech autorów w takim przypadku, gdy było ich nie więcej niż trzech. Tego typu problemy, niby drobne, ale bardzo istotne powodowały konieczność wprowadzenia pewnych zmian albo w poprzednich zapisach, albo przy kopiowaniu opisów z katalogu centralnego.

Pojawiające się niewielkie problemy to już tylko kwestia przyjęcia pewnych ustaleń celem ujednoczenia opisów bibliograficznych. Należy natomiast podkreślić, iż przystąpienie biblioteki do współpracy z Centralnym Katalogiem NUKAT było i jest bardzo istotne, bowiem przyczyniło się w dużej mierze do tego, że Biblioteka Zakładu Filologii Węgierskiej UJ rzeczywiście zaistniała.

Księgozbiór biblioteki pochodzi głównie z darów. W większości są to wydawnictwa w języku węgierskim i w innych językach ugrofińskich, natomiast książki w języku polskim stanowią tylko niewielki jego procent.

Obecnie biblioteka posiada: 4790 wol. wydawnictw zwartych, 380 wol. czasopism, 208 podręczników, jak również 94 jednostki inwentarzowe zbiorów specjalnych: kasy, taśmy wideo, płyty CD i DVD.

Jak już wspomniałam współpraca z katalogiem krajowym NUKAT rozpoczęła się w 2003 r. Liczba wpisanych rekordów na obecną chwilę wynosi 3800 pozycji. Baza ta jest sukcesywnie uzupełniana o wydawnictwa z lat wcześniejszych. W większości są to opisy autorstwa pracownika biblioteki, „podpisanie” się do istniejących rekordów to tylko znikomy procent. Hasła wzorcowe potrzebne do tworzenia rekordów bibliograficznych są opracowywane w oparciu o bazy zagraniczne takie jak np.: Nektár - National Széchényi Library¹, Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár katalógusa², Copac National Academic and Specialist Library Catalogue³ online, baza Biblioteki Kongresu⁴ online czy też Hektor⁵ online, celem ujednoczenia opisów, jak i w oparciu o oryginalne

źródła informacyjne znajdujące się w bibliotece (Űj magyar irodalmi lexikon. – Budapest, 2000 ; Magyar Nagylexikon. – Budapest 1993-2004 itp.).

Wśród czytelników należy wymienić przede wszystkim studentów i pracowników macierzystej jednostki, których rocznie jest około 130, jak również czytelników z innych wydziałów Uniwersytetu Jagiellońskiego, czy też z innych szkół wyższych, a także stypendyści z Węgier.

W bibliotece pracuje tylko jedna osoba, na stanowisku kustosa.

Anna Lembas
Uniwersytet Jagielloński
Biblioteka Zakładu Filologii Węgierskiej

PRZYPISY:

- ¹ http://nektar2.oszk.hu/librivision_eng.html, baza opracowywana przez narodową bibliotekę Węgier
- ² <http://www.fszek.hu/katalogus>
- ³ Copac to katalog połączony, który zapewnia bezpłatny dostęp do katalogów online z wielu dużych bibliotek uniwersyteckich i ośrodków badawczych w Wielkiej Brytanii
- ⁴ <http://catalog.loc.gov/>
- ⁵ <http://w3.oszk.hu/hektor.htm>

Format MARC 21 rekordu bibliograficznego dla książki / oprac. zespół pod red. Kamili Grzędzińskiej; Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, Centrum NUKAT Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie. – Wyd. 3 zm. i popr. – Warszawa: Wydawnictwo SBP, 2012. – [Pag. varia]. – (Formaty, Kartoteki; 20).

Ukazał się dodruk wydania trzeciego, zmienione i poprawione w 2012 r. instrukcji „Format USMARC rekordu bibliograficznego dla książki”. Instrukcja, w postaci skróconej, zawiera zasady stosowania formatu zgodne z zaleceniami normy polskiej i przepisami międzynarodowymi katalogowania oraz regułami opracowywania druków zwartych. Przedstawia szczegółowo zasady wypełniania poszczególnych pól, od etykiety rekordu po lokalizację, poparte przykładami. Jest to podstawowe opracowanie dla bibliotekarzy współtworzących katalog centralny NUKAT, jak również katalogujących książki w formacie MARC 21.

Zapraszamy do sklepu Wydawnictwa SBP
(<http://www.sbp.pl/sklep/>); sprzedaz@sbp.pl

▶▶ W KILKU SŁOWACH

Rok Janusza Korczaka w Nowohuckiej Bibliotece Publicznej w Krakowie

Nowohucka Biblioteka Publiczna w Krakowie czynnie włączyła się w ogólnopolskie obchody Roku Janusza Korczaka.

W ramach cyklu: „Głośne czytanie na zaczarowanym dywanie” przez cały 2012 r. w wielu filiach czytane były urywki utworów Janusza Korczaka oraz książek dotyczących jego życia i dokonań. Podczas zajęć dzieci ilustrowały czytane fragmenty książek.

Biblioteka ogłosiła konkurs plastyczny pn. „Moje spojrzenie na świat bohaterów powieści Janusza Korczaka”. Na konkurs zostały nadesłane 352 prace z terenu całej Polski (Bydgoszcz, Tarnobrzeg, Szewnia Górna, Chełm, Wolanów i Kraków). Jury przyznało trzy nagrody i osiem wyróżnień. Patronami medialnymi konkursu był dwutygodnik Nowej Huty „Lodolamacz” oraz internetowy serwis informacyjny „Miasto Dzieci”. Uroczyste wręczenie dyplomów i nagród, autorom zwycięskich prac, odbyło się 11 października 2012 r.

Ważnym wydarzeniem była konferencja zorganizowana dla bibliotekarzy, nauczycieli i wychowawców, której ideą przewodnią były słowa wybitnego pedagoga i wychowawcy „Nie wolno zostawiać świata takim, jakim jest”. Konferencja odbyła się 25 października 2012 r. w ramach 16. Targów Książki.

Maria Knapik

Zmiany w finansowaniu KULTURA+

Realizowany od 2011 r. WPR KULTURA+ ma dwa priorytety. Pierwszy z nich „Biblioteka+ Infrastruktura bibliotek” ma na celu wzmocnienie potencjału i roli gminnych bibliotek publicznych.

W ramach przeprowadzonych 5 naborów, dofinansowano 36 projektów o łącznej wysokości dofinansowania 26,3 mln zł.

Wprowadzone przez RM w dniu 27 grudnia 2012 r. dotyczą zmiany zasad finansowania programu KULTURA+. Nowe zapisy w uchwale są korzystniejsze dla beneficjentów. 75% kosztów będzie pokrywał budżet państwa, pozostałe 25%, będzie stanowił wkład własny projektodawcy. Podniesiony zostanie limit kwotowy maksymalnego dofinansowania do 1.875 mln zł. Rozszerzony zostanie również krąg potencjalnych wnioskodawców o biblioteki publiczne będące samodzielnymi instytucjami kultury oraz instytucje kultury, w ramach których zostały zorganizowane biblioteki publiczne, dla których założycielem są gminy miejskie do 50 tys. mieszkańców (obecnie gminy miejskie do 15 tys. mieszkańców).

Źródło: <http://mkidn.gov.pl>

Aktywność zawodowa absolwentów Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego

Temat zawodowych losów absolwentów Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa Uniwersytetu Wrocławskiego po raz pierwszy został podjęty na początku lat 80.

Niniejsze opracowanie podsumowuje badania (stan na 31.05.2012 r.) dotyczące aktywności zawodowej absolwentów IINiB, którzy wybrali pracę w bibliotekach wyższych szkół niepaństwowych Wrocławia.

Absolwentom pracującym w bibliotekach naukowych niepaństwowych szkół wyższych rozesłano ankietę składającą się z 21 pytań. Pytania od 1 do 3 miały charakter identyfikacyjny (nazwisko i imię, tytuł pracy dyplomowej (licencjackiej i/lub magisterskiej) nazwisko promotora, rok ukończenia studiów). Pytanie 4 dotyczyło ukończonej specjalizacji. Pytania od 5 do 8 traktowały o stażu pracy w obecnym miejscu, zajmowanym stanowisku i pracy w innych bibliotekach. Pytania od 9 do 17 dotyczyły form podnoszenia kwalifikacji zawodowych, czyli zdania egzaminu na bibliotekarza dyplomowanego, ukończenia studiów podyplomowych, uczestnictwa w konferencjach naukowych i kursach specjalistycznych oraz działalności publicystycznej. Pytania od 18 do 21 zawierały prośbę o określenie kontaktów respondenta z Instytutem IINiB oraz o wyrażenie opinii, czy program studiów pomógł w pracy oraz czy praktyki studenckie i specjalistyczne w trakcie studiów były pomocne do wykonywania zadań służbowych.

Na ankietę odpowiedziało 16 spośród 19 absolwentów. Szczegółowe zestawienie informacji o respondentach na tle pozostałych pracowników niepaństwowych szkół wyższych we Wrocławiu przedstawia poniższa tabela.

19 absolwentów IINiB pracujących we wszystkich niepaństwowych bibliotekach szkół wyższych stanowi 51,35% wszystkich pracowników tychże bibliotek (37 etatów).

WYNIKI BADAŃ

Cztery osoby zdały egzamin na bibliotekarza dyplomowanego i posiadają tytuł kustosa dyplomowanego. Na stanowisku starszego bibliotekarza pracują cztery osoby, bibliotekarza – jedna, młodszego bibliotekarza – dwie. Jedna osoba pełni funkcję bibliotekarza systemowego (specjalisty ds. informacji naukowej), zaś jedna jest zatrudniona na umowę zlecenie. Trzy pozostałe osoby nie podały zajmowanego przez siebie stanowiska. Spośród szesnastu pracowników bibliotek niepaństwowych szkół wyższych sześciu pełni funkcje kierownicze. Jedna osoba posiada tytuł doktora oraz jedna jest w trakcie studiów doktoranckich.

Dla sześciu spośród szesnastu bibliotekarzy biblioteka, w której pracują stanowi pierwsze miejsce pracy. Dla sześciu jest to drugie miejsce pracy, zaś dla czterech – trzecie. Bibliotekarze, którzy wcześniej pracowali w innych miejscach pracy, najczęściej byli zatrudnieni w bibliotekach publicznych, rzadziej w naukowych.

Większość z ankietowanych brała udział we wszelkiego rodzaju kursach i szkoleniach. Jako uczestnicy szkoleń – dwanaście osób, jako prowadzący i uczestnik – dwie osoby, tylko

Nazwa biblioteki	Liczba absolwentów IINiB UW. pracujących w bibliotece	Liczba absolwentów IINiB UW., którzy wypełnili ankietę/ procentowy udział	Liczba wszystkich pracowników biblioteki
Biblioteka Dolnośląskiej Szkoły Wyższej	5	3 (60%)	8
Biblioteka Wyższej Szkoły Zarządzania „Edukacja”	2	2 (100%)	3 + 1 w Filii w Kępnie + 1 w Filii w Kłodzku
Biblioteka Dolnośląskiej Wyższej Szkoły Służb Publicznych ASESOR	2	2 (100%)	2,5 etatu
Biblioteka Wyższej Szkoły Fizjoterapii z siedzibą we Wrocławiu	1	1 (100%)	3
Biblioteka Wyższej Szkoły Zarządzania i Bankowości	1	1 (100%)	2
Biblioteka Niepublicznej Wyższej Szkoły Medycznej	bd	bd	bd
Biblioteka Wyższej Szkoły Bankowej we Wrocławiu	2	2 (100%)	5
Biblioteka Wyższej Szkoły Humanistycznej we Wrocławiu	0	0	1
Biblioteka Wyższej Szkoły Filologicznej we Wrocławiu	0	0	1
Biblioteka Wyższej Szkoły Zarządzania i Finansów we Wrocławiu*	1	1 (100%)	1
Biblioteka Wydziału Zamiejscowego Szkoły Wyższej Psychologii Społecznej we Wrocławiu	0	0	1,5 etatu
Biblioteka Międzynarodowej Wyższej Szkoły Logistyki i Transportu we Wrocławiu	1	1 (100%)	1
Biblioteka Wyższej Szkoły Informatyki i Zarządzania „Copernicus”	1	0	1
Biblioteka Wyższej Szkoły Rzemiosł Artystycznych i Zarządzania we Wrocławiu	0	0	1
Biblioteka Wyższej Szkoły Handlowej	3	3 (100%)	3
Biblioteka WWSIS „Horyzont”	0	0	1
	19	16	37 etatów, w tym 2 osoby po 0,5 etatu

* W marcu 2012 r. Wyższa Szkoła Bankowa we Wrocławiu oraz Wyższa Szkoła Zarządzania i Finansów we Wrocławiu zawarły porozumienie w sprawie połączenia w jedną uczelnię wyższą. Z początkiem roku akademickiego 2012/2013 Wyższa Szkoła Zarządzania i Finansów przestała funkcjonować jako samodzielna szkoła wyższa, powstała natomiast nowa, połączona uczelnia, która funkcjonuje pod nazwą Wyższej Szkoły Bankowej we Wrocławiu.

dwie osoby nie brały udziału w żadnych kursach i szkoleniach. Udział w więcej niż w pięciu kursach i szkoleniach deklaruje dziewięć osób, pięć osób brało udział w mniej niż pięciu szkoleniach.

Pracownicy bibliotek szkół prywatnych chętnie biorą udział w konferencjach. Spośród szesnastu bibliotekarzy, 15 brało udział czynny i bierny lub tylko bierny (tylko jedna osoba nie brała udziału w żadnej konferencji). Udział wyłącznie bierny brało sześciu bibliotekarzy, zaś czynny i bierny dziewięciu. Sześć osób brało udział w więcej niż pięciu konferencjach, pozostających

stałych dziewięć osób wzięło udział w większej liczbie konferencji.

W ramach podnoszenia kwalifikacji zawodowych, bibliotekarze kształcą się na studiach podyplomowych. Pięć osób spośród ankietowanych ukończyło studia podyplomowe. Najczęściej obserwowane kierunki związane były z bibliotekoznawstwem lub zarządzaniem instytucją i personelem. Można tu wymienić: zarządzanie i marketing w bibliotekach, psychologiczne kompetencje w zarządzaniu zespołem, dziennikarstwo i public relations, techniki relaksacyjne.

Osiem osób, tj. połowa ankietowanych publikuje swoje prace w czasopismach fachowych lub recenzowanych oraz w pracach zbiorowych, materiałach konferencyjnych i rzadziej w publikacjach naukowych z listy MNiSW. Publikacje fachowe ma w swoim dorobku sześciu bibliotekarzy, recenzowane – także sześciu, rozdziały w pracach zbiorowych – trzy osoby, materiały konferencyjne – dwie osoby. Jedna osoba publikuje w czasopismach naukowych z listy MNiSW. Jeden bibliotekarz jest również współautorem książki z zakresu bibliotekoznawstwa. Dwóch bibliotekarzy publikuje także prace popularnonaukowe. Bibliotekarze zajmujący się działalnością publikacyjną to kustosze dyplomowani lub osoby na stanowiskach kierowniczych. Tylko jedna spośród tych osób jest starszym bibliotekarzem.

W jednym z pytań bibliotekarze mogli wyrażać swą opinię na temat programu studiów bibliotekoznawczych. Pięć osób uważa, że program studiów był przydatny w wykonywanej pracy. Osoby te jednak nie uzasadniły swojej odpowiedzi. Pięć osób uważa, że program studiów nie był przydatny, a tyle samo sądzi, iż program był przydatny tylko częściowo. Jedna osoba nie wyraziła zdania na ten temat. Bibliotekarze, którzy odpowiadali, iż program nie był lub był częściowo przydatny najczęściej twierdzili, iż był on zbyt przeładowany teorią i przedmiotami historycznymi, zdecydowanie za mało zajęć praktycznych. Ponadto program zawierał za mało zajęć poświęconych nowoczesnym technologiom informacyjnym, brakowało zajęć z obsługi nowoczesnych systemów bibliotecznych i programów edytorskich, było za mało zajęć dotyczących baz danych, brakowało również zajęć z zakresu zarządzania i marketingu w bibliotekach.

Bibliotekarze wyrażali opinię na temat odbytych w trakcie studiów praktyk zawodowych. Dziesięć osób uważa, iż praktyki były przydatne, natomiast trzy miały odmienne zdanie. Trzy osoby studiowały w trybie niestacjonarnym i nie odbywały praktyk. Osoby, które uznały praktyki za nieprzydatne w uzasadnieniu podawały, iż na praktykach zajmowały się wyłącznie włączaniem kart katalogowych lub układaniem książek na półkach. W niewielkim stopniu zajmowały się obsługą czytelnika, w ogóle nie miały opracowania zbiorów. Na dziesięć osób, które odpowiedziały, że praktyki

były przydatne tylko trzy podały uzasadnienie. Twierdziły one, iż praktyki dają pewne wyobrażenie o przyszłej pracy oraz pozwalają na poznanie różnorodności działań bibliotecznych.

Na szesnaście osób tylko czterech bibliotekarzy jest w jakiś sposób związanych z Instytutem Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa. W ramach współpracy z pracownikami Instytutu bibliotekarze zajmują się redakcją czasopism fachowych, uczestniczą jako słuchacze w wykładach na spotkaniach Polskiego Towarzystwa Bibliologicznego, przyjmują na praktyki studentów Instytutu. Jedna osoba obecnie jest studentką studiów doktoranckich UWR.

Ankietowanych zapytano również, czy według nich, praktyki specjalistyczne (np. na starszego bibliotekarza lub kustosza) odbywane w trakcie pracy zawodowej są przydatne w obecnej pracy. Sześć osób nie odbywało takich praktyk, cztery – nie udzieliły odpowiedzi, dwie osoby nie miały zdania na ten temat. Tylko cztery osoby odbywały praktyki specjalistyczne i odpowiedziały, że są przydatne. Spośród tych czterech osób dwie stwierdziły, iż każda biblioteka jest inna, każda posiada inny zakres księgozbioru i adresowana jest do innego czytelnika. Każda biblioteka posiada odmienną organizację pracy. Poznanie nowej biblioteki pozwala na wymianę doświadczeń i wdrożenie pewnych rozwiązań we własnej bibliotece.

Na szczególną uwagę i wyróżnienie zasługują pracownicy Biblioteki Dolnośląskiej Wyższej Szkoły. Jej dyrektor, Stefan Kubów, absolwent IINiB, doktor nauk humanistycznych w zakresie bibliologii, „bardzo twórczy” naukowo (autor 7 książek i ok. 400 publikacji różnego rodzaju), aktywny organizacyjnie i dydaktycznie zachęcił swoich pracowników do aktywności zawodowej. Dwie młode absolwentki zdały egzamin na bibliotekarza dyplomowanego, a jedna z nich jest w trakcie studiów doktoranckich i pisanie pracy doktorskiej. Obie są bardzo aktywne na polu naukowym, organizacyjnym i dydaktycznym.

To dobry przykład dla innych absolwentów Instytutu Informacji Naukowej i Bibliotekoznawstwa i pracowników innych bibliotek.

Marek Dubiński
Biblioteka Główna i OINT Politechniki Wrocławskiej
Marzena Borowska
Biblioteka Wyższej Szkoły Fizjoterapii we Wrocławiu

Władysław Bartoszewski i Danuta Bańkowska

Jubileusz 95-lecia SBP skłania do refleksji i przemyśleń, nie tylko nad bogatą historią Stowarzyszenia, ale także do wspomnień o osobach, które ją współtworzyły i pracowały na rzecz polskiego bibliotekarstwa. W tym roku przypada również 60. rocznica utworzenia Rozgłośni Polskiej Radia Wolna Europa¹, z którym współpracowali i przekazywali materiały zza „żelaznej kurtyny”: Danuta Bańkowska i Władysław Bartoszewski, pracownicy Biura ZG SBP. Pomimo zastraszania Polaków i uzasadnionych obaw przed SB oraz jej metodami namierzania i karania słuchaczy RWE.

Władysław Bartoszewski więzień niemieckiego obozu koncentracyjnego Auschwitz, członek Rady Pomocy Żydom i pracownik Biura Informacji i Propagandy Komendy Głównej AK, od 1945 r. zaangażowany w konspiracyjną działalność Delegatury Sił Zbrojnych i w prace legalnego Polskiego Stronnictwa Ludowego. Tuż po zakończeniu działań wojennych, przez Marię Koziejównę, sekretarkę Zygmunta Augustyńskiego, dziennikarza i redaktora naczelnego „Gazety Ludowej”, poznał siostry Bańkowskie, Danutę i Annę, które pochodziły z Polesia z rodziny ziemiańskiej.

W listopadowy dzień 1946 r. Władysław Bartoszewski udał się z wizytą do sióstr Bańkowskich, gdzie wpadł w „kocioł”, zastawiony przez Urząd Bezpieczeństwa, na komórkę wywiadu Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość (dalej: WiN), który współpracował z wywiadem brytyjskim. Polityk nie wiedział, (...) że Danuta Bańkowska współpracuje z komórką wywiadu WiN kierowaną przez Halinę Sosnowską, przedwojenną kierowniczką literacką Polskiego Radia, tę samą, która ratując Czesława Miłosza przed atakami prawicowych radykałów, zaofiarowała mu pracę w rozgłośni warszawskiej². Profesor został zatrzymany i osadzony. Decyzję o zwolnieniu z więzienia podjęto po półtorarocznym śledztwie, bez postawienia zarzutów. Ponownie został aresztowany w 1949 r. i skazany na 8 lat więzienia pod zarzutem szpiegowskiej działalności w ramach Zrzeszenia WiN. W 1954 r., w wy-

niku starań adwokata Jerzego Meringa, został zwolniony ze względu na stan zdrowia i dopiero w marcu 1955 r. Władysława Bartoszewskiego uznano za niesłusznie skazanego. Polityk wspomina, że pierwszą audycją RWE jakiej wysłuchał, po wyjściu z więzienia, był program *Za kulisami bezpieki i partii*. Cykl audycji przedstawiał relacje zbiegłego Józefa Świątły, dyrektora X Departamentu Ministerstwa Bezpieczeństwa Publicznego, o stalinowskich metodach torturowania i likwidowania żołnierzy AK oraz o mechanizmach działania totalitaryzmu i zniewalania narodu polskiego.

W 1946 r. również zaaresztowano i skazano na 10 lat więzienia Danutę Bańkowską, z którego została zwolniona w 1955 r.³ W trakcie śledztwa zeznawała, że kontakty z Władysławem Bartoszewski miały wyłącznie charakter towarzyski. Danucie udało się przekonać śledczych, iż jej siostra Anna nie była wtajemniczona w szczegóły operacji i tym samym mogła spokojnie żyć, pracować i studiować. Profesor Władysław Bartoszewski wspominając postać Danuty Bańkowskiej podkreślił, że (...) była niepospolicie dzielną kobietą. Kiedy w czasie procesu w 1947 roku prokurator powiedział, że działała w WiN jako ziemiańska córka z obszarnej rodziny, z pobudek nienawiści klasowej, sprostowała w ostatnim słowie, że działała wyłącznie z nienawiści do Związku Sowieckiego. Powiedziała to na sali sądowej przy publiczności i dziennikarzach...⁴.

Dzięki pomocy Bogdana Horodyskiego⁵, w 1955 r. Władysław Bartoszewski, został zatrudniony na stanowisku redaktora wydawnictwa, a od 1960 r. politykowi powierzono funkcję kierownika referatu wydawniczego⁶ Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. W tym czasie biblioteki były traktowane jako (...) wysypisko dla elementów reakcyjnych, które były w tej roli odizolowane od społeczeństwa i unieszkodliwione. W Bibliotece Narodowej, na uboczu, żyło na marnych pensyjkach całe kłębowski antypaństwowych żmij, zazwyczaj płci żeńskiej. Bartoszewski, wyklepy AK-owiec i eks-więzień UB, zadekował się tam w Stowarzyszeniu Bibliotekarzy Polskich⁷, by także, jak się okazało, pomóc innym. Profesor postanowił do zespołu wprowadzić Danutę Bańkowską⁸, która nie miała żadnych środków utrzymania.

Władysław Bartoszewski w 1963 r. rozpoczął konspiracyjną współpracę z Radiem Wolna Europa w Monachium, stworzył sprawnie działający system przekazywania informacji, dotyczących różnych aspektów polskiej rzeczywistości. Dostarczał informacje rozgłośni polskiej, kierowanej przez Jana Nowaka-Jeziorańskiego i Tadeusza Żenczykowskiego, których znał z odpraw Wydziału Propagandy VI Oddziału Sztabu w czasie Powstania Warszawskiego.

Pomimo stosowanych kar i represji Władysław Bartoszewski i osoby z nim współpracujące przez wiele lat przekazywały do RWE informacje o sytuacji w kraju. Od grudnia 1966 r., SB zdawała sobie sprawę, że kluczową rolę w przekazywaniu informacji do RWE odgrywa Władysław Bartoszewski, któremu dzielnie i wytrwale pomagała Danuta Bańkowska, konspiratorka z długim stażem działalności w strukturach AK i WiN. Przepisywała na maszynie materiały, które wysyłała z różnych miast lub osobiście przekazywała Tadeuszowi Żenczykowskiemu. Ponadto ustalono, iż profesor Bartoszewski dostarczał materiały Kazimierzowi Kumanieckiemu⁹, który przekazywał je do polskich ośrodków emigracyjnych¹⁰. Stwierdzono także, że głównym źródłem materiałów na temat procesów politycznych byli warszawscy adwokaci Witold Lis-Olszewski, Jan Olszewski, Władysław Siła-Nowicki.

Po długotrwałym rozpracowaniu zdołano ustalić, że do grona współpracowników należał Stanisław Salmonowicz, prodziekan Wydziału Prawa Uniwersytetu Toruńskiego oraz Ewa Dreżepolska¹¹, radca prawna w Ministerstwie Handlu Wewnętrznego, która знаła Jana Nowaka-Jeziorańskiego z czasów wspólnych studiów

na Wydziale Ekonomii Uniwersytetu Adama Mickiewicza. Grupa stała się przedmiotem zainteresowania SB. W czasie rewizji w mieszkaniu współpracowników znaleziono notatki, które według Departamentu III miały świadczyć o kontaktach z RWE oraz jednoznacznie wskazywały charakter przygotowywanych informacji i materiałów. Pod koniec września 1970 r. zatrzymano Stanisława Salmonowicza, Ewę Dreżepolską, a następnie Danutę Bańkowską. Przez kilka miesięcy aresztowanych poddawano intensywnym przesłuchaniom i postawiono zarzut przekazywania informacji do RWE, czyli działania na szkodę interesów politycznych PRL.

W czasie przesłuchań Ewa Dreżepolska przyznała się, że na prośbę Bartoszewskiego zgodziła się, aby na jej adres przychodziły pocztówki podpisane „Irka”, które zawierały zakodowane pytania lub informacje od Tadeusza Żenczykowskiego. Potwierdziła, że odbyła w Paryżu rozmowy z pracownikami RWE oraz omówiła szczegóły przyjazdu współpracownika Bartoszewskiego, o pseudonimie „Łosoś”, którym posługiwał się Stanisław Salmonowicz¹².

Danuta Bańkowska w trakcie przesłuchań ujawniła swoją rolę, potwierdziła współpracę z Władysławem Bartoszewskim i przyznała się do kontaktów z Tadeuszem Żenczykowskim. Paweł Machcewicz ocenił, że zapis łamania i wymuszania zeznań jest szczególnie poruszający, co potwierdzają doniesienia agentki celnej o pseudonimie „Piotr”: *Dzisiaj rano Bańkowska powiedziała, że jest zupełnie z życia zrezygnowana, że zapuszcza sobie włosy, bo przy jej przewidywanym wyroku (a spodziewa się dużego) będzie dobrze, jak będzie miała długie (...)*¹³.

W październiku 1970 r., prokuratura postawiła Władysławowi Bartoszewskiemu zarzut kierowania siatką wywiadowczą Wolnej Europy na Polskę¹⁴. W czasie rewizji w mieszkaniu polityka, która trwała ponad dobę, zabrano ciężarówkę książek i zgromadzone archiwalia. Władysław Bartoszewski wiedział, że kilka dni wcześniej aresztowano dwie osoby z nim współpracujące¹⁵. Równocześnie zaczęto kolportować zniesławiające anonimy oraz z księgarń wycofano książki autorstwa Bartoszewskiego, a cenzura otrzymała polecenie wykreślenia nazwiska profesora nie tylko z publikacji, ale także z przypisów bibliograficznych. W grudniu 1970 r. prokurator postawił zarzut *współdziałania z antypaństwowymi siłami z Radia Wolna Europa na szkodę PRL*. W czasie przesłuchań nie doceniając przeciwnika zasugerowano, że związanie się ze Służbą Bezpieczeństwa,

pozwole na zakończenie postępowania karnego w sposób korzystny dla profesora. Takie wyjście nie wchodziło w rachubę, gdyż polityk uważa, że (...) człowiek zagrożony nie jest tym człowiekiem, który pójdzie za każdą cenę na to, aby mając lat ponad pięćdziesiąt, przekreślić te poprzednie trzydzieści i wejść na zupełnie inną drogę. Może jest skłonny raczej siedzieć w więzieniu¹⁶. Wobec takiego stanowiska Władysława Bartoszewskiego i braku dowodów współpracy z RWE, podjęto decyzję o podjęciu działań, które miały doprowadzić do śmierci cywilnej polityka. Tajni współpracownicy rozpowszechniali informacje, że Profesor w przeciwieństwie do swoich współpracowników nie został aresztowany, gdyż podjął współpracę z SB. Prawdopodobnie MSW próbowało również znaleźć dowody i wysunąć oskarżenie o kolaborację z Niemcami¹⁷.

W pierwszych tygodniach rządów Edwarda Gierka zapadła decyzja, że śledztwo nie zakończy się procesem karnym i w drugiej połowie stycznia Danuta Bańkowska, Ewa Dreżepolska oraz Stanisław Salmonowicz opuścili areszt, a 29 września 1971 r. wydano decyzję o umorzeniu śledztwa.

Władysław Bartoszewski przez kilka lat nie otrzymywał paszportu, a cenzura do jesieni 1974 r. nie wyrażała zgody na publikację jego prac. Dopiero w grudniu 1974 r. na rynku księgarskim, ukazała się kronika okupacji niemieckiej w stolicy *1859 dni Warszawy*, która została nagrodzona przez Polski PEN Club Nagrodą im. Mieczysława Lepeckiego. Stanisław Salmonowicz został zwolniony z pracy na UMK i przez wiele lat skutecznie utrudniano mu karierę naukową. Danuta Bańkowska wróciła do pracy w Zarządzie Głównym SBP, a Ewa Dreżepolska na drodze sądowej uzyskała przywrócenie do pracy w Ministerstwie Handlu Wewnętrznego¹⁸. Współpracownicy Władysława Bartoszewskiego zapłacili wysoką cenę i pomimo ekstremalnych warunków potrafili dochować wierności wyznawanym zasadom. Profesor wielokrotnie powtarzał, że o wartości człowieka i o ludzkiej przyzwoitości świadczy (...) nie pochodzenie narodowe czy społeczne, nie poglądy polityczne, nie wyznawana religia czy ideologia, ale fakt, że człowiek (...) za nic w świecie nie przyłożył ręki do krzywdy bliźniego i będzie starał się mu pomóc w takiej mierze, w jakiej pozwalają na to okoliczności. Bycie przyzwoitym nie zawsze jest opłacalne. Warto być przyzwoitym!¹⁹.

Zachowana dokumentacja sprawy operacyjnej, której nadano kryptonim „Olcha”²⁰, pozwala prześledzić mechanizm „rozpracowania” i sto-

sowanych posunięć operacyjnych wobec osób współpracujących z Wolną Europą. Realizacja „Olchy” pokazuje, jak ogromne znaczenie przywiązywano do zwalczania działań środowisk intelektualnych i ograniczanie ich kontaktów z emigracją polityczną i Zachodem.

Zmiana ekipy rządzącej w PRL i wydarzenia na Wybrzeżu w grudniu 1970 r., spowodowały rezygnację z procesu i skazania Władysława Bartoszewskiego i jego współpracowników, ale nie zmieniły stosunku i sposobu postrzegania RWE przez kierownictwo PZPR i rządzących. Władze PRL organizowały i prowadziły coraz bardziej wyrafinowane kampanie propagandowe przeciwko radiu, które wiązały się z chęcią skompromitowania i ośmieszenia rozgłośni w oczach słuchaczy i amerykańskiego kierownictwa RWE.

Jadwiga Kotulska
Uniwersytet Opolski
Międzyinstytutowa Biblioteka Politologii, Filozofii i Socjologii

PRZYPISY:

- ¹ Dnia 2 lutego 2012 r. Senat RP podjął uchwałę ogłaszającą maj 2012 roku Miesiącem Rozgłośni Polskiej Radia Wolna Europa. Zob. *Maj 2012 Miesiącem Rozgłośni Polskiej Radia Wolna Europa*, Kancelaria Senatu, Warszawa 2012.
- ² BARTOSZEWSKI, W. *Skąd pan jest?* Wywiad rzeka, rozm. przepr. Michał Komar, Warszawa: Świat Książki – Bertelsmann Media, 2006, s. 155. ISBN 978-83-247-0441-5.
- ³ MACHCIEWICZ, P. „*Monachijska menażeria*”..., dz. cyt., s. 229.
- ⁴ BARTOSZEWSKI, W. *Skąd pan jest...*, dz. cyt., s. 187.
- ⁵ Bogdan Horodyski (1904-1965), dyrektor Biblioteki Narodowej. W latach 1957-1965 przewodniczący SBP. [W:] *Kronika Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich 1917-2007*, opracował Andrzej Kempa, Warszawa: Wydawnictwo SBP, 2007, s. 12. ISBN 978-83-89316-84-4.
- ⁶ *Tamże*, s. 108, 115, 133, 134.; KUNERT, A. K., PIWO-WARCZYK, D. *Kalendarium działalności publicznej Władysława Bartoszewskiego*. [W:] *Prawda i pojednanie. W 80. rocznicę urodzin Władysława Bartoszewskiego*, pod red. Jana Barcza, Warszawa: Oficyna Wydawnicza RYTM, 2002, s. 651. ISBN 83-88794-56-6.
- ⁷ SKWARNICKI, M. „Bartosz”. *Rzecz o Władysławie Bartoszewskim*. [W:] *Prawda i pojednanie...*, dz. cyt., s. 71.
- ⁸ Danuta Bańkowska (1914-2003), siostra Anny, szef komórki wywiadu Zrzeszenia Wolność i Niezawisłość (dalej: WiN). [W:] BARTOSZEWSKI, W. *Skąd*

- pan jest? Wywiad rzeka, rozm. przepr. Michał Komar, Warszawa: Świat Książki – Bertelsmann Media, 2006, s. 274. ISBN 978-83-247-0441-5.
- ⁹ Kazimierz Kumaniecki (1905-1977), wybitny filolog klasyczny, znawca literatury polsko-łacińskiej, tłumacz, pracownik Biura Informacji i Propagandy Komendy Głównej Armii Krajowej (dalej: BIP), działacz Stronnictwa Pracy. Zob. *Tamże*, s. 286-287.
- ¹⁰ BARTOSZEWSKI, W. *Skąd pan jest? Wywiad rzeka*, rozm. przepr. Michał Komar, Warszawa: Świat Książki – Bertelsmann Media, 2006, s. 154. ISBN 978-83-247-0441-5.
- ¹¹ Ewa Drezepolska (1914-1976), prawnik, sekretarka, maszynistka i łączniczka BIP. Zob. *Tamże*, s. 279.
- ¹² MACHCEWICZ, P. „*Monachijska menażeria*”..., dz. cyt., s. 241-242.
- ¹³ *Tamże*, s. 242.
- ¹⁴ Dyrektor III Departamentu MSW, płk. Henryk Piątek z 1970 r., informował przełożonych, że grupa osób zamieszkałych w Warszawie, Toruniu i Gdańsku nawiązała kontakt z dyrektorem Rozgłośni Polskiej Radia Wolna Europa i przekazywała nielegalne dane o sytuacji społeczno-politycznej i gospodarczej w Polsce. Materiały były wykorzystywane do (...) *antypolskich i antysocjalistycznych kampanii propagandowych*. Ustalono, że pomysłodawcą współpracy z RWE był Władysław Bartoszewski, (...) *dziennikarz i publicysta, zatrudniony w Zarządzie Głównym Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich w Warszawie*. Zob. Władysław Bartoszewski, ... *Mimo wszystko. Wywiadu rzeki księga druga*, rozm. przepr. Michał Komar, Warszawa: Świat Książki – Bertelsmann Media, 2008, s. 64-65. ISBN 978-83-247-0973-1.
- ¹⁵ *Tamże*, s. 121.
- ¹⁶ *Tamże*, s. 122-123.
- ¹⁷ MACHCEWICZ, P. *Walka z Radiem Wolna Europa...*, dz. cyt., s. 46.
- ¹⁸ MACHCEWICZ, P. „*Monachijska menażeria*”..., dz. cyt., s. 256-257.
- ¹⁹ BARTOSZEWSKI, W. ... *Mimo wszystko. Wywiadu rzeki księga druga*, rozm. przepr. Michał Komar, Warszawa: Świat Książki – Bertelsmann Media, 2008, s. 22. ISBN 978-83-247-0973-1.
- ²⁰ MACHCEWICZ, P. „*Monachijska menażeria*”..., dz. cyt., s. 226.

Katedra Bibliotekoznawstwa i Informacji Naukowej organizuje konferencję naukową

„Jan Muszkowski: ludzie, epoka, książki. Polska bibliologia uniwersytecka w 60 lat od śmierci Profesora”

dla uczczenia wybitnego teoretyka książki, współorganizatora Uniwersytetu Łódzkiego, współtwórcy Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, twórcy pierwszego uniwersyteckiego ośrodka kształcenia bibliotekoznawców i badań księgoznawczych w Polsce. Odbiorcami wydarzenia są bibliolodzy, pedagodzy, socjologowie, badacze komunikacji społecznej, bibliotekarze oraz inni przedstawiciele środowiska naukowego.

Konferencja odbędzie się w dniach: 13-15 maja 2013 r. w Łodzi.

Celem konferencji jest refleksja nad dorobkiem, osiągnięciami i wkładem Jana Muszkowskiego w rozwój polskiej humanistyki w XX wieku. Rozległe zainteresowania oraz aktywność naukowa Profesora w kraju i za granicą pozwalają spojrzeć z różnych punktów widzenia na pole badawcze bibliologii, perspektywy rozwoju dyscypliny, jej metodologię i interdyscyplinarność. Spodziewana dyskusja na temat współczesnej bibliologii będzie również pretekstem do wyciągania wniosków na temat skutków transdyscyplinarności współczesnego systemu nauk humanistycznych. Organizatorzy przewidują, że w trakcie konferencji, oprócz wypowiedzi na temat bibliologii, informacji naukowej i bibliotekarstwa, nie zabraknie refleksji dotyczących życia naukowego i kulturalnego Łodzi oraz perspektyw rozwoju humanistyki w kontekście misji współczesnych uniwersytetów.

Formularz zgłoszeniowy i dodatkowe informacje dostępne są na stronie:

www.muskowski2013.uni.lodz.pl.

Odpowiedzi na pytania udziela dr Zbigniew Gruszka: zgruszka@uni.lodz.pl.

Serdecznie zapraszamy!

TOMASZ PAWLIK

Biblioteki (bez) przyszłości

Współczesna biblioteka to nie tylko tysiące zgromadzonych woluminów książek i czasopism na półkach. To coraz częściej miejsce wydarzeń kulturalnych; miejsce, gdzie nieodpłatnie można korzystać z dostępu do internetu.

Biblioteka XXI wieku coraz mniej przypomina tę sprzed kilkadziesiąt lat, w której książki zamawiane były za pomocą wypisywanego rewersu, przeglądania katalogów kartkowych, oczekiwania na informację o dostępności książki – co najmniej dzień. Dziś dostępność książki możemy sprawdzić korzystając z katalogu online, siedząc wygodnie w swoim domu. Dzięki wdrożeniu nowych technologii, możliwość korzystania z zasobów bibliotek znacząco się poprawiła. Oprócz ułatwień związanych z wyszukiwaniem i zamawianiem książek, rozwój technologiczny pozwolił na korzystanie z e-książek, e-czasopism, a nawet z wirtualnych bibliotek dających możliwość korzystania z zasobów w dowolnym miejscu i czasie na świecie, wystarczy jedynie dostęp do internetu.

Rozwój technologiczny otwierający nowe możliwości dla coraz bardziej mobilnego społeczeństwa, zmusza do postawienia pytania: jaka przyszłość czeka biblioteki i bibliotekarzy? Czy za 20, 30 lat słowo „biblioteka” nie będzie już przebrzmiałe? Aby biblioteki przetrwały w czasach, w których technologia wiodzie prym, trzeba z jednej strony zachęcić czytelników atrakcyjną ofertą wydarzeń kulturalnych, takich jak wieczorki literackie czy spotkania autorskie, a z drugiej nie dać się zachłystać nowinkami technologicznymi. Biblioteka ma swoją tożsamość, którą za wszelką cenę musi pielęgnować. Jej tożsamością jest kultywowanie książki drukowanej, którą próbują wypierać e-booki. Pożółkłych ze starości stron książek pisanych kilkadziesiąt lat temu, nie da się niczym zastąpić. Książki przechowywane w bibliotekach mają swoją duszę, której w żaden sposób oddać

nie będą mogły książki w formie elektronicznej. Kultywowanie tradycji książki pisanej, to nie tylko troska o archiwalne egzemplarze, to również potrzeba ciągłego poszerzania swojego zbioru. Poszerzając swój księgozbiór bibliotekarze nie powinni kierować się jedynie swoimi preferencjami. Aby zachęcić nowych czytelników do korzystania z bibliotek, konieczne jest zwrócenie się do czytelnika, potrzeba konsultacji, poznania jego preferencji czytelniczych. Biblioteka, która wsłuchuje się w głosy czytelników, w ich oczekiwania, która stara się w miarę możliwości spełniać te oczekiwania, jest dla czytelnika bardziej atrakcyjna, niż ta, w której najważniejszy głos ma dyrektor.

Biblioteki przyszłości, powinny otwierać się nie tylko na najnowsze zdobycze techniki, ale również na współpracę z lokalnymi organizacjami pozarządowymi działającymi w sferze kultury. Organizacje mogą wspierać biblioteki i bibliotekarzy nie tylko swoimi pomysłami i wolontariuszami, ale również swoją wiedzą w realizowaniu projektów. Współpraca między obydwoma stronami oparta na wzajemnym szacunku i zaufaniu, może przyczynić się do lepszego wykorzystania potencjału przestrzeni bibliotecznych, jak również wypracowania form promocji czytelnictwa wśród mieszkańców.

XXI wiek z jednej strony stawia przed bibliotekami oraz bibliotekarzami nowe wyzwania, ale z drugiej stwarza możliwości, o jakich jeszcze kilkadziesiąt lat temu nikt nie myślał. Wykorzystując w pełni całą różnorodność dostępnych narzędzi, biblioteki będą w stanie aktywnie kreować marzenia przyszłych pokoleń.

Tomasz Pawlik
Fundacja Miasto Słów
Sosnowiec

Koszalińska Biblioteka Publiczna w powiatowej rzeczywistości

Biblioteki powiatowe były ogniwem pośrednim między bibliotekami miejskimi, gminnymi (gromadzkimi) a bibliotekami wojewódzkimi w sieci bibliotek publicznych zorganizowanych po II wojnie światowej w Polsce.

Taka struktura wynikała z trójstopniowego podziału administracyjnego państwa i przetrwała do reformy administracyjnej w 1975 r., kiedy zmieniono podział terytorialny kraju na dwustopniowy. Wówczas zlikwidowano powiaty, a więc również biblioteki powiatowe. Termin biblioteka powiatowa pojawił się po 24-letniej przerwie w 1998 r., kiedy to Ustawa z dnia 24 lipca 1998 r. o zmianie niektórych ustaw określających kompetencje organów administracji publicznej – w związku z reformą ustrojową państwa, zwaną też ustawą kompetencyjną, nałożyła na samorządy obowiązek powołania na terenie powiatu i prowadzenia co najmniej jednej biblioteki powiatowej. Jednak nie określono terminu, do którego władze samorządowe miały z tego obowiązku wywiązać się, więc nawet teraz, w 2012 r., znam jedno, niemałe miasto powiatowe w województwie zachodniopomorskim, którego starostwo nie powołało biblioteki powiatowej. Większość z nich jednak prowadzi biblioteki powiatowe albo przekazało realizowanie zadań ponadlokalnych na zasadzie porozumienia z gminami. Ze względu na to, że nie ma jasnych wytycznych co do jakości i zakresu działań biblioteki powiatowej na rzecz bibliotek gminnych, biblioteki podchodzą do tego różnie i działalność na rzecz powiatu może być bardzo szeroka albo ograniczać się do niezbędnego minimum (powołanie instruktora powiatowego). Najczęściej liczba działań jest wprost proporcjonalna do corocznych dotacji starostwa przyznawanych na ten cel. Niebagatelne znaczenie w tej sprawie ma też tradycja opieki merytorycznej nad placówkami niższego szczebla. Biblioteki wcześniej wojewódzkie, a teraz powołane do roli bibliotek powiatowych kontynuują opiekę

merytoryczną, bo często posiadają potencjał (byli instruktorzy), środki (księgozbiór metodyczny), przetarte ścieżki (schematy działań metodycznych) i nawiązane dobre kontakty międzybiblioteczne.

Jednak w nowych warunkach ustawa nie daje tych samych uprawnień instruktorom powiatowym co dawniej i trzeba postępować bardzo delikatnie, żeby nie narazić się któremuś z organizatorów podległej biblioteki i nie otrzymać „zakazu wjazdu na teren gminy”.

Według art. 20a, ust. 1 Ustawy z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach z późniejszymi zmianami, „Powiatowa biblioteka publiczna realizuje odpowiednio zadania określone w art. 20 (...) w szczególności:

- gromadzenie, opracowanie i udostępnianie materiałów bibliotecznych służących obsłudze potrzeb informacyjnych, edukacyjnych i samokształceniowych, zwłaszcza dotyczących wiedzy o własnym regionie oraz dokumentujących jego dorobek kulturalny, naukowy i gospodarczy,
- pełnienie funkcji ośrodka informacji biblioteczno-bibliograficznego, organizowanie obiegu wypożyczeń międzybibliotecznych, opracowywanie i publikowanie bibliografii regionalnych, a także innych materiałów informacyjnych o charakterze regionalnym,
- udzielanie bibliotekom pomocy instrukcyjno-metodycznej i szkoleniowej,
- sprawowanie nadzoru merytorycznego w zakresie realizacji przez (...) gminne biblioteki publiczne zadań określonych w art. 27 ust. 5. Ust. 2. art. 20 precyzuje na podstawie jakiego dokumentu biblioteka ma realizować zadania biblioteki powiatowej. (...) na podstawie porozumienia zarządu powiatu z wójtem (burmistrzem, prezydentem miasta). I co najważniejsze „Porozumienie powinno zawierać ustalenia określone

w art. 20 ust. 2 (czyli wielkość środków finansowych, które wnoszą strony porozumienia, niezbędnych do prowadzenia działalności przez bibliotekę).

Ostatnie zdanie powinno być wyryte pogrubioną czcionką, bo w praktyce zawsze chodzi o pieniądze. Wielkość przyznawanych środków na działalność na rzecz bibliotek powiatu jest bardzo zróżnicowana. Najczęściej niestety niewystarczająca, choć są chwalebne wyjątki. Koszalińskiej Bibliotece Publicznej, której powierzono zadania biblioteki powiatowej po trzech latach od przeprowadzenia reformy ustrojowej przekazano pierwszą roczną dotację na zadania powiatowe w wysokości 10 tys. zł. Ta zawrotna suma wystarczyła na może 1/10 realizowanych zadań. Dotacja jest jednak corocznie zwiększana aneksem do porozumienia i obecnie wynosi 90 tys.

Prof. Jacek Wojciechowski, który jest wielkim zwolennikiem bibliotek powiatowych jako ogniwa pośredniego między bibliotekami gminnymi a wojewódzkimi uważa, że idealna sieć powiatowa powinna liczyć 20-50 bibliotek i filii. Píše, że „Rozwiązaniem właściwym jest (...) sieć autentycznie powiatowa, centralnie (w jednostce powiatowej) zarządzana i finansowana. Z braku stosownych rozwiązań, mówi dalej autor, rozwiązaniem połowicznym może być stworzenie (...) sieci regionalnych skonfederowanych dobrowolnie współfinansowanych przez biblioteki szczebla gminnego...”. Współfinansowanie biblioteki powiatowej przez samorządy gmin-

ne aczkolwiek logiczne, wydaje się niemożliwe ze względu na duże przywiązanie organizatorów (i nie tylko) do wolności i daleko posuniętej autonomii w podejmowaniu decyzji, nawet w sprawie biblioteki. Dlatego tak trudno wprowadzić w polskich bibliotekach jednolity komputerowy system biblioteczny.

Jak wcześniej wspomniano ustawy nie precyzują skali i zakresu działań biblioteki powiatowej na rzecz bibliotek gminnych, dlatego są podejmowane próby zestandaryzowania tych zadań na gruncie regionalnym. W ten nurt wpisuje się inicjatywa dyrektora Książnicy Pomorskiej w Szczecinie Lucjana Bąbolewskiego, dzięki której powstały „Standardy funkcjonowania bibliotek powiatowych” umożliwiające porównywanie i mierzenie jakości pracy bibliotek. Standardy zawierają wskaźniki za pomocą, których można ocenić miejsce danej biblioteki i wytyczyć drogę zbliżającą ją do doskonałości, czyli spełnienia założonych kryteriów w 100%. Dokument wysłano do bibliotek i organów samorządowych będących ich organizatorami, aby zmotywować je do nadążania za trendami w nowoczesnym bibliotekarstwie.

Standardy funkcjonowania bibliotek powiatowych są ułożone w dwóch obszarach:

1. Praca na rzecz bibliotek samorządowych w powiecie.

2 Biblioteka jako powiatowa instytucja kultury.

Pierwszy obszar dotyczący pracy na rzecz bibliotek gminnych składa się z 7 standardów, które rozwijają punkty Ustawy o bibliotekach mówią-

Fot. Joanna Żuraw

ce o zadaniach biblioteki powiatowej. Znalazły się więc wśród nich: tworzenie sieci bibliotecznej, zapewnienie odpowiedniej kadry instruktorskiej, wsparcie merytoryczne i prawne, analiza pracy podległych bibliotek, stworzenie systemu szkoleń, pomoc w automatyzacji bibliotek, organizacja imprez kulturalno-oświatowych o zasięgu powiatowym.

Drugi obszar przedstawiający bibliotekę powiatową jako instytucję kultury przejawia się w 4 standardach mówiących o potrzebie samodzielności instytucjonalnej biblioteki powiatowej, roli biblioteki powiatowej jako gromadzącej, przechowującej, udostępniającej, informującej o zbiorach, dostępnej dla wszystkich mieszkańców powiatu, funkcji biblioteki powiatowej jako ośrodka informacji o regionie.

Każdy standard jest zaopatrzonej we wskaźniki, które doprecyzowują zadania, jakie należy podejmować aby ów standard wypełnić. Dokument Książnicy Pomorskiej w Szczecinie ma duże znaczenie dla prawidłowej pracy instruktorów i innych pracowników biblioteki powiatowej na rzecz bibliotek gminnych. Wskazuje kierunki, wyznacza cele, porządkuje skalę i zakres zadań, może być argumentem w negocjacjach z przedstawicielami starostw powiatowych za zwiększeniem środków.

Koszalińska Biblioteka Publiczna przyjęła do realizacji zadania biblioteki powiatowej na podstawie Porozumienia Powiatu Koszalińskiego z Miastem Koszalin od 2002 r.

Starostwo koszalińskie aż 2 lata zwlekało z podpisaniem stosownego porozumienia i dopiero inicjatywa oddolna – wniosek kierowników bibliotek gminnych powiatu koszalińskiego o powierzenie opieki merytorycznej nad nimi Koszalińskiej Bibliotece Publicznej przyczynił się do pomyślnego zakończenia sprawy 31.12.2001 r. Od tego momentu biblioteka koszalińska obejmuje opieką metodyczną 8 bibliotek gminnych powiatu, co razem z filiami daje 27 placówek bibliotecznych. Podpisane porozumienie pozwoliło na wypracowanie procedur, reguł postępowania, podziału zadań. Ze względu na długoletnią tradycję opieki merytorycznej nad bibliotekami gminnymi w Koszalińskiej Bibliotece Publicznej przejście do działań na rzecz powiatu nie nastąpiło wiele problemów.

W toku rozmów i kilkuletnich doświadczeń wypracowano model działań Koszalińskiej Biblioteki Publicznej na rzecz bibliotek powiatu koszalińskiego.

Co roku biblioteka koszalińska składa wnioski o dotację. We wniosku określone są zadania dostosowane do wysokości proponowanej kwoty w sześciu podstawowych grupach:

1. Działalność szkoleniowa (warsztaty, szkolenia, wykłady dla bibliotekarzy gminnych i koszalińskich).

2. Działalność kulturalno-oświatowa (powiatowe konkursy plastyczne, recytatorskie, literackie, fotograficzne etc, imprezy czytelnicze – dziecięce sesje naukowe, święta czytelnika dziecięcego, żywa biblioteka, spotkania autorskie, itp.).

3. Zakup księgozbioru (o charakterze regionalnym, dla czytelników powiatu).

4. Regionalna działalność informacyjno-bibliograficzna (zbieranie, przechowywanie i udostępnianie regionalistów, tworzenie bibliografii regionalnej, etc – pensja bibliografa regionalisty w części).

5. Pomoc instruktorska, nadzór merytoryczny (przygotowanie i realizacja zadań, analizy, sprawozdania, kontrole – pensja instruktora powiatowego, w całości lub części).

6. Obsługa transportowa bibliotek powiatu (wyjazdy na kontrole, dowóz pisarzy na spotkania, itp.).

Wniosek jest przedstawiany Zarządowi Powiatu, który podejmuje decyzję o wysokości dotacji a wtedy Koszalińska Biblioteka Publiczna przygotowuje preliminarz kosztów do wysokości przyznanej dotacji.

Działania Koszalińskiej Biblioteki Publicznej na rzecz bibliotek powiatu można podzielić na kilka obszarów. Po pierwsze działalność szkoleniowa – to organizacja ok. 4 szkoleń i warsztatów rocznie dających nowe narzędzia w pracy z czytelnikami najmłodszymi, w średnim wieku i seniorami, pomagających w rozwiązywaniu problemów prawnych i organizacyjnych związanych z funkcjonowaniem bibliotek. Ostatnio zorganizowano szkolenie o ochronie baz danych połączone z przygotowaniem dokumentów pt. „Polityka ochrony danych w bibliotekach”. W planie jest szkolenie z kontroli zarządczej obowiązującej w bibliotekach. Często goszczą u nas trenerki Stowarzyszenia KLANZA i Polskiego Towarzystwa Biblioterapeutycznego wprowadzając nowe formy dramowe, arteterapeutyczne, biblioterapeutyczne do zajęć z czytelnikami. W Tygodniu Bibliotek co roku zapraszamy z wykładem dla bibliotekarzy znaną osobowość w dziedzinie bibliotekoznawstwa lub dziedzin pokrewnych. Wykład wygłosili między innymi: dr Michał Za-

jąc, dr Maria Przystek-Samokowa, prof. Urszula Chęcińska, dr Marianna Borawska, dr Roksana Jędrzejewska-Wróbel, dr Iwona Zachciał i in. Do dyspozycji bibliotekarzy gminnych jest też bogaty księgozbiór metodyczny (ok. 2 tys.) zawierający książki z zakresu bibliotekoznawstwa, teorii literatury, poradniki do zajęć plastycznych, teatralnych, literatura piękna dla dzieci i in. Ponadto na miejscu dostępnych jest kilkadziesiąt roczników czasopism bibliotekarskich: „Bibliotekarza”, „Poradnika Bibliotekarza”, „Biblioteki w Szkole”, „Guliwera”, w których można znaleźć materiały metodyczne. Przeglądy literatury i prasy fachowej odbywają się też przy okazji spotkań i szkoleń.

Drugim obszarem działania Koszalińskiej Biblioteki Publicznej na rzecz bibliotek powiatu jest organizacja imprez kulturalno-oświatowych o zasięgu powiatowym, a w szczególności organizowany od ponad 40 lat regionalny konkurs recytatorski *Ptaki, ptaszki, ptaszęta polne*, konkursy debiutów – *Literacki start, Koszalińska niezapomnianka*, przegląd recytatorski dla przedszkolaków, maraton czytania *Wybieramy Mistrza Pięknego Czytania*, itp. Wielkim powodzeniem cieszą się konkursy plastyczne, w tym konkurs na ilustrację do utworów bohatera dziecięcej sesji naukowej. Dotychczas dzieci ilustrowały utwory J. Brzechwy, J. Tuwima, opowieści o Muminkach, Kubusiu Puchatku, Mikołajku i in. Co roku biblioteka koszalińska organizuje 2 do 3 tournée polskich pisarzy po bibliotekach gminnych powiatu koszalińskiego. Czytelnicy bibliotek gminnych spotkali się m.in. z: G. Kasdepke, K. Petkiem, M. Fox, B. Ostrowicką, P. Beręsewiczem, A. Frączek, I. Klebańską, R. Jędrzejewską-Wróbel, A. Niemirskim, J. Fabricą, M. Rusinkiem, G. Bąkiewicz i in.

Trzecim obszarem działań Koszalińskiej Biblioteki Publicznej jest opieka i nadzór merytoryczny, realizowane przez coroczne odwiedziny w każdej bibliotece gminnej połączone z doradztwem w sprawie prawidłowego prowadzenia dokumentacji bibliotecznej, organizacyjnej, kadrowej itp.

Z tych wyjazdów sporządzane są sprawozdania, które przedstawia się organizatorom bibliotek (burmistrzom, wójtom) oraz dyrektorom wizytowanych bibliotek. W szczególnych sytuacjach, najczęściej dotyczących dostrzeżonych nieprawidłowości, dyrektor Koszalińskiej Biblioteki Publicznej i instruktor powiatowy przedstawiają protokół wójtowi lub burmistrzowi osobiście. Wielokrotne interwencje w sprawach bibliotek gminnych u ich organizatorów mające na celu poprawę warunków pracy, dostosowanie do wymogów prawa (np. oddzielanie bibliotek od innych instytucji) często przynoszą zamierzony skutek. W ramach nadzoru i opieki merytorycznej instruktor KBP pomaga w wypełnianiu dokumentów do GUS-u i przygotowuje analizy opisowe działalności bibliotek gminnych do Starostwa Powiatowego. Najlepszą recenzją działalności biblioteki koszalińskiej na rzecz bibliotek gminnych jest fakt uhonorowania trzech z 8 bibliotek powiatu tytułem Biblioteka Roku Województwa Zachodniopomorskiego (w Biesiecku, Polanowie i Mielnie), do czego „trochę” się przyczyniliśmy.

Koszalińska Biblioteka Publiczna znalazła się wśród tych 32, które w 1999 r. straciły status biblioteki wojewódzkiej, jako instytucja bardzo dobrze odnalazła się w nowej, powiatowej rzeczywistości. Stale rozwija się, wdraża nowe technologiczne, wprowadza nowe formy promocji czytelnictwa, książki i biblioteki, poszerza ofertę dla czytelników, podlega ciągłej zmianie w sferze środków materialnych (odnowione niemal wszystkie filie biblioteczne, zintegrowany system komputerowy...) i niematerialnych (zmiana mentalności bibliotekarzy), stawia czoło nowym czasom. Jednak potencjał pracownicy, umiejętności, kreatywność i chęć dzielenia się doświadczeniami z innymi mogłyby służyć bibliotekarzom na większym niż powiatowy obszarze i często tak się dzieje.

Małgorzata Zychowicz
Koszalińska Biblioteka Publiczna

Zaprenumeruj „Bibliotekarza”

Dostęp: <http://www.sbp.pl/sklep/bibliotekarz>

©Depositphotos: Pavel Losevsky

O BIBLIOTEKACH W PRASIE

Bibliotekarz XXI wieku

„Bibliotekarz XXI wieku – przewodnik po labiryncie informacji i wiedzy” to projekt edukacyjny zorganizowany przez Bibliotekę Państwowej Szkoły Wyższej im. Jana Pawła II w **BIAŁEJ PODLA-SKIEJ** (woj. lubelskie, pow. bialski). W trwających ponad rok zajęciach uczestniczyli bibliotekarze z bibliotek akademickich, pedagogicznych i publicznych. Celem było podniesienie kwalifikacji, umiejętności i uaktualnienie wiedzy zawodowej pracowników bibliotek. Współczesny bibliotekarz powinien posiadać odpowiednie kompetencje, aby mógł sprostać zmieniającym się potrzebom i oczekiwaniom czytelników (klientów). Organizatorzy projektu ułożyli poszczególne moduły szkolenia w sposób innowacyjny. Słuchacze zapoznali się z tematami od zagadnień prawa bibliotecznego i zamówień publicznych po marketing, public relations i infobrokerstwo systemowe.

Bibliotekarz – przewodnik po labiryncie informacji i wiedzy / Grażyna Kratiuk, Jolanta Sawczuk-Kapica // *Bialski Przegląd Akademicki*. – Nr 10 (2012), s. 22-23 [wrzesień]

Budujemy biblioteki

W latach 80. XX w. gmach Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w **CHEŁMIE** (woj. lubelskie, pow. chełmski) miał być pomnikiem 40-lecia PRL. Planowano budynek złożony z pięciu segmentów. Powstały tylko dwa. Po latach starań Chełmska Biblioteka Publiczna im. Marii Pauliny Orsetti otrzymała możliwość dokończenia inwestycji. Urząd Marszałkowski w Lublinie przyznał dotację w wysokości dziesięciu milionów zł. Pozostałe trzy miliony dołoży miasto Chełm. Powstaną nowoczesne czytelnie, sale konferencyjne, pracownie. Budowa zakończy się pod koniec 2013 r.

10 [Dziesięć] milionów dla biblioteki / Katarzyna Sobczuk // *Polska Kurier Lubelski*. – 2012, nr 190 (16 VIII), s. 7

Stuletnia historia

Zdzisław Bieleń – związany z Biblioteką Publiczną im. Hieronima Łopacińskiego w **LUBLINIE** przez ponad pół wieku – opublikował artykuły przedstawiające historię biblioteki od jej początków, tj. od 1907 r. Prezentowany tekst to ostatni z tego cyklu. Z. Bieleń opisał sześć lat z dziejów WBP i zakończył na roku 2007 – roku jubileuszu stulecia jej istnienia. Stwierdził, że biblioteka „[...] uczyniła znaczący krok w kierunku nowoczesności”. Świadczy o tym nie tylko nowoczesny gmach, ale przede wszystkim postęp w obszarach merytorycznej działalności takich, jak: warsztat informacyjno-bibliograficzny, działalność promocyjna, naukowa i wydawnicza. Dzięki temu biblioteka jest postrzegana jako jedna z najlepszych instytucji kultury w województwie, a także poza nim.

Znów Wojewódzka, czyli dzieje Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej im. Hieronima Łopacińskiego w latach 2002-2007 / Zdzisław Bieleń // *Bibliotekarz Lubelski*. – R. 54 (2011), s. 7-42 [listopad 2012]

Fundusze na nowoczesność

Miejsko-Gminna Biblioteka Publiczna w **SZCZEBRZESZYNI** (woj. lubelskie, pow. zamojski) aktywnie uczestniczy w programach wsparcia bibliotek i stara się o pozyskanie pieniędzy na rozwój placówki. W 2012 r. wzbogaciła się o nowoczesny sprzęt komputerowy zakupiony z dotacji Instytutu Książki, w ramach programu „Kraszewski. Komputery dla bibliotek”. Natomiast licencje na użytkowanie aż 38 programów komputerowych zostały opłacone z Programu Rozwoju Bibliotek. Dzięki temu rozszerzy się zakres usług, skorzystają czytelnicy, wzrośnie czytelnictwo.

Dostali bonus od Billa Gatesa / AD // *Kronika Tygodnia*. – 2012, nr 48 (27 XI), s. 16

Nożyczki w muzeum

Pomysł powstał w Miejskiej Bibliotece Publicznej w **TARNOGRODZIE** (woj. lubelskie, pow. biłgorajski) i to przy bibliotece utworzono jedyne w Polsce muzeum nożyczek. Inspiracją był herb miasta, który przedstawia czerwonego gryfa bez skrzydeł trzymającego w łapach nożyce. Dużą liczbę eksponatów przekazał Witold Tchórzewski, dyrektor Muzeum Koziółka Matołka w Warszawie. Są wśród nich nożyczki do wycinania dziurek, do strzyżenia owiec, nożyczki używane do pielęgnacji bonsai, specjalne nożyczki do winogron, do obcinania knotów świec, (tzw. objaśnicze) i inne.

Tarnogrodzkie Muzeum Nożyczek / Joanna Puchacz // *Kwartalnik Tarnogrodzki*. – Nr 52 (2012), s. 14-15 [lato]

Wybór:

BOŻENA LECH-JABŁOŃSKA
Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. H. Łopacińskiego w Lublinie

Superbiblioteka

Rok 2012 z całą pewnością należał do niezwykle udanych dla Biblioteki Głównej Zachodniopomorskiego Uniwersytetu Technologicznego. Biblioteka zyskała nową siedzibę, w której scalonono rozproszone dotąd w kilkunastu miejscach w **SZCZECINIE** zbiory uczelniane.

ZUT ma nową superbibliotekę / Anna Łukaszuk // *Gazeta Wyborcza*. – 2012, nr 142, dod. Szczecin, s. 5; *Dziś wielkie otwarcie* // *Kurier Szczeciński*. – 2012, nr 117, s. 13.

Bill i Melinda Gates dla Myśliborza

O dwa zestawy komputerowe, cztery urządzenia wielofunkcyjne, laptop, projektor, ekran, cztery aparaty cyfrowe, cztery routery, dwie kamery internetowe i słuchawki wzbogaciła się Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna w **MYŚLIBORZU** dzięki udziałowi w Programie Rozwoju Bibliotek.

Myśliborska Biblioteka Publiczna w programie rozwoju bibliotek / *JaGodaBe* // *Myśliborskie Wiści*. – 2012, nr 14/15, s. 5.

... a w Gryfnie rozbudowa i cyfryzacja

Równie optymistyczne informacje dotyczącej rozbudowy i dofinansowania biblioteki w **GRYFNIE** docierają do nas za pośrednictwem „Kuriera Szczecińskiego”. Tamtejsza biblioteka dzięki środkom z budżetu województwa i admi-

nistracji centralnej powiększa i modernizuje swój budynek, a w planach jest udostępnienie katalogów online.

Biblioteka wchodzi do domów / (r.c.) // *Kurier Szczeciński*. – 2012, nr 15, s. 10; Biblioteka na miarę czasów / R. K. Ciepłiński // *Kurier Szczeciński*. – 2012, nr 211, s. 17.

Księżniczka Badr al – Badur w doborowym towarzystwie

Nie przeszły bez echa także imprezy organizowane w bibliotekach regionu. Duży tekst autorstwa Bożeny Pilczuk, o konkursie organizowanym przez Książnicę Pomorską (Bajkowy Bohater Roku 2011/2012) ukazał się w „Dialogach”. W dniu urodzin Walta Disney’a na przyjęciu w Książnicy zjawili się ulubieńcy dużych i małych... księżniczki, wróżki, misie i rzecz jasna wilk.

Książnicy Pomorskiej Bajkowy Bohater Roku / Bożena Pilczuk // *Dialogi*. – 2012, nr 5, s. 21-24.

Jednak czytamy dzieciom

„Gryfickie Echa” podsumowały kolejny finał kampanii „Cała Polska czyta dzieciom” w Miejskiej Bibliotece Publicznej w **GRYFICACH**. Jak się okazuje czytają wszyscy w Gryficach, a przykład idzie z góry – od burmistrza.

10 lat czytania dzieciom / (B.O.) // *Gryfickie Echa*. – 2012, nr 16, s. 7

Uwolnić książkę!

Szymon Wasilewski opisał akcję bookcrossingu zorganizowaną przez Miejską Bibliotekę Publiczną w **SZCZECINIE-DĄBIU** w jednym z centrów handlowych. Akcja wzbudziła zainteresowanie klientów, choć podchodzili do niej z pewną nieśmiałością...

Uwalnianie książek / Szymon Wasilewski // *Kurier Szczeciński*. – 2012, nr 89, s. 5.

Biblioteka ciągle w grze...

Ważną na mapie imprez szczecińskich pozycją od kilku lat pozostaje Tydzień Bibliotek. O podejmowanych w ramach Tygodnia inicjatywach pisali m.in. dziennikarze „Gazety Wyborczej” i „Głosu Szczecińskiego”, i tak w Książnicy Pomorskiej Monika Szwaja, znana i lubiana pisarka rozpoczęła (nieco przekornie) pisanie wspólnej książki. Natomiast w niedzielę 13 maja grupa zjednoczonych bibliotekarzy

cyklistów ruszyła w rajd po **SZCZECINIE** zachęcając przechodniów głośno i radośnie do czytania książek.

Tydzień Bibliotek / Małgorzata Klimczak // *Głos Szczeciński*. – 2012, nr 106, s. 10; Pisz książkę z Moniką Szwałą / Ewa Podgajna // *Gazeta Wyborcza*. – 2012, nr 106, dod. Szczecin, s. 4.

Facebook a biblioteki

Polsko-niemieckiemu seminarium na temat roli Facebooka i Twittera w działalności bibliotek poświęcony był artykuł w „Kurierze Szczecińskim”. Seminarium z udziałem prelegentek z Niemiec odbywało się w Książnicy Pomorskiej w **SZCZECINIE**.

Biblioteki kuszą młodych // (mos) // *Kurier Szczeciński*. – 2012, nr 208, s. 3.

Zamiast dreptać, pobiegnijmy... i zadbajmy o kulturę!

Prasa regionalna nie unika też trudnych tematów. W „Kurierze Szczecińskim” ukazał się tekst poświęcony dalszym (smutnym) losom bibliotek pedagogicznych, na łamach „Gazety Wyborczej” sekretarz naukowy Książnicy Pomorskiej Cecylia Judek przedstawiła tekst: *Książnica robi, co należy* będący polemiką z tekstem Sławomira Szafrąńskiego, a „Głos Szczeciński” przedstawił relację z protestu pracowników instytucji kulturalnych (w tym bibliotek) pod gmachem Sejmiku Województwa Zachodniopomorskiego.

Koniec bibliotek pedagogicznych // (cm) // *Kurier Szczeciński*. – 2012, nr 130, s. 3; *Książnica robi, co należy* / Cecylia Judek // *Gazeta Wyborcza*. – 2012, nr 2, dod. Szczecin, s. 5; *Kulturalny Szczecin 2020: zamiast dreptać, pobiegnijmy...* / Sławomir Szafrąński // *Gazeta Wyborcza*. – 2011, nr 297, dod. Szczecin, s. 6; *Związkowcy: marszałku, zadbaj o kulturę!* / Marek Rudnicki // *Głos Szczeciński*. – 2012, nr 278, s. 4.

Wybór:

SYLWIA WESOŁOWSKA

Książnica Pomorska im. St. Staszica w Szczecinie

Sposób na promocję

Wojewódzka Biblioteka Publiczna w **OPOLU** promuje swoją działalność drukując w regional-

nym dzienniku comiesięczny dodatek „Między książkami”. Przedostatnią wkładkę poświęcono ofercie działającej od dwóch dekad Biblioteka Austriackiej, a w ostatniej polecano Opolanom skorzystanie z najbogatszych w regionie zbiorów Biblioteki Muzycznej.

Biblioteka Austriacka / Małgorzata Kroczyńska // *Nowa Trybuna Opolska*. – 2012, nr 249 (25 X), s. 14; *Wypożycz albo posłuchaj* / Małgorzata Kroczyńska // *Nowa Trybuna Opolska*. – 2012, nr 279 (29 XI), s. 14

Modna jubilatka

23 października 2012 r. Miejska Biblioteka Publiczna w **OPOLU** obchodziła jubileusz 65-lecia. Rocznie odwiedza ją 400 tys. osób. „W naszej pracy staramy się walczyć ze stereotypem nudnej i szarej biblioteki, a także łączyć tradycję z nowoczesnością. I to jak widać, się udaje. Myślę, że w dużej mierze umożliwił to oddany w zeszłym roku nowy budynek. Tutaj mogliśmy rozwinąć skrzydła” – mówi Elżbieta Kampa, dyrektor biblioteki.

Modna 65-latka – nasza biblioteka / Anna Grudzka // *Nowa Trybuna Opolska*. – 2012, nr 249 (25 X), s. 19

Odliczanie do świąt

To była nie lada gratka nie tylko dla kolekcjonerów – w galerii Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w **OPOLU** można było oglądać wystawę poświęconą historii drukowanych kalendarzy adwentowych, służących do odliczania dni od 1 grudnia do Wigilii Bożego Narodzenia. Ten wynalazek zawdzięczamy niemieckim luteranom. Ekspozycja „100 lat kalendarzy adwentowych” pokazywana jest po raz pierwszy w Polsce, a prezentowane na niej eksponaty pochodzą ze zbiorów Muzeum Kultur Europejskich – Muzeum Państwowych w Berlinie.

Kalendarz adwentowy ma ponad 100 lat / Małgorzata Kroczyńska // *Nowa Trybuna Opolska*. – 2012, nr 266, s. 12

Wybór:

HANNA JAMRY

Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. E. Smółki w Opolu

O kongresowym torcie

Kongres Bibliotek jest ogromnym przedsięwzięciem organizacyjnym Fundacji Rozwoju Społeczeństwa Informacyjnego. Prawie czterystu uczestników Trzeciego Ogólnopolskiego Kongresu Bibliotek, głównie beneficjentów Programu Rozwoju Bibliotek w dniach 11-12 października 2012 r. brało udział w warsztatach, wymieniło się doświadczeniami i pomysłami, szukało inspiracji.

Opinii o Kongresie pewnie równie wiele jak uczestników, dla tych którzy nie znają Kongresu zebrałam najważniejsze moim zdaniem refleksje i uwagi.

Dla większości uczestników był to czas świętowania, bo czuli się tu docenieni, szczególnie ci z małych gminnych bibliotek, zauważano jak wiele dobrego dzieje się w polskich bibliotekach i jak niezwykli ludzie w nich pracują.

Ważną rolę odgrywał dziedziniec Fortu Sołknickiego, gdzie bar był miejscem informacji o wielu organizacjach m.in. Stowarzyszeniu Bibliotekarzy Polskich, CAL, Orange Polska, Towarzystwie Inicjatyw Twórczych „ę”, Fundacji Ośrodka Karta, a w studio fotograficznym można było zrobić sobie pamiątkową fotografię lub w pulowerowym punkcie wykonać kartonowego ludzika. Tradycją są wieczorne koncerty, tym razem zachwycała Gaba Kulka i obfity bufet.

Poznałam opinie uczestniczek, które na Kongres przyjechały pierwszy raz, były nastawione na przekaz konkretnej wiedzy i uznały, że ich oczekiwania nie zostały spełnione. Szkoda im

było czytelników, którzy nie mogli skorzystać z usług biblioteki, bo ta musiała być zamknięta. Mówiły, że „czują się tu samotne, nikogo nie znają, a na warsztatach nie ma integracji”.

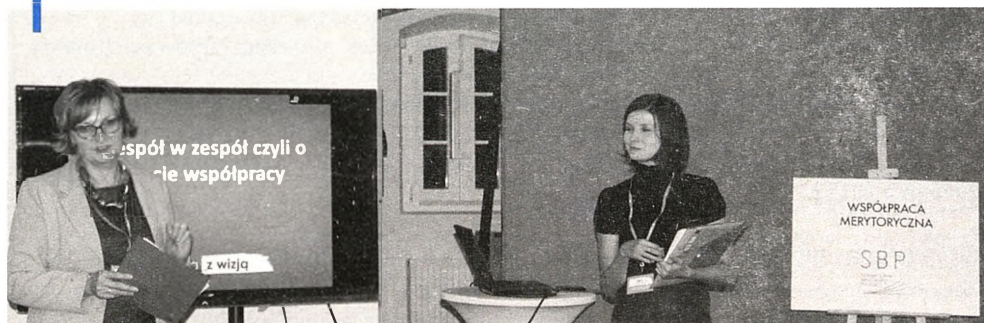
Z kolei uczestniczka LABiB:

Spoglądałam przez pryzmat ciekawości rozbudzonej głosami tych, którzy uczestniczyli we wcześniejszych Kongresach oraz przez pryzmat słowa „angażowanie” – jednej z labibowych wartości. Znalazłam je przede wszystkim w wymiarach emocji, relacji i organizacji. Pozostawałam jednak z pewnym niedosytem w aspekcie merytorycznym, warsztatów było bardzo dużo, ale trwały dość krótko.

Były uwagi, iż poszczególne warsztaty w obrębie tych samych bloków powinny się uzupełniać, a nie zawsze tak było, że wiele działań powierzchownych, że tytuł Kongresu równie dobrze, przy zachowaniu tej samej zawartości merytorycznej mógłby brzmieć „dom kultury z wizją”.

Dla zrównoważenia głosów o niedosyacie merytorycznym od debiutantki kongresowej usłyszałam, że organizacja Kongresu jest strzałem w dziesiątkę. *Nie zawiodłam się. Wyjechałam z ka-*

Fot. MBP w Jaśle

talogram pomysłów i wskazówek, które będę się starała rozwijać w mojej bibliotece. Wielu bibliotekarzy podkreślało, że to dobry pomysł, by biblioteki się promowały i mówiły o swoich inicjatywach. Przy tak zróżnicowanej ofercie warsztatów nie sposób było osiągnąć doskonałość wszystkich wystąpień. Czasem ktoś trafił na mnie, ale w kuluarach dominowały głosy pozytywne, dodała inna koleżanka.

Nie sposób było nie zauważyć problemów technicznych z połączeniami internetowymi. Podziwiano też urok architektury fortu, ale problemem były izolowane tylko kotarami pomieszczenia, w których prowadzone były warsztaty. Coraz ktoś się zza nich wychylał i prosił o ciszę.

W części warsztatowo-integracyjnej znalazło się 36 warsztatów zgrupowanych w 9 blokach tematycznych:

- „O jak otwartość” poświęcony zagadnieniom komunikacji,
- „W jak Współpraca” przygotowany przez Centrum Wspierania Aktywności Lokalnej CAL o tworzeniu partnerstw lokalnych,
- „A jak Argumenty w Akcji” o rzecznictwie na rzecz biblioteki,
- „I jak Informacje” gdzie dominowała edukacja informacyjna, medialna i usługi internetowe,
- „K jak Kultura” blok przygotowany przez Instytut Książki o promocji kultury i animacji kulturalnej,
- „E jak Edukacja” o działalności edukacyjnej biblioteki w różnych obszarach życia,
- „I jak Integracja” o włączeniu mieszkańców w działania lokalne,

• „I jak Inspiracje” gdzie zaprezentowano działania bibliotek wyłonionych w konkursie „Inspiracje”,

• „Z jak Zespół” blok przygotowany we współpracy ze Stowarzyszeniem Bibliotekarzy Polskich poświęcony był współpracy w zespole i efektywnemu zarządzaniu.

Przeważały sceptyczne głosy o inauguracyjnym Kongresie debacie na temat wartości, którymi kieruje się „Biblioteka z wizją”. Temat był zbyt szeroko zakreślony, a czas za krótki i nie najlepszy dobór dyskutantów. Wszak była to debata kierowana do bibliotekarzy bibliotek publicznych, a bibliotekarzy wśród dyskutantów jak na lekarstwo. Całe szczęście, że prezes Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich Elżbieta Stefańczyk mówiła o bibliotekach i bibliotekarzach, a dyrektor Biblioteki Narodowej dr Tomasz Makowski o czytelnictwie.

Terminy – *pozytywna energia i pozytywny przekaz* – dobrze charakteryzują klimat Kongresu, budzą poczucie wartości. A tego nam, jako środowisku, ogromnie potrzeba.

Odnotałam też i taką refleksję: Brakło mi elementu zaskoczenia jakąś całkiem nową wiedzą, nieznanym narzędziem, był to dla mnie pyszny tort inspiracji, jednak bez wisienki... choć może to ja po prostu na nią nie trafiłam, bo tort był ogromny.

Polecam kosztowanie tego tortu i życzyć znalezienia wielu wisienek.

MAŁGORZATA PIEKARSKA
Miejska Biblioteka Publiczna w Jaśle

Mistrz Promocji Czytelnictwa 2013

Zapraszamy do udziału w V edycji konkursu Mistrz Promocji Czytelnictwa, organizowanego przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, w ramach działań Komitetu Porozumiewawczego Bibliotekarzy, Księgarzy i Wydawców.

Celem konkursu jest popularyzacja działań bibliotek na rzecz upowszechniania czytelnictwa.

Dokumentację konkursową, zawierającą sprawozdanie z działań podjętych przez bibliotekę w całym 2012 r., należy przesłać do Biura ZG SBP – Al. Niepodległości 213, 02-086 Warszawa lub w formie elektronicznej na adres email: konkurs@sbp.pl w terminie do **29 marca 2013 r.**

Szczegółowe informacje, w tym Regulamin konkursu Mistrz Promocji Czytelnictwa 2012: http://www.sbp.pl/konkurs/regulamin?konkurs_id=7219

Bibliografia regionalna w komunikacji publicznej

W dniach 18-19 października 2012 r. w Wojewódzkiej Bibliotece Publicznej im. H. Łopacińskiego w Lublinie odbyła się Ogólnopolska konferencja „Bibliografia regionalna w komunikacji publicznej”. Było to jednocześnie trzydzieste Spotkanie Zespołu ds. Bibliografii Regionalnej, działającego przy ZG SBP. Uczestniczyło w nim ponad 50 osób, które reprezentowały biblioteki publiczne, pedagogiczne, uniwersyteckie, Uniwersytet w Białymstoku i Bibliotekę Narodową.

Zebranych powitała Zofia Ciuruś, dyrektor WBP w Lublinie, a obrady poprowadziła przewodnicząca Zespołu – Marzena Przybysz. W konferencji wzięł udział Grzegorz Figiel – zastępca dyrektora ds. merytorycznych WBP w Lublinie, a Urząd Marszałkowski w Lublinie reprezentowała Iwona Jańczuk.

W pierwszym dniu obrad z uwagą wysłuchano wystąpienia Jadwigi Sadowskiej (kierownik Zakładu Informacji Naukowej i Bibliekoznawstwa Uniwersytetu w Białymstoku) „Bibliografie specjalne – refleksje na początek wieku”, w którym referentka przedstawiła wyniki badań na temat statystyki bibliografii specjalnych. Przypomniała ustalenia dokonane przed laty przez Henryka Sawoniaka i Helenę Hleb-Koszańską oraz przytoczyła efekty własnych badań naukowych. Badania, którym poddano bibliografie dziedziczne, regionalne i lokalne oraz osobowe, wykazały współzależność między wzrostem liczby bibliografii a rozwojem nauki, kultury i piśmiennictwa oraz życiem politycznym kraju. Referentka zaprezentowała, na przestrzeni kilku ostatnich dekad, dynamikę wzrostu poszczególnych typów bibliografii. Zaznaczyła wpływ technologii na kształt i wykorzystanie bibliografii. Omówiła, znaczenie bibliografii regionalnej wobec bibliografii narodowej oraz bibliografii regionalnych retrospektywnych i bieżących w komunikacji społecznej. Podkreśliła rolę „Bibliografii Bibliografii Polskich” w rejestrowaniu spisów bibliograficznych ukazujących się w naszym kraju.

Ważnym zagadnieniem, podejmowanym również na 27. oraz 29. Spotkaniu Zespołu, była kwestia prezentacji bibliografii regionalnych na stronach internetowych bibliotek, dostępu do baz bibliogra-

ficznych, stosowanej terminologii, kryteriów wyszukiwawczych, które są oferowane użytkownikom. Hanna Jamry (WBP w Opolu) przypomniała ustalenia i propozycje zespołu roboczego ds. ujednoczenia nazewnictwa w bazach bibliografii regionalnej. Postulowano wówczas wprowadzenie jednolitego, zrozumiałego dla użytkownika, nazewnictwa, ograniczenie kryteriów wyszukiwawczych, kumulację materiałów w jednej do trzech baz, uproszczenie ścieżek dostępu i opracowanie informacji dla odbiorców w kwestii zasad korzystania z bazy bibliograficznej. Odnosząc się do tych postulatów, zespół opracował wzorzec, który może stanowić podstawę do prezentacji bibliografii regionalnych online. Zawiera on elementy obowiązkowe i nieobowiązkowe, podaje przykładowe sformułowania do zastosowania w materiale informacyjnym na temat bazy bibliografii. Prelegentka w sierpniu 2012 r. ponownie przeanalizowała bibliografie regionalne dostępne w internecie i stwierdziła, że tylko 15% bibliotek wprowadziło jakiegokolwiek zmiany w sposobie prezentacji swoich baz bibliograficznych. Dotyczyły one zmiany liczby kryteriów wyszukiwawczych, ujednoczenia nazw indeksów, uproszczenia dostępu do bazy, opracowania informacji o bazie. W konkluzji prelegentka zaznaczyła, że trzeba zabiegać o to, aby bibliografia regionalna była prosta w obsłudze i łatwo dostępna dla czytelników. Referat wywołał żywą dyskusję, która uwiidoczniała trudności we wprowadzaniu zmian na lepsze. Stwierdzono, że prezentacja bibliografii regionalnych w internecie to bardzo ważna sprawa. Bibliografie regionalne stanowią uzupełnienie bibliografii narodowej, co obliuguje do ich szerokiej promocji

i zapewnienia jak najprostszego dostępu oraz pokazywania praktycznych aspektów tego narzędzia informacji. Należy dołożyć wszelkich starań, aby dotychczasowe propozycje i ustalenia w tej kwestii wprowadzić w życie. Będzie konieczne zaangażowanie informatyków, firm oferujących systemy biblioteczne, w których są tworzone bibliografie regionalne, a także dyrekcje bibliotek. Uczestnicy Spotkania przyjęli jednogłośnie wniosek, że należy zwrócić się o pomoc do Zarządu Głównego Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich. Stanowisko ZG SBP, skierowane do dyrektorów bibliotek w kwestii ułatwienia promocji bibliografii regionalnej, wskazywałoby na znaczenie problemu.

Po raz pierwszy został zaprezentowany szerszemu gronu bibliotekarzy moduł służący do tworzenia bibliografii regionalnej w programie MAK+. Krystyna Szubka (WBP im. H. Łopacińskiego w Lublinie; Instytut Książki) – omawiając moduł – podkreśliła, że jest on w fazie udoskonalania. Jego nowatorstwo polega na tym, że bibliografia regionalna jest tworzona na bazie katalogu biblioteki. Rekord wprowadzony do katalogu może być dodany do bibliografii regionalnej. Zarządzanie bibliografią regionalną umożliwia tworzenie różnych zestawień bibliograficznych. Dyskusja dotyczyła odmiennego sposobu widzenia i tworzenia bibliografii regionalnej w systemie MAK+. Bibliografia regionalna jest „wtopiona” w katalog. Nie ma odrębnej fizycznie bazy bibliografii regionalnej. W jednej bazie znajduje się zarówno

katalog biblioteki, jak i bibliografia regionalna. Światowa tendencja jest taka, aby czytelnik mógł wyszukiwać w jednym źródle informacji, ale wynik wyszukiwania rzędu tysięcy rekordów nie jest satysfakcjonujący. Trudno dziś odpowiedzieć na pytania, jakie będą oczekiwania użytkowników w przyszłości. Podkreślano, że MAK+ jest to bardzo dobry sposób szybkiego stworzenia katalogu zbiorów dla bibliotek dotychczas nieautomatyzowanych. Małe biblioteki przejmują gotowe opisy z bazy już istniejącej i w krótkim czasie są w stanie skompletować katalog własnych zbiorów. Czy będzie to również właściwy sposób tworzenia bibliografii regionalnej? Czy dobrze wpłynie na współpracę bibliotek regionu w zakresie wspólnego tworzenia tego rodzaju bibliografii? Odpowiedź przyniesie przyszłość.

Konferencja, z racji miejsca odbywania, stała się okazją do omówienia różnych aspektów bibliografii regionalnej tworzonej na terenie województwa lubelskiego. Tomasz Dąbrowski (WBP im. H. Łopacińskiego w Lublinie) zaprezentował koncepcję i stan prac nad retrospektywną *Bibliografią Lubelszczyzny*, która rejestruje piśmiennictwo opublikowane w latach 1801-1944. Bibliografia ta jest tworzona w WBP w Lublinie od grudnia 2011 r. w formie elektronicznej w programie MAK w formacie MARC 21. W bazie znajduje się ponad 300 rekordów bibliograficznych. Stanowi ona dopełnienie bieżącej bibliografii regionalnej. Wojewódzka Biblioteka Publiczna

Fot. Paweł D. Znamierowski

w Lublinie opublikowała dotychczas *Bibliografię Lubelszczyzny* za lata 1944-2000 w formie kodeksów. Od 2000 r. jest tworzona w formie elektronicznej bazy danych w programie MAK. Zarówno bieżąca, jak i retrospektywna bibliografia są udostępniane online na stronie www.wbp.lublin.pl.

Zamierzeniem organizatorów było pokazanie bibliografii regionalnych o różnych tradycjach, tworzonych w różnych warunkach i różnych typach bibliotek. Swoje dokonania przedstawiły były biblioteki wojewódzkie w Białej Podlaskiej i Zamościu, obecnie pełniące funkcje bibliotek powiatowych. Obydwie biblioteki mają znaczący dorobek bibliograficzny i doświadczenie w regionalnej działalności informacyjnej. Marzena Kretowicz (Miejska Biblioteka Publiczna w Białej Podlaskiej) podała okoliczności powstania Działu Wiedzy o Regionie Miejskiej Biblioteki Publicznej w Białej Podlaskiej, a następnie skupiła się na jego aktualnych dokonaniach dokumentacyjno-bibliograficznych, w tym na współpracy z biblioteką w Brześciu. Anna Rychter (Książnica Zamojska im. Stanisława Kostki Zamojskiego w Zamościu) omówiła bibliograficzne prace Książnicy Zamojskiej, sięgające 1962 r. Więcej uwagi poświęciła procesowi automatyzacji, która została zapoczątkowana w 1994 r. w programie MAK, a od 2010 r. jest kontynuowana w programie Patron. Od 2009 r. zamojska bibliografia jest udostępniana online. Bibliotekę powiatową o nieco innych tradycjach reprezentowała Monika Bogusz (Powiatowa Biblioteka Publiczna w Łęcznej), która scharakteryzowała bibliografię regionalną powiatu łączyńskiego. Zarówno powiat łączyński, jak i Powiatowa Biblioteka Publiczna w Łęcznej powstały wraz z nowym podziałem administracyjnym Polski w 1999 r. Bibliografia regionalna była tworzona tu od podstaw, a jej rola w integrowaniu mieszkańców powiatu i dokumentowaniu dorobku jest niebagatelna. Zebrani wyrazili uznanie dla PBP w Łęcznej za osiągnięcia na polu bibliografii regionalnej. Na podkreślenie zasługuje fakt, że PBP w Łęcznej, jako jedyna w województwie, potrafiła zmobilizować do prowadzenia baz bibliografii regionalnej biblioteki gminne. Marcin Czubara (Biblioteka Pedagogiczna w Zamościu) wskazał osiągnięcia biblioteki pedagogicznej na polu bibliografii regionalnej. Kartoteka regionalna, prowadzona od lat siedemdziesiątych XX w., liczy ok. 42 500 kart katalogowych. Od 2007 r. kartoteka regionalna ma formę elektronicznej bazy danych w programie MAK i jest udostępniana on-

line. Również zdalnie można korzystać z baz bibliograficznych filii Biblioteki Pedagogicznej, które znajdują się w Biłgoraju, Hrubieszowie i Tomaszowie Lubelskim. M. Czubara odpowiedział na pytanie postawione w tytule referatu: „Biblioteka Pedagogiczna w Zamościu – co może wnieść do *Bibliografii Lubelszczyzny*?” Stwierdził, że Biblioteka Pedagogiczna może zaofiarować wszystko to, co wynika ze specyfiki jej zbiorów.

Gospodarze umożliwili zwiedzanie gmachu WBP w Lublinie oraz zapoznanie się z historią Biblioteki i jej obecną działalnością. Biblioteka istnieje od 1907 r., a od 1965 r. posiada status biblioteki naukowej i prawo zatrudniania bibliotekarzy dyplomowanych. Jako centralna biblioteka regionu sprawuje merytoryczny nadzór nad bibliotekami samorządowymi Lublina i województwa lubelskiego. Uczestnicy Spotkania obejrżeli poszczególne agendy instytucji oraz wystawę „Dziedzictwo bibliograficzne Ziemi Lubelskiej”, eksponowaną w Autorskiej Galerii Hol. Wystawa została przygotowana ze zbiorów biblioteki. Przypomina początki prac bibliograficznych dotyczących Lubelszczyzny, sięgające XIX w. i ich prekursorów (Hieronim Łopaciński, Feliks Araszkiwicz, Wiktor Hahn). Prezentuje także dorobek z zakresu bibliografii regionalnych ogólnych, bibliografii dziedzin i zagadnień oraz bibliografii osobowych i zespołów osobowych. Zarówno Ogólnopolska konferencja – Spotkanie Zespołu ds. Bibliografii Regionalnej, jak i wystawa wpisują się w obchody jubileuszowe Biblioteki Publicznej im. Hieronima Łopacińskiego w Lublinie, która w 2012 r. świętuje 105. rocznicę powstania.

W czasie wolnym od obrad, uczestnicy spotkania mieli także możliwość uczestniczenia w promocji książki *Jan Paweł II w medalierstwie polskim* autorstwa Zbigniewa Nestorowicza oraz zwiedzenia lubelskiego Starego Miasta.

Konferencja potwierdziła, że bibliografii regionalne odgrywają ważną rolę w komunikacji społecznej. Są potrzebne społecznościom lokalnym, mają znaczenie w dokumentowaniu wszelkich aspektów życia narodu.

Zainteresowani tematyką konferencji mogą pogłębić wiedzę korzystając z portalu SBP, gdzie Zespół zamieszcza aktualne informacje o swojej działalności (http://www.sbp.pl/sbp/komisje_sekcje_zespoły/zespół_do_spraw_bibliografii_regionalnej).

BOŻENA LECH-JABŁOŃSKA
Wojewódzka Biblioteka Publiczna im. H. Łopacińskiego w Lublinie

Automatyzacja bibliotek publicznych 2012

Kolejna, tym razem jubileuszowa X konferencja z cyklu „Automatyzacja bibliotek publicznych” jak zwykle cieszyła się dużym zainteresowaniem. W tym roku około 200 osób, którym bliskie są zagadnienia związane z nowymi technologiami w bibliotekach, spotkało się w dniach 7-8.11.2012 r. w Centralnej Bibliotece Wojskowej w Warszawie, by wysłuchać referatów i podzielić się doświadczeniami we wdrażaniu rozwiązań ułatwiających procesy biblioteczne.

W tym roku konferencja odbyła się pod hasłem: „Modele współpracy bibliotek publicznych – czy razem możemy więcej, szybciej, lepiej?”. W czasie obrad podjęto, m.in. tematykę modeli współpracy bibliotek w tworzeniu regionalnych systemów informacyjnych, zaprezentowane zostały aplikacje sieciowe oraz nowe usprawnienia w istniejących systemach bibliotecznych, przedstawione zostały wdrożenia niektórych z nich, podkreślono również rolę norm i standardów w funkcjonowaniu bibliotek i systemów bibliotecznych.

W pierwszej sesji zatytułowanej „Biblioteki w świecie cyfrowym: marzenia i rzeczywistość” swoje referaty zaprezentowali Katarzyna Winogrodzka z Biblioteki Publicznej w Dzielnicy Włochy m.st. Warszawy oraz Alek Tarkowski (ICM UW).

Katarzyna Winogrodzka – członek zarządu Komisji Nowych Technologii przy Zarządzie Głównym SBP – przedstawiła „Raport o stanie komputeryzacji bibliotek publicznych 2012”. Raport powstał już po raz szósty, a prezentowane dane przedstawiały stan na 30 czerwca 2012 r. Dane w raporcie są bardzo szczegółowe (o automatyzacji procesów bibliotecznych, o systemach bibliotecznych, dostępie do internetu, stronach internetowych bibliotek, digitalizacji zbiorów itp.)¹. Wyniki ankiet opublikowane w tegorocznym raporcie świadczą m.in. o postępie w procesie komputeryzacji bibliotek i do-

stępie użytkowników bibliotek do internetu. Można to wiązać z istnieniem takich inicjatyw, jak Program Rozwoju Bibliotek FRIS, czy Akademia Orange dla Bibliotek Fundacji Orange. Alek Tarkowski (ICM UW) w swoim referacie zatytułowanym „Dzielenie się. Nowe szanse współpracy bibliotek w społeczeństwie informacyjnym” podkreślił kluczową rolę osób pracujących w bibliotekach. Zauważył, że automatyzacja to nie tylko kwestia systemów IT i sprzętu, ale połączenie trzech elementów (sprzęt + treści/usługi + kompetencje). Zaznaczył, że cyfryzacja wymusza zmianę myślenia: od „udostępniania” do „dzielenia się” (danymi, zasobami itp.). Jako pozytywny przykład dzielenia się/współpracy przy tworzeniu publicznej infrastruktury podał *Europeana Data Exchange Agreement*, dokument podpisany kilka miesięcy temu przez instytucje biorące udział w projekcie *Europeana*. Podkreślił również, że przed bibliotekami istnieją bariery prawne ograniczające dzielenie się (np. dzieła osieroczone, problemy z kserowaniem, skanowaniem). Ważnym elementem jest też współpraca z użytkownikami (tu za przykład podał Cyfrowe Archiwa Tradycji Lokalnej).

W wystąpieniach sesji II referenci skupili się na modelach współpracy bibliotek w tworzeniu regionalnych systemów informacyjnych.

Lilia Marcinkiewicz z Książnicy Pomorskiej w Szczecinie omówiła na przykładzie Zachod-

niopomorskiego Systemu Informacji Regionalnej i Naukowej (ZSIReN@) oraz Zachodniopomorskiej Biblioteki Cyfrowej „Pomerania” tworzenie sieciowych regionalnych systemów informacyjnych. Wojciech Kowalewski z Wojewódzkiej Biblioteki Publicznej w Krakowie omówił ponadregionalną współpracę bibliotek w Konsorcjum SOWA. Paweł Braun z Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej w Gdańsku zaprezentował wspólne działania bibliotek w województwie pomorskim, na przykładzie Karty do Kultury – elektronicznej karty bibliotecznej WiMBP w Gdańsku, która zapewnia dostęp do zbiorów wszystkich filii biblioteki oraz bibliotek w Redzie, Rumii, Wejherowie i Luzinie, jest też wykorzystywana jako karta zniżkowa do usług proponowanych przez Partnerów projektu: instytucje kultury, podmioty zajmujące się kulturą czasu wolnego: kina, kawiarnie, księgarnie, centra sztuki, szkoły językowe, kluby sportowe. Krzysztof Janczewski z Biblioteki Publicznej m.st. Warszawy przedstawił możliwości zintegrowanego wyszukiwania w katalogach bibliotek publicznych Mazowsza za pomocą narzędzi Metalib i Primo.

Sejsej III, poświęconą systemowi MAK+, rozpoczęło wystąpienie Tomasza Cieślaka z Instytutu Książki. Przedstawił on historię tworzenia systemu i wdrażania go w bibliotekach. Omówił działania twórców MAK+, wspierające użytkowników systemu (szkolenia, pomoc techniczna), zaprezentował też niektóre usprawnienia powstałe w trakcie tworzenia i ulepszania systemu (m. in. obsługa kwh, obsługa haseł przedmiotowych, zapowiedź wprowadzenia dodatkowych modułów skontrum i gromadzenia). W kolejnych referatach przedstawiono doświadczenia bibliotek związane z wdrażaniem systemu MAK+. Andrzej Jagodziński, dyrektor Miejskiej i Powiatowej Biblioteki Publicznej w Kolbuszowej oraz Bolesława Nawrocka, dyrektor Biblioteki Publicznej w Swarzędzu zaprezentowali historię sprzed wdrożenia i sytuację po instalacji systemu MAK+.

Tematyka ostatniej sesji pierwszego dnia dotyczyła informacji i komunikacji w świecie cyfrowym, na przykładzie środowiska bibliotecznego.

Agnieszka Strojek z Biblioteki Publicznej m.st. Warszawy opowiedziała o roli internetu w pracy bibliotekarza. Zauważyła, że wg *Raportu o stanie komputeryzacji bibliotek publicznych 2012* odsetek bibliotek z dostępem do internetu zwiększył się w porównaniu do poprzedniego raportu z 76 do 86%, ale odsetek bibliotek posiadają-

cych stroną internetową zwiększył się w tym samym okresie tylko z 12 do 16%. Autorka zwróciła uwagę, że wizerunek biblioteki może być kształtowany poprzez strony WWW, serwisy społecznościowe, również rozpowszechnianie informacji o bibliotece i jej działalności za pośrednictwem popularnych kanałów informacyjnych (np. YouTube, Vimeo, Wikipedia, RSS). Ważną dziedziną są usługi informacyjne, świadczone przez biblioteki, w czym pomocne mogą być serwisy, portale służące różnym celom (wyszukiwanie informacji, zamawianie książek, zamawianie skanowanych materiałów). Równie ważną rolę pełni komunikacja z użytkownikiem, zadawanie pytań i wyrażanie swojej opinii poprzez komunikatory, opcje „zapytaj bibliotekarza” czy „zapropnuj do zbiorów”. W kolejnym referacie Małgorzata Michalska oraz Danuta Szczechowska-Frączyk z Biblioteki Narodowej omówiły udział BN w projekcie PAS-SIM, części projektu SYNAT, którego celem jest utworzenie uniwersalnej, otwartej, repozytoryjnej platformy hostingowej i komunikacyjnej dla sieciowych zasobów wiedzy, nauki, edukacji i otwartego społeczeństwa wiedzy. Na platformie będą dostępne: katalogi i bazy danych bibliotek naukowych, zasoby cyfrowych bibliotek, zasoby cyfrowych muzeów, repozytoria instytucji naukowych, rozproszone zasoby internetowe i bazy danych, bazy informujące o instytucjach i pracownikach naukowych oraz prowadzonych projektach badawczych, bazy bibliograficzne i abstraktowe itd. Rolą Biblioteki Narodowej jest m.in. ewidencja krajowych i zagranicznych źródeł, utworzenie bazy zasobów internetowych z zakresu nauk humanistycznych, ekonomicznych i społecznych, która stanie się częścią warsztatu informacyjnego pracowników informacji. Hanna Jamry (Wojewódzka Biblioteka Publiczna w Opolu) wprowadziła słuchaczy w problematykę bibliografii regionalnych i ich obecności w internecie. Przedstawiła wyniki badania dostępności bibliografii regionalnych na stronach WWW bibliotek, przeprowadzonego w 2010 r. Sprawdzono m.in.: jak nazywana jest bibliografia regionalna w internecie, jaki jest dostęp do bibliografii na stronie WWW bibliotek, czy w sposób przystępny opracowana jest informacja o bibliografii, jakimi kryteriami wyszukiwawczymi dysponują użytkownicy, czy rozumiała jest terminologia bibliograficzna. Wnioski z tego badania były następujące: należy ujednoczyć nazwy bibliografii, zamieścić

informacje o bazie i korzystaniu z jej zasobów, ograniczyć kryteria wyszukiwawcze, ujednoczyć nazwy indeksów wyszukiwawczych. Przedstawiono propozycje dotyczące nazwy bibliografii, informacji o bibliografii (legenda) oraz kryteriów wyszukiwawczych i ich nazewnictwa. Mimo tych sugestii zmiany w sposobach prezentacji bibliografii regionalnych w internecie zasłły w niewielu bibliotekach (stan na sierpień 2012)². Na zakończenie pierwszego dnia obrad Dariusz Florek, dyrektor Białogardzkiej Biblioteki Publicznej omówił rozwój zintegrowanych systemów bibliotecznych w powiecie białogardzkim, a Anna Miklas z Biblioteki Publicznej w Dzielnicy Mokotów m.st. Warszawy zaprezentowała możliwości systemu bibliotecznego Mateusz.

Drugi dzień konferencji rozpoczął się od sesji pod tytułem: „Normy, standardy, prawo”. Pierwsza wystąpiła Wanda Klenczon z Biblioteki Narodowej, która omówiła międzynarodowe i krajowe zalecenia dla bibliotek publicznych. Zaprezentowała m.in. działania instytucji tworzących standardy dla środowiska bibliotecznego (IFLA, ISO, UNESCO). Wskazała na IFLA, jako głównego twórcę różnego rodzaju wskazówek, wytycznych dla bibliotekarstwa, zwróciła też uwagę na istniejące standardy IFLA przeznaczone dla bibliotek

publicznych (np. *IFLA Public Library Service Guidelines*). Podkreśliła wagę powołanego w 2012 r. IFLA Committee on Standards, który ma za zadanie m.in. koordynację współpracy z innymi ciałami standaryzacyjnymi, inicjowanie tworzenia i weryfikacji standardów oraz dbanie o spójność kolejnych wersji, promowanie i aktywne zachęcanie podmiotów zrzeszonych w IFLA do współtworzenia i adaptacji standardów. Na stronie Komitetu³ znajduje się wykaz blisko 100 aktualnych standardów różnego rodzaju (zalecenia, raporty, formaty) z czego mniej niż 10% znajduje swe odpowiedniki w tłumaczeniach / adaptacjach polskich. Wanda Klenczon zaproponowała standardy, które można byłoby przetłumaczyć na język polski, omówić lub chociażby poinformować o nich. Podkreśliła, że standardy warto analizować, tłumaczyć w wyborze i popularyzować, tworząc standardy krajowe – zalecenia, instrukcje, zbiory dobrych praktyk. W dalszej części krótko omówiono działalność ISO w zakresie bibliotekarstwa.

Magdalena Rowińska z Centrum NUKAT omówiła rolę standardów w tworzeniu katalogów bibliotecznych i przedstawiła praktyczne ich zastosowanie na przykładzie projektu NUKAT – Autostrada Informacji Cyfrowej. Polegał on m.in. na

Fot. Redakcja portalu sbp.pl

automatycznym scalaniu danych bibliograficznych z wybranych bibliotek uczestniczących we współkatalogowaniu w katalogu NUKAT. Omówiła etapy scalania danych oraz kryteria oceny jakości danych w bibliotekach. Wybrane były do tego rekordy wysokiej jakości, którą można było uzyskać jedynie dzięki stosowaniu odpowiednich standardów (m.in. stosowanie formatu MARC21, system biblioteczny umożliwiający import/export danych w formacie wymiennym; omówiona została rola kartotek wzorcowych, standardu ISBN oraz system kodowania znaków UTF-8). W ostatnim referacie tej sesji Lidia Derfert-Wolf z Biblioteki Głównej Uniwersytetu Technologiczno-Przyrodniczego w Bydgoszczy omówiła jeden z projektów związanych z realizacją „Strategii Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich na lata 2010-2021”. Dotyczy on badania efektywności bibliotek publicznych i pedagogicznych, w oparciu m.in. o normę ISO 2789 „Międzynarodowa statystyka biblioteczna”, normę ISO 11620 „Wskaźniki funkcjonalności bibliotek” oraz wyniki podobnych projektów na świecie. Przedstawiła cele i założenia projektu oraz etapy realizacji. Jego efektem będzie zestaw 28 wskaźników, funkcjonalność dla bibliotek publicznych/pedagogicznych.

Sesja VI poświęcona bibliotekom cyfrowym rozpoczęła się od wystąpienia Henryka Hollendra z Biblioteki Uczelni Łazarskiego. Zaprezentował on referat poświęcony bibliotekom cyfrowym, który był refleksją nad fenomenem bibliotek cyfrowych – dlaczego powstają, jaki wpływ mają na biblioteki tradycyjne, jaka jest zależność między nimi? Na przykładach kilku bibliotek przedstawił cele i zadania bibliotek cyfrowych. Omówił też wątpliwości i dylematy twórców bibliotek cyfrowych, m.in.: czy budujemy serwis o określonych zadaniach, strukturze, zawartości i odbiorcy czy odwzorowujący bibliotekę „narodową” (uniwersalną, archiwizującą)? Kolejne referaty miały charakter prezentacji wdrożeń i projektów. Marcin Werla z Poznańskiego Centrum Superkomputerowo-Sieciowego (PCSS) zaprezentował działalność bieżącą i kierunki rozwoju Federacji Bibliotek Cyfrowych. Agnieszka Leszyńska z Biblioteki Narodowej przedstawiła działania i zamierzenia Biblioteki Narodowej

jako centrum kompetencji digitalizacji zbiorów bibliotecznych. Z kolei Dariusz Paradowski z Biblioteki Narodowej omówił zasady gromadzenia i magazynowania zbiorów cyfrowych w oparciu o normę ISO 14721. Ostatnie wystąpienie poświęcone było Mazowieckiej Bibliotece Cyfrowej. Malwina Tomala-Pietrzak z Biblioteki Publicznej m.st. Warszawy przedstawiła założenia i działania związane z udostępnianiem zasobów cyfrowych w bibliotece cyfrowej. Omówiła problemy związane z ujednoczeniem opisów publikacji oraz prawem autorskim.

Obrazy konferencji zakończyła dyskusja dotycząca zagadnień poruszanych w poszczególnych sesjach oraz refleksja odnosząca się do przyszłości wprowadzania nowych technologii w polskich bibliotekach. W podsumowaniu konferencji przewodnicząca SBP Elżbieta Stefańczyk podziękowała uczestnikom konferencji za aktywne uczestnictwo. Zapowiedziała, że tematyka automatyzacji będzie kontynuowana na kolejnych konferencjach organizowanych przez Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich.

PAWEŁ RYGIEL
Biblioteka Narodowa

PRZYPISY:

- ¹ Więcej informacji można znaleźć w prezentacji na stronie SBP: pliki.sbp.pl/prezentacje/automatyzacja2012/kwinogrodzka.ppsx
- ² Więcej danych z badań można zobaczyć w prezentacji: pliki.sbp.pl/prezentacje/automatyzacja2012/hjamry.ppt
- ³ <http://www.ifla.org/files/assets/standards/documents/ifla-standards-version-20-june-2012-2.pdf>

Zadanie współfinansowane ze środków otrzymanych z MPiPS w ramach Programu Operacyjnego Funduszu Inicjatyw Obywatelskich

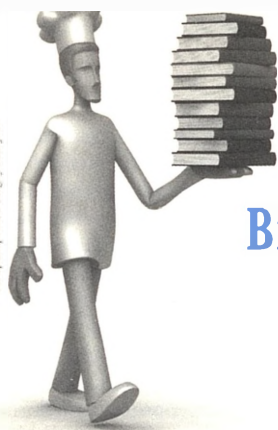
Szanowni Czytelnicy!

Informujemy uprzejmie, że w 2013 r. wydamy oczekiwaną przez wielu bibliotekarzy książkę

BIBLIOTEKARSTWO
Wydanie nowe
pod red. prof. Anny Tokarskiej.

Będzie to publikacja uwzględniająca zmiany, które dokonały się w bibliotekarstwie w ostatnich latach.

Bibliografia od kuchni...

czyli potyczki bibliografa

PASJE I TALENTY

W toku opracowywania *Bibliografii polskiej 1901-1939* spotkać się można z autorami, których opisywane dzieła świadczą o ich niezwykle i czasem zaskakujących talentach, zainteresowaniach, pasjach.

Poszukiwania informacji biograficznych czy faktograficznych, jakie są potrzebne do prawidłowej identyfikacji bibliograficznej bywają żmudne i jednostajne. Ale to wówczas zdarzają się okazje do poznawania losów niezwykle ludzi, o których życiu i działalności wiedzą nieliczni. Bywa również, że autor zajmował się wąską dziedziną, a wiedza o nim, jego publikacjach i działalności dostępna jest niewielkiej grupie specjalistów.

Pierwszy przykład to publikacja autora używającego pseudonimu *Jean Forge*, pod którym wydano w latach 20. kilka powieści napisanych pierwotnie w języku esperanto, a które później w przekładach ukazały się m.in. w Polsce, Niemczech i Szwecji. Do niedawna niewiele osób było świadomych prawdziwego nazwiska autora. A pod tym pseudonimem ukrył się jeden z trzech braci z rodziny polsko-niemieckiej z Opola *Jan Fethke*. Informacje o jego życiu i twórczości można znaleźć w źródłach dotyczących historii filmu polskiego, także dotyczących esperanto i miasta Bydgoszcz. Bracia Jan, Edmund i Stefan zaczęli uczyć się języka esperanto w 1919 r. i w ich życiu zaczął on zajmować ważne miejsce. Rodzina przeniósł się później do Bydgoszczy i tu dwaj najstarsi bracia Jan i Edmund wydali wspólnie podręcznik do nauki esperanto. Jan Fethke (1903-1980) znany jest pod własnym nazwiskiem w historii filmu polskiego jako współtwórca ponad 25 filmów przedwojennego

kina (m.in. tak popularnych jak: „Paweł i Gawel”, „Robert i Bertrand”, „Zapomniana melodia”, „Jadzia”, „Papa się żeni”, „Dwie Joasie”) oraz jako reżyser filmowy. Po II wojnie światowej był reżyserem filmu „Irena do domu”, współpracował przy „Zakazanych piosenkach”. Obszerne informacje oraz filmografię reżysera i scenarzysty znaleźć dziś można np. w Internetowej Bazie Filmu Polskiego. Ciekawostką znaną nielicznym jest efekt jego zainteresowania językiem stworzonym przez Zamenhofa – powieści napisane oryginalnie w esperanto.

Wśród autorów, których biografia i zasługi znane są niewielu osobom jest dr *Władysław Filewicz* (1876-1960). Od 1905 r. został on właścicielem sporego majątku ziemskiego w Sinołtęce, jaki wniosła mu w posagu żona Maria, córka Lucjana Napoleona Buczyńskiego. Władysław Filewicz zaczął pielęgnować stary owocowy sad i choć nie miał dotąd nigdy do czynienia z rolnictwem ani ogrodnictwem przekształcił majątek w duże i dobrze prosperujące gospodarstwo sadownicze, które osiągnęło status jednego z najlepszych w Polsce, również jako miejsce prac badawczych nad uprawą i pielęgnacją drzew owocowych. Lekarz i ziemianin, choć samouk w nowej dla niego dziedzinie, stał się szybko uznanym autorytetem w dziedzinie sadownictwa i to nie tylko w Polsce. Uczestniczył w wielu międzynarodowych kongresach sadowniczych. W licznych publikacjach propagował polskie osiągnięcia naukowe w tej dziedzinie.

W tomie ósmym *Bibliografii polskiej...* możemy znaleźć ponad 70 pozycji bibliograficznych dotyczących publikacji księdza **Walentego Gadowskiego** (1861-1956). W przeważającej części są to opisy podręczników do nauki religii. To zapis jego wielkiego wkładu do historii katechetyki jako twórcy nowoczesnych metod nauczania religii katolickiej i nowatorskich podręczników. Pierwszy taki podręcznik ukazał się pierwotnie w języku niemieckim w 1913 r. w Wiedniu pt.: *Katholischer Katechismus für Kinder*, wydany pod pseudonimem Simplex. W Austrii i Niemczech nazwano nową metodę nauczania „Gadowskische Methode”. Teoria i praktyka pedagogiczna zasłużonego katechety są cenione do dziś. Ale wśród opisów w bibliografii znajdujemy pozycje dotyczące tatarnictwa, turystyki górskiej, gdyż były to inne dziedziny zainteresowań i pasji duchownego z Bochni. Jego biogram znaleźć można także w *Encyklopedii tatrzańskiej*, gdyż był czynnym i zasłużonym tatarnikiem, a także założycielem oddziałów Towarzystwa Tatrzańskiego w Bochni i Tarnowie. To właśnie ksiądz Gadowski wytyczył i nazwał szlaki Orlej Perci w Tatrach i Sokolej Perci w Pieninach. Wspomnienie ks. Gadowskiego o „Orlej Perci” zamieścił w nr 176 z 27 czerwca 1934 r. krakowski „Ilustrowany Kurier Codzienny”. Duchowny pozostawił też po sobie autobiografię zapisaną tuż po II wojnie światowej, którą opublikowano w 2002 r.¹

W jednym z przygotowywanych tomów *Bibliografii polskiej ...* znajdą się zapisy o publikacjach **Włodzimierza Kulczyckiego** (1862-1936) lekarza weterynarii, profesora i rektora Akademii Weterynaryjnej we Lwowie. Wśród kilkunastu prac bezpośrednio związanych z naukami weterynaryjnymi znajdują się takie tytuły: *Kobierce wschodnie XVII wieku w Muzeum Stauropigijnym we Lwowie*. Bibliografia rejestruje opis odbitki artykułu wydrukowanego w tomie 8 Sprawozdań Komisji Historii Sztuki Akademii Umiejętności z 1910 r. Inna praca ukazała się w języku niemieckim: *Beiträge zur Kenntnis der orientalischen Gebetsteppiche* (Lwów 1914). Wyjaśnienie szybko znaleźć można w biogramie profesora. Już na początku XX w. zaczął kolekcjonować tkaniny i kobierce orientalne. Od samego początku traktując swoją pasję bardzo poważnie nie tylko pomnażał kolekcję, ale też gromadził literaturę na ten temat i sam zaczął o tym pisać. Zamiłowania ojca kontynuował jego syn **Jerzy Kulczycki** (1898-1974), historyk sztuki i doktor filozofii. Kolekcję Kulczyckich można dziś oglądać w Galerii Sztuki im. Włodzimierza i Jerzego Kulczyckich na Kozińcu (oddział Muzeum Tatrzańskiego w Zakopanem)².

I jeszcze jeden przykład ogromnej pasji i talentu. Z Katowicami związany był nauczyciel, tłumacz i poliglota, dziennikarz, działacz plebiscytowy **Jan Wypler** (1890-1965). Był m.in. tłumaczem literatury polskiej na język niemiecki. Wysoko jest oceniany jego przekład *Hymnów* Kasprowicza. Ale nie jest szeroko znana inna dziedzina jego zainteresowań – sinologia. To właśnie Wypler zasłużył się jako jedyny w Polsce badacz i tłumacz z oryginału twórczości filozofów i poetów chińskich³.

Przed II wojną światową był jednym z kilku sinologów w Polsce, a jego rodzinne miasto stało się głównym polskim ośrodkiem tej dyscypliny. Zainteresowanie językiem chińskim wyrosło na gruncie ogromnego talentu do nauki języków. Jan Wypler ukończył najpierw gimnazjum klasyczne, więc nie były mu obce łacina i greka. Językiem dzieciństwa była śląska gwara (język polski literacki poznał dopiero w latach studiów), a cały tok nauki prowadzony był przede wszystkim w języku niemieckim. W 1915 r. uzyskał dyplom filologii romańskich po studiach m.in. na Uniwersytecie w Kilonii, a po języku chińskim nauczył się jeszcze języków koreańskiego, japońskiego i sanskrytu.

To tylko kilka przykładów znalezionych i zauważonych w toku przygotowywania materiału. Czytając *Bibliografię polską 1901-1939* można znaleźć ich o wiele więcej. Mimo ograniczeń formalnych czy niekompletności stanowi zapis dorobku wielu naszych rodaków z pierwszej połowy XX w. i tym samym jest znakomitym źródłem informacji o tamtych czasach i ludziach. Opis publikacji, których tematyka czy forma są nietypowe dla podstawowej działalności naukowej czy publicystycznej twórcy, to zawsze moment wzmózonej czujności dla bibliografa. To właśnie stąd wynika kontynuowanie poznawania biografii, toku wykształcenia, sfer działalności a czasem prywatnych zainteresowań autora. W takich momentach dostrzec można ludzi wyjątkowych, wybitnych i utalentowanych, prawdziwych pasjonatów, których nie odnajdziemy często w encyklopediach i słownikach biograficznych.

EWA DOMBEK
Biblioteka Narodowa

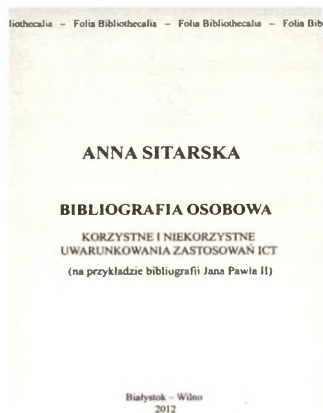
PRZYPISY:

¹ *Wspomnienia katechety* / Walenty Gadowski . - Kraków: Wydaw. Naukowe Papieskiej Akademii Teologicznej, [2002]. ISBN 83-89017-03-02.

² <http://www.muzeumtatrzańskie.com.pl>

³ *Czuaq-dze, myśli wybrane* / przekł. z oryg. chińskiego Jan Wypler. - Katowice, 1937; *Wiersze chińskiej* / tł. z oryg. Jan Wypler. - Katowice, 1946.

PRZEGLĄD PIŚMIENICTWA

■ **SITARSKA Anna. Bibliografia osobowa : korzystne i niekorzystne uwarunkowania zastosowań ICT : (na przykładzie bibliografii Jana Pawła II). – Białystok – Wilno, 2012. – 62 s. ; 21 cm. – (Folia Bibliotheca)**

Dynamiczny rozwój nowych technologii, obserwowany w końcu ubiegłego i na początku XXI wieku, nie ominął również bibliografii. Jego wpływ na tę dziedzinę wiedzy jest przedmiotem prezentowanych rozważań Anny Sitarskiej. Tytułowe ICT to technologie informacyjno-komunikacyjne, których zastosowanie zmienia oblicze współczesnej bibliografii.

Do swych przemyśleń, spośród bibliografii specjalnych, wybrała autorka bibliografię osobową, a konkretnie piśmiennictwo dotyczące Jana Pawła II. Wybór ten podyktowany był *tylę uniwersalną*

wartością rejestrowanego piśmiennictwa, ile wartości materii bibliograficznej związanej z dziełami Jana Pawła II. Praca nad tą konkretną bibliografią jest autorce bliska i znana, bowiem od kilkunastu lat „dzięki szczęśliwemu zbiegowi okoliczności może praktycznie brać udział w jej tworzeniu”.

Swoje rozważania A. Sitarska rozpoczyna od uwag wstępnych, zauważając, że *przy zastosowaniach ICT występuje – większa niż w tradycyjnym warsztacie – konieczność analitycznego postrzegania materii bibliograficznej przez pryzmat tzw. języka danych oraz pojawia się konieczność wzbogacenia wiedzy bibliograficznej perspektywą informatyczną.* Postuluje *aktywny udział bibliografa w projektowaniu wydawnictw informatycznego systemu bibliograficznego.* Autorka zwraca uwagę na *hybrydową naturę zasobów bibliograficznych – tj. zarówno drukowanych i/lub rękopiśmiennych, jak i w postaci elektronicznej i intensywność interakcji między nimi tj. czynności intelektualnych i manipulacyjnych przy posługiwaniu się danymi bibliograficznymi i przetwarzaniu ich oraz łączeniu poziomu hybrydowości z potrzebami informacyjnymi i poziomem kompetencji komunikacyjnych użytkowników.*

Podkreśla, że pierwszym korzystnym uwarunkowaniem efektywnego stosowania ITC jest konieczność stalego trzymania ręki na pulsie rozwoju tych technologii i poszerzania wiedzy o nich.

Autorka ubolewa na niewielką liczbę krytycznych opracowań na temat przemian technologicznych w bibliografii, zwłaszcza w piśmiennictwie polskim i przywołuje dwie rodzime publikacje, które *pomogą ogarnąć zakres i nowe ujęcie problematyki.* Są to J. Packa *Bibliografia w zmieniającym się środowisku informacyjnym* z 2010 r. oraz J. Woźniak-Kasperek *Wiedza i język informacyjny w paradygmacie sieciowym* z roku 2011. Obie pozycje wydane przez Wydawnictwo SBP. Poleca też lektury powszechnie znane, w tym M. Castellsa *Wiek informacji: ekonomia, społeczeństwo i kultura.*

Po uwagach wstępnych Autorka przystępuje do omówienia stanu bibliografii osobowej w Polsce. Podkreśla *dysproporcję między zaskakująco dużą liczbą bibliografii osobowych, publikowanych w Polsce przy stosunkowo małej liczbie opracowań metodycznych i krytycznych, jak również braku piśmiennictwa dotyczącego zastosowania ITC w tym rodzaju bibliografii.*

Pierwsze doniesienia na ten temat odnotowuje się dopiero na początku obecnego stulecia i związane są głównie z oprogramowaniem Expertus. Poza tym pojawiają się opisy badań bibliometrycznych, selekcyjonowanych z baz bibliograficznych zespołów osobowych lub baz dziedzinowych. Dotyczą jednak głównie nauk ścisłych i nie *przeniknęły jeszcze do humanistyki.*

W kolejnym rozdziale A. Sitarska przechodzi do bibliografii papieskich, zauważając, że *proces tworzenia bibliografii osobowych Karola Wojtyły – Jana Pawła II rozpoczął się w 1978 r., natychmiast po wyborze Jego na tron piotrowy i trwa nieprzerwanie do dziś.* W trakcie tego procesu powstawały zarówno wielotomowe drukowane edycje, jak i okazjonalne tematyczne zestawienia selekcyjne.

Na czoło wysuwa się najobszerniejsza rejestracja bibliograficzna rzymskiego Ośrodka Dokumentacji i Studium Pontyfikatu. Na uwagę zasługuje też tom polonistów papieskich A. Wolnik oraz dwie publikacje krajowe – Centrum Myśli Jana Pawła II w Warszawie i krakowskiego Centrum Jana Pawła II „Nie lękajcie się”.

Ponadto godne uwagi są trzy tomiki K. Bielskiej z rejestracją utworów muzycznych, pięć tomików bibliografii esperanckiej K. Macińskiej i tomik rejestracji exlibrisów Ojca Świętego w opracowaniu J. T. Czosnki.

Bibliografie papieskie zamieszczono w wykazach na końcu książki. Tutaj też znajduje się literatura przedmiotu oraz artykuł J. Głowczyka, podsumowujący dorobek bibliograficzny rzymskiego Ośrodka i stanowiący swoiste dopełnienie pracy A. Sitarskiej.

Autorka przypomina, że obecnie bibliografie powstają w czasie wielkich przemian technologicznych, lecz ich twórcy nie wykorzystują należycie pojawiających się możliwości. Analizuje problem na przykładzie publikacji Ośrodka Rzymskiego, gdzie materiały udostępniane są tylko w postaci drukowanej, *choć jednocześnie od kilku lat przygotowywane są bazy danych, które mają być prezentowane w internecie. Są to jednak przygotowania niespieszne, podyktowane troską o ochronę właściwości, zwłaszcza spójności danych tej znakomicie opracowanej bibliografii osobowej.* Jednak fundamentalne zmiany w sposobie komunikowania sprawiły, że ze swą strategią ograniczania dostępu do danych bibliografii Ośrodek przegrał wyścig z czasem.

Ogólnie dostępna, globalna sieć internet stała się najczęściej wykorzystywaną drogą i zarazem zasobem danych dla poszukiwań informacyjnych. Przy tej okazji do sieci przedostały się zasoby nie przygotowane pod względem profesjonalnym, składające się z pojedynczych rekordów, bez powiązania relacji treści, formy i chronologii wydania z odpowiednim doбором indeksów i odsyłaczy, na które składa się bibliografia osobowa.

Jednak użytkownicy najczęściej zadowolają się informacją najłatwiejszą do zdobycia i poprzestają na niej.

Po tej konkluzji Autorka przystępuje do analizy dostępu w internecie do *Bibliografii polskiej Jana Pawła II*, zauważając, że obecnie nie ma w sieci dostępu do danych, zawartych w publikacjach rzymskiego Ośrodka. Podane są jedynie opisy bibliograficzne jej opublikowanych tomów, zaś wszelkie przypadki powołań na tę bibliografię są jedynie przypadkami posłużenia się tą bibliografią. Nie określają, czy jest to bibliografia podmiotowa, czy przedmiotowa, utracone zostały niemal wszystkie oznaczniki decydujące o tworzeniu przez dane postaci bibliografii osobowej. Dostępne w wyszukiwarkach opisy bibliograficzne stwarzają pozory profesjonalnego źródła informacji i są przykładem nieudolnego zastosowania nowych narzędzi udostępniania danych.

Jako najbliższe profesjonalnej bibliografii osobowej Jana Pawła II wymienia A. Sitarska dwie publikacje, wspomniane wyżej A. Wolnik (*Dzieła Jana Pawła II : bibliografia publikacji wydanych poza Polską*) oraz M. Biesiekierskiej i A. Marusły (*Bibliografia polska 2006-2007 [od 2008 r. udostępniana w bazie]*). Zaznacza też istniejące w sieci serwisy informacyjne, w tym portal OPOKA, zawierające wiele cennych informacji, jednak nie podające pełnych danych bibliograficznych i nie mogące uchodzić za profesjonalną bibliografię osobową. Autorka ma nadzieję na upowszechnienie w przyszłości hipertekstowych struktur informacyjnych łączących, ku wygodzie użytkowników, serwisy sieciowe z bibliografiami udostępnianymi online.

Podsumowując, autorka konkluduje, że stan bibliografii osobowej Papieża z użyciem ICT nie jest budujący, zważywszy na 20 lat ich istnienia i pomyślnego zastosowania w innych specjalnościach biblioteczno-bibliograficznych. Pozytywne jest natomiast zainteresowanie papieską tematyką rozmaitych portali i serwisów, dysponujących ciekawymi materiałami, choć niezbyt dobrze przygotowanymi, by mogły służyć efektywnym poszukiwaniom informacyjnym, zwłaszcza naukowym.

Imponująca jest też popularna prezentacja bibliografii papieskiej, wymaga jednak dalszego udoskonalenia. Autorka postuluje dyskusje i prace zespołów, złożonych zarówno z twórców edycji drukowanych, jak właścicieli portali i serwisów elektronicznych. Wskazane byłyby instytucjonalne uzgodnienia i stosowanie zasady wzajemności w gospodarowaniu zasobami. Na koniec akcentuje konieczność dostosowania tempa wprowadzanych zmian w sieciowym udostępnianiu danych, jednak w dziedzinie takiej jak bibliografia osobowa, z reguły związanej z niepowtarzalną twórczością i aktywnością intelektualną podmiotu, niezbywalną wartością pozostaje zdolność do zachowania kompletności oraz informacyjnego odtwarzania i prezentowania opisywanych obiektów poprzez odpowiednie

metadane, utrwalające nie tylko cechy obiektów, ale także wzajemne relacje między nimi oraz związki z tradycją, a tym samym ciągłością i tożsamością kulturową.

Na najbliższą przyszłość autorka postuluje wprowadzenie zaleceń i zmian strukturalno-metodycznych w zasobach bibliografii Papierza, w tym *obligatoryjne łączenie informacji tekstowej z ich głównymi identyfikatorami bibliograficznymi; zachowywanie lub tworzenie nowych kategorii grupowania jednostkowych informacji wg szerokich kategorii charakterystyki treści; stopniowe wprowadzanie funkcjonalnej charakterystyki tekstów Jana Pawła II oraz łączenie elementów kontrolowanego języka zawartości dokumentów z elementami swobodnego języka użytkowników w zintegrowanej przestrzeni bazy danych bibliografii osobowych.*

Dotychczasowe opracowania bibliografii online budzą wiele zastrzeżeń z powodu niedoskonałości i dowolności w ich realizacji. Nowoczesna szata sieciowych serwisów nie ukrywa bylejakości doboru danych oraz ich opracowania.

Jednakże znakomita część najcenniejszych zasobów bibliografii papieskiej nie dostała się jeszcze do internetu i jest nadzieja, że zostanie ona udostępniona w takiej postaci, która nie będzie się łączyć ze stratami wartości materiałów w pierwotnych, drukowanych edycjach. Ta optymistyczna myśl kończy prezentowane, bardzo interesujące i aktualne rozważania autorki.

Książkę zamyka wykaz lituaników w bazie, a dotyczących Jana Pawła II.

Warto wspomnieć, że praca A. Sitarskiej jest pierwszą publikacją, otwierającą serię „Folia Bibliothecalia”, w ramach której prezentowane będą zagadnienia teoretycznego i praktycznego bibliotekoznawstwa i informacji naukowej w ujęciu polskich i litewskich naukowców.

Prezentowana praca wydana została równoległe w języku litewskim.

Na zakończenie, niestety, trudno nie wspomnieć o skandalicznym opracowaniu korektorskim tego niewielkiego objętościowo dziełka. Na każdej niemal stronie znajdziemy rażące literówki i błędy interpunkcyjne. Żeby nie być gołosłownym: s. 8: *teologicznych* zamiast *technologicznych*; s. 18: *Papierza!*; s. 27: *Oznacza to,* – dalej brak tekstu!

Wielka to szkoda, bo tego rodzaju niechlujstwo zawsze obniża wartość dzieła i obraża autora.

DANUTA URBAŃSKA

▶▶ W KILKU SŁOWACH

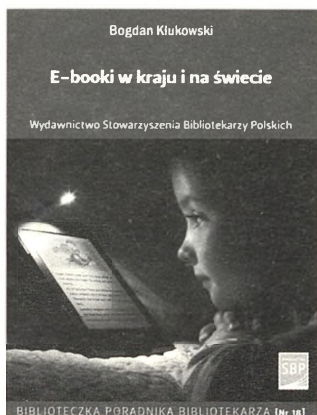
Zjazd Szkoły Partycypacji Społecznej w Małopolsce

Między 12-14 listopada 2012 r. odbył się ostatni zjazd w ramach Szkoły Partycypacji Społecznej. Spotkanie w Bochni rozpoczęło się wykładem Ryszarda Stockiego o partycypacji w zarządzaniu. Uczestnicy, wzorem poprzednich sesji pracowali w dwóch grupach. Grupa B pracowała z Martą Lewandowską z Bee-smart oraz Piotrem Frączakiem z zakresu modułu relacji partnerskich z administracją publiczną. Natomiast Grupa A, prowadzona przez Katarzynę Sadło z FRSO oraz Karolinę Cyran-Juraszek ćwiczyła umiejętności z modułu oddziaływania instytucjonalnego organizacji pozarządowych w rozwiązywaniu problemów społeczności lokalnej. Pracując w organizacji pozarządowej mamy przekonanie, że choćby w małym zakresie przyczyniamy się do poprawy spraw i zdarzeń, na które możemy mieć pozytywny wpływ. Niemniej często brakuje nam umiejętności, żeby o tym zakomunikować i przedstawić na potwierdzenie, niepodważalne dowody. Trudno jest przekonać decydentów i opinię publiczną o celowości naszych działań i ich efektywności. W tym module nauczania szkoły – o oddziaływaniu instytucjonalnym – uczestnicy wzmacniali wiedzę z zakresu obszarów zarządzania organizacją pozarządową oraz zdobywali umiejętności patrzenia na nią w kategoriach zrównoważonego organizmu, zarówno w sferze oddziaływania zewnętrznego, jak i wewnętrznego, z adekwatnymi do niego zasobami. Absolwenci szkoły wyjechali ze zdobytą i utrwaloną wiedzą także z zakresu tworzenia planów strategicznych działań, diagnozowania potrzeb swojej organizacji, umiejętności korzystania z narzędzi budowania pozytywnego i wiarygodnego oddziaływania oraz planowania finansowego swoich przedsięwzięć, jak również określenia standardów zarządczych, aby skuteczniej działać.

Organizatorzy spotkania na zakończenie zaproponowali, aby uczestnicy zaprezentowali swoje organizacje, powiedzieli o pomysłach i planach, wymienili własne doświadczenia i dokonania. Był także czas na podsumowanie Szkoły, wspomnienia z poprzednich zjazdów, a na zakończenie rozdanie dyplomów uczestnikom i uczestniczkom projektu i wnioski na przyszłość, wspólne planowanie wytyczonych działań.

Historia Bochni, jednego z najstarszych miast w Małopolsce, jest pisana solą. Dla chętnych czekała niespodzianka – zjazd szlakiem zabytkowych korytarzy Kopalni Soli Bochnia. Podziemna trasa turystyczna objęła najjękniejsze oraz najciekawsze wyrobiska znajdujące się na 176 i 223 m. głębokości.

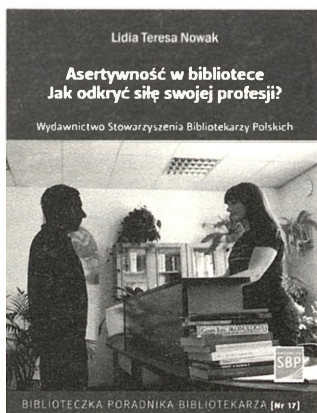
Marzena Przybyśz

Klukowski, Bogdan. E-booki w kraju i na świecie: poradnik / Bogdan Klukowski ; Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. – Warszawa: Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, 2012. – 79, [1] s. – (Biblioteczka Poradnika Bibliotekarza ; nr 18).

Na rynku wydawniczym, obok publikacji drukowanych tradycyjnie, występują audiobooki i e-booki. Ich popularność w ubiegłym roku ogromnie wzrosła. Biblioteki wychodząc na przeciw oczekiwaniom czytelników niezmiennie poszerzają swoją ofertę, wśród której są również e-booki. Autor w omawianym poradniku wprowadzając w tematykę e-booków zamieścił krótką genezę i definicje publikacji i elektronicznej formy książki. Zaznacza się cenami e-booków. Podejmuje kwestię prawa autorskiego, w nawiązaniu do publikowania i dystrybuowania wydawnictw elektronicznych, wobec różnych zabezpieczeń technicznych. Autor przedstawia także formy udostępniania e-booków i ich tematykę. Prezentuje listę bestsellerów e-booków w Virtualo z I połowy 2012 r. Podejmuje temat gromadzenia e-booków w bibliotekach krajowych i na świecie. Ukazuje zalety i wady e-booków, jak również zamieszcza „Dziesięć ostrych tez o e-bookach”, czyli co będzie za 20 lat Toma Hillebranda, niemieckiego dziennikarza, który pracował także jako księgarz. Na zakończenie poradnika Bogdan Klukowski umieszcza wykaz adresów internetowych z dostępem do bezpłatnych e-booków, na podstawie stron www bibliotek.

Publikacja przydatna zarówno dla bibliotekarza i księgarza, jak i pracownika książki.

Nowak, Lidia Teresa. Asertywność w bibliotece: jak odkryć siłę swojej profesji? : poradnik / Teresa Lidia Nowak ; Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich. – Warszawa: Wydawnictwo Stowarzyszenia Bibliotekarzy Polskich, 2012. – 175, [1] s. – (Biblioteczka Poradnika Bibliotekarza ; nr 17).

Prezentowana publikacja została napisana z dużą znajomością potrzeb bibliotekarzy, specyfiki tego zawodu, oczekiwań. W ośmiu rozdziałach poradnika autorka przedstawia dlaczego asertywność jest każdemu, również bibliotekarzowi, potrzebna, wskazuje jak przedstawiciel tego zawodu odkrywali siłę swojej profesji, ujmując asertywność w szerokim kontekście (polityki, kultury, społeczeństwa). Pokazała, jak ewoluowało rozumienie asertywności i zaproponowała trening tego typu zachowań jako skuteczne narzędzie do budowania postaw obywatelskich, przywracania poczucia autonomii, godności. Lidia Nowak podpowiada jak radzić sobie z zachowaniami współpracowników i czytelników w codziennym życiu oraz jak budować kontakty pozytywne w relacjach zawodowych i rodzinnych. Podejmuje także problem lobbingu, a treść zasadniczą uzupełnia obszerną bibliografią.

Bezpośrednie opowieści o sytuacjach zaistniałych czynią poradnik naprawdę wartościowym. **Jest to książka dla każdego bibliotekarza.**

PRAWO BIBLIOTECZNE

Pytania i odpowiedzi: kwalifikacje bibliotekarzy

©iStockphoto.com/rzelich

Pracuję w bibliotece Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej na stanowisku starszego bibliotekarza. Chcę otrzymać stanowisko kustosa. Czy obowiązuje mnie rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków wynagradzania za pracę i przyznawania innych świadczeń związanych z pracą dla pracowników zatrudnionych w uczelni publicznej czy też rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 5 grudnia 2012 r. w sprawie wymagań kwalifikacyjnych uprawniających do zajmowania w bibliotekach innych zawodów związanych z działalnością biblioteczną?

Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 5 grudnia 2012 r. w sprawie wymagań kwalifikacyjnych uprawniających do zajmowania w bibliotekach stanowisk bibliotekarskich oraz stanowisk dla specjalistów innych zawodów związanych z działalnością biblioteczną (Dz. U. z 2012 r. poz. 1394) ma charakter ogólny i powinno być stosowane z uwzględnieniem szczególnych przepisów, przewidzianych m.in. dla bibliotek szkół wyższych. Zgodnie z art. 108 pkt 4 ustawy z dnia 27 lipca 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 2012 r. poz. 572 z późn. zm.) dyplomowani bibliotekarze oraz dyplomowani pracownicy dokumentacji i informacji naukowej są nauczycielami akademickimi. Jednym ze stanowisk, na których są oni zatrudniani, jest stanowisko kustosa dyplomowanego (por. art. 113 Prawa o szkolnictwie wyższym). Wymogi kwalifikacyjne dla

tych stanowisk przewiduje rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 21 sierpnia 2006 r. w sprawie kandydatów na dyplomowanego bibliotekarza oraz dyplomowanego pracownika dokumentacji i informacji naukowej (Dz. U. Nr 155, poz. 1112), które określa m.in. warunki, jakie powinien spełniać kandydat na dyplomowanego bibliotekarza oraz dyplomowanego pracownika dokumentacji i informacji naukowej.

Rozporządzenie powyższe jest zatem istotne m.in. dla osób, ubiegających się o stanowisko kustosa dyplomowanego w powyższym rozumieniu.

Jeżeli chodzi natomiast o pozostałe stanowiska bibliotekarskie, np. stanowiska bibliotekarza czy kustosa bibliotecznego, to należy do nich stosować wymogi kwalifikacyjne, określone w załączniku nr 4 do rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 5 października 2011 r. w sprawie warunków wynagradzania za pracę i przyznawania innych świadczeń związanych z pracą dla pracowników zatrudnionych w uczelni publicznej (Dz. U. Nr 243, poz. 1447).

Czy osoby, które skończyły studia bibliotekarskie podyplomowe mają prawo do tytułu kustosa i starszego kustosa?

W odniesieniu do powyższych stanowisk rozporządzenie z 5 grudnia 2012 r., jeżeli chodzi o wymogi w zakresie wykształcenia, przewiduje warunek wyższego wykształcenia na poziomie studiów drugiego stopnia lub jednolitych stu-

diów magisterskich na odpowiednim kierunku. Przepisy rozporządzenia nie określają studiów podyplomowych jako wymogu kwalifikacyjnego w tym zakresie.

Paragraf 6 nowego rozporządzenia stanowi, że pracownicy zatrudnieni na stanowiskach starszego bibliotekarza, kustosa i starszego kustosa, którzy w dniu wejścia w życie rozporządzenia nie spełniają wymagań kwalifikacyjnych do ich zajmowania, mogą je zajmować, jednak nie dłużej niż przez dziewięć lat od dnia wejścia w życie rozporządzenia, chyba że uzyskają kwalifikacje do ich zajmowania.

Mam ukończone studia magisterskie, bibliotekoznawcze, 20 lat pracy w bibliotece publicznej i stanowisko starszego kustosa. W naszej bibliotece osoby po licencjacie też są starszymi kustoszami. Czy tak ma być?

Nowe rozporządzenie z 5 grudnia 2012 r. dla stanowiska starszego kustosa przewiduje wykształcenie wyższe drugiego stopnia lub jednolite studia magisterskie, na kierunku odpowiadającym profilowi biblioteki lub którego efekty kształcenia odnoszą się do bibliologii i informatologii. W związku z tym studia licencjackie, będące studiami pierwszego stopnia, nie są aktualnie dla tego stanowiska wystarczającym wykształceniem.

Nie oznacza to, że osoba, która w dacie wejścia w życie nowego rozporządzenia pracuje w bibliotece na stanowisku starszego kustosa, nie mając wystarczających kwalifikacji dla tego stanowiska w zakresie wykształcenia, nie może dłużej na tym stanowisku pracować. Wniosek taki płynie z par. 6 nowego rozporządzenia, zgodnie z którym pracownicy zatrudnieni na stanowiskach starszego bibliotekarza, kustosa i starszego kustosa, którzy w dniu wejścia w życie rozporządzenia nie spełniają wymagań kwalifikacyjnych do ich zajmowania, mogą je zajmować, jednak nie dłużej niż przez dziewięć lat od dnia wejścia w życie rozporządzenia, chyba że uzyskają kwalifikacje do ich zajmowania.

Osoba, która nie spełnia wymogów kwalifikacyjnych dla stanowiska starszego kustosa może spełniać wymogi ustalone dla stanowiska starszego kustosa dyplomowanego, w przypadku którego aktualnie obowiązującym wymogiem jest wykształcenie wyższe na poziomie studiów drugiego stopnia lub jednolitych studiów magisterskich.

Czy nowe rozporządzenie nie przewiduje przygotowania pedagogicznego bibliotekarzy pracujących w bibliotekach dziecięcych?

W nowym rozporządzeniu z 5 grudnia 2012 r. brak regulacji dotyczącej przygotowania pedagogicznego bibliotekarzy pracujących w bibliotekach dziecięcych.

Nie oznacza to, że na dzień dzisiejszy brak przepisów, regulujących wymogi w zakresie przygotowania pedagogicznego bibliotekarzy. Chodzi o biblioteki przynależne do systemu oświaty, w tym biblioteki szkolne, zatrudniające nauczycieli-bibliotekarzy, dla których wymogi kwalifikacyjne określa par. 6 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli (Dz. U. Nr 50, poz. 400 z późn. zm.).

Pracuję 20 lat w zawodzie, mam wykształcenie wyższe kierunkowe, jestem starszym kustoszem. Czy muszę robić doktorat, żeby zachować starszego kustosa? Czy w bibliotekach publicznych będą bibliotekarze dyplomowani? Kto jest wyższy rangą – nowo przyjęta osoba ze studiami wyższymi i tytułem starszego kustosa dyplomowanego, czy starszy kustosz (służba biblioteczna) z tytułem doktora i dwudziestoletnim stażem?

Nowe rozporządzenie z 5 grudnia 2012 r. dla stanowiska starszego kustosa przewiduje wymóg posiadania dorobku zawodowego. Do dorobku tego par. 5 rozporządzenia zalicza m.in. uzyskanie stopnia doktora w zakresie odpowiadającym profilowi biblioteki, ale przepis ten przewiduje aż dziesięć różnych zakresów dorobku zawodowego. Posiadanie doktoratu nie jest zatem jedyną możliwością wykazania dorobku zawodowego, wymaganego do zatrudnienia na stanowisku starszego kustosa.

W 2. tabeli załącznika do rozporządzenia z 5 grudnia 2012 r. wyszczególnione zostały stanowiska bibliotekarskie bibliotekarzy dyplomowanych, które mogą występować w bibliotekach publicznych. Załącznik do rozporządzenia określa hierarchię poszczególnych, trzech rodzajów stanowisk (pracowników służby bibliotecznej, bibliotekarzy dyplomowanych oraz

specjalistów innych zawodów związanych z działalnością biblioteczną), nie określając ich wzajemnej, hierarchicznej relacji. Stanowisko starszego kustosa jest najwyższym stanowiskiem dla pracowników służby bibliotecznej, stanowisko zaś starszego kustosa dyplomowanego jest najwyższym stanowiskiem dla bibliotekarzy dyplomowanych.

Czy rozporządzenie z 5 grudnia 2012 r. ma zastosowanie w bibliotekach szkół uniwersyteckich?

Rozporządzenie z 5 grudnia 2012 r. nie znajduje zastosowania w bibliotekach szkół uniwersyteckich, gdyż, tak jak to wyjaśniono w odpowiedzi na pierwsze z powyższych pytań, dla bibliotek szkół wyższych, którymi są uniwersytety, określone zostały w sposób szczególnie wymogi kwalifikacyjne dla stanowisk pracy w bibliotekach uniwersyteckich w przepisach o szkolnictwie wyższym.

RAFAL GOLAT

Od Redakcji:

Przedstawiamy odpowiedzi prawnika na pytania Czytelników, dotyczące kwalifikacji bibliotekarzy. W innych kwestiach trudnych dla pracowników bibliotek oraz niejednoznacznych interpretacjach prawnych Redakcja będzie zamieszczała wyjaśnienia i odpowiedzi prawnika.

JUŻ W SPRZEDAŻY!

Przegląd Biblioteczny. Monografia Zbigniew Gruszka

Pierwsze polskie naukowe czasopismo bibliotekarskie kończy 85 lat. Z okazji jubileuszu „Przegląd Biblioteczny” doznał się monografii pokazującej początki pisma, jego rozwój, przemiany i współczesny charakter. Zbigniew Gruszka w swoich badaniach sięga aż do czasów przedwojennych, opisując związek czasopisma z „Przeglądem” wydawanym w latach 1908-1909. Autor korzysta z bogatych i różnorodnych źródeł: materiałów archiwalnych, korespondencji takich postaci jak Józef Grycz, Adam Łysakowski, Marian Łodyński, czy Edward Kuntze i źródeł biograficznych. Kompleksowe opracowanie pokazuje „Przegląd Biblioteczny” jako siłę sprawczą w usamodzielnieniu się i rozwoju dyscypliny bibliotekoznawstwa i informacji naukowej.

Cena: 45,00 zł

Zapraszamy do sklepu Wydawnictwa SBP
(<http://www.sbp.pl/sklep>); sprzedaz@sbp.pl

▶▶ W KILKU SŁOWACH

Nowy projekt FRSI „Rozpracuj to z biblioteką”

Jak napisać list motywacyjny? Gdzie w internecie szukać ogłoszeń o pracę? Jak sprawdzić, w którym zawodzie możemy się sprawdzić, a do jakiego nie mamy predyspozycji? Odpowiedzi na takie właśnie pytania poznają w 2013 roku mieszkańcy 82 miejscowości w Polsce, dzięki ich bibliotekom publicznym, które uczestniczą w nowym projekcie FRSI.

W projekcie biorą udział 82 biblioteki z trzech województw: łódzkiego (43 placówki), mazowieckiego (22 placówki) i świętokrzyskiego (17 placówek).

Projekt jest finansowany przez Polsko-Amerykańską Fundację Wolności ze źródeł Fundacji Społeczeństwa Otwartego (Open Society Foundations).

Małgorzata Dąbrowska (FRSI)

ZAPROSILI NAS

- Centralna Biblioteka Rolnicza im. M. Oczapowskiego w Warszawie na wernisaż wystawy Wandy Skonieczkiej „Zawsze Warszawa” (18.12.2012.)
- Biblioteka Śląska w Katowicach na spotkanie z Tomaszem Jastrunem, gościem Salonu Literackiego Michała Jagiełły (19.12.2012) oraz na spotkanie Klubu Dobrej Książki (20.12.2012)
- Biblioteka Uniwersytecka w Warszawie na promocję książki Marka Michalskiego, Ewy Bagieńskiej, Ewy Kobierskiej-Maciuszko „Poczęty” w BUW. Wspomnienia z Biblioteki Uniwersyteckiej w Warszawie z lat 1977-1999 oraz projekcją archiwalnych materiałów filmowych o BUW (21.12.2012)
- Książnica Beskidzka w Bielsku-Białej i Uniwersytet Trzeciego Wieku na otwarcie wystawy prac malarskich słuchaczy koła plastycznego UTW (04.01.2013)
- Książnica Beskidzka w Bielsku-Białej, Towarzystwo Przyjaciół Bielska-Białej i Podbeskidzia, Towarzystwo Miłośników Ziemi Bielsko-Bialskiej na promocję „Kalendarza Beskidzkiego” (08.01.2013)
- Książnica Beskidzka w Bielsku-Białej na otwarcie wystawy fotografii Jerzego Haca „Kapliczki przydrożne i krzyże Beskidu Śląskiego z Istebnej i Koniakowa” (10.01.2013)
- WiMBP im. C. Norwida w Zielonej Górze na cykl spotkań w ramach konserwatorów bibliotekoznawczych: dr hab. B. Koredczuk „Kobiety – miłośniczki książek znane i nieznane. Przyczynek do badań bibliofilstwa polskiego” (15.01.2013), dr hab. M. Piłdypczak-Majerowicz „Badanie znaków własnościowych na współczesnych zbiorach bibliotecznych” (19.02.2013)
- WBP im. H. Łopacińskiego w Lublinie na wystawę „Święta z Madonnami”, wystawa ze zbiorów specjalnych biblioteki (20.01.2013)

Elżbieta Pająk

20 lutego 2013 r. miną trzy lata od śmierci Elżbiety Pająk, emerytowanego pracownika Biblioteki i Ośrodka Informacji Instytutu Technologii i Budowy Maszyn Politechniki Wrocławskiej.

18.11.1947 – 20.02.2010

Elżbieta Pająk urodziła się 18 listopada 1947 r. w Kamiennej Górze w rodzinie Heleny (z domu Świdorskiej) i Mieczysława Portków.

W 1952 r. wraz z rodzicami i dwiema siostrami przyjechała do Wrocławia i zamieszkała na osiedlu Biskupin. Następnie cała rodzina przeniosła się do dzielnicy Krzyki. Elżbieta ukończyła Szkołę Podstawową nr 47 we Wrocławiu. Następnie kontynuowała naukę w Technikum Księgarskim we Wrocławiu, gdzie zdała maturę i uzyskała tytuł technika o specjalności księgarstwo. W okresie 6.08.1966 r. – 31.10.1970 r. pracowała w charakterze referenta w PP „Dom Książki” we Wrocławiu. Po przepracowaniu trzech lat rozpoczęła studia wieczorowe w Wyższej Szkole Ekonomicznej we Wrocławiu i została przeniesiona do pracy w dyrekcji PP „Dom Książki” w Dziale Księgarskim. W 1969 r. wyszła za mąż, a w marcu 1970 r. urodziła córkę Joannę. W październiku 1973 r. przyszła na świat druga córka Beata. Od 2 listopada 1970 r. została zatrudniona jako pracownik inżynierjno-techniczny najpierw w Zakładzie Doświadczalnym Instytutu Technologii Budowy Maszyn, a następnie w Bibliotece i Ośrodku Informacji na stanowisku kierownika wypożyczalni. Od września 1973 r. powierzono Jej obowiązki referenta informacji technicznej.

W opinii przełożonych dobrze wywiązywała się z powierzonych obowiązków, wykazywała się inicjatywą i samodzielnością w podejmowaniu decyzji, cechowała ją łatwość współzycia z ludźmi. Kolejno awansowała na: starszego technika (1973), młodszego bibliotekarza (1974), bibliotekarza (1977) i starszego bibliotekarza (1989). W ciągu 32 lat pracy w Bibliotece i Ośrodku Informacji Instytutu Technologii i Budowy Maszyn Politechniki Wrocławskiej wykazała się dużą fachowością i wzorowym wypełnianiem obowiązków służbowych. Była pracownikiem sumiennym i zdyscyplinowanym. Za długoletnią pracę w Politechnice Wrocławskiej została w 1986 r. odznaczona Złotą Odznaką Politechniki Wrocławskiej, kilkakrotnie – nagrodami rektora i dyrektora Instytutu.

30 czerwca 2003 r. przeszła na emeryturę. Zmarła 20 lutego 2010 r. we Wrocławiu.

W pamięci koleżanek i kolegów pozostaje osobą pełną poczucia humoru, celnego dowcipu, radości życia pomimo przeciwności losu. Wszystkim służyła pomocą, miała wielu przyjaciół, uwielbiała się śmiać, żartować i potrafiła z niczego zrobić coś wspaniałego.

MAREK DUBIŃSKI

■ DEBATA NA TEMAT CZYTELNICTWA

Pod hasłem: Czytanie – przyjemność czy przykry obowiązek? odbyła się debata publiczna współorganizowana przez SBP w Słupsku jesienią 2012 r. Wśród zaproszonych do rozmów o czytelnictwie znaleźli się: Ryszard Kurylczyk, Jerzy Sawicki, Małgorzata Lenart, Maria Chamier-Gliszczyńska oraz Rafał Nosewicz. Do dyskusji włączyła się również publiczność zgromadzona licznie w Miejskiej Bibliotece Publicznej w Słupsku. Temat debaty pozostał otwarty, jednakże wszyscy jednogłośnie stwierdzili, że promocja czytelnictwa jest niezbędna i bardzo korzystne są takie akcje jak „Cała Polska czyta dzieciom”.

■ DRUGIE URODZINY PORTALU STOWARZYSZENIA BIBLIOTEKARZY POLSKICH

20 grudnia 2012 r. minęły dwa lata funkcjonowania portalu sbp.pl. Przez te dwa lata portal rozwinął się i rozbudował, stał się przestrzenią, w której biblioteki mogą zaprezentować swoją działalność i promować projekty. Serwis staje się coraz bardziej użyteczny i przyjazny dla użytkowników. W planach redakcji portalu są dalsze modyfikacje, tak by portal sbp.pl był coraz doskonalszy i wartościowy w treści.

■ SPOTKANIE Z PRZEDSTAWICIELAMI INSTYTUTÓW INFORMACJI NAUKOWEJ I BIBLIOTEKOZNAWSTWA

W dniu 7.12.2012 r. odbyło się kolejne spotkanie SBP z kierownikami instytutów informacji naukowej i bibliotekoznawstwa. Spotkanie prowadziła przewodnicząca SBP Elżbieta Stefańczyk. W jego trakcie przedstawiono projekt SBP ustawy o bibliotekach, akredytację profesjonalną kształcenia bibliotekarzy oraz współpracę w zakresie działalności wydawniczej SBP.

■ GRUDNIOWE POSIEDZENIA PREZYDIUM I ZARZĄDU GŁÓWNEGO SBP

W dniach 13-14.12.2012 r. odbyło się posiedzenie Zarządu Głównego SBP poprzedzone posiedzeniem Prezydium ZG SBP. Podczas spo-

tkania, członkowie Prezydium zapoznali się ze szczegółową tematyką obrad Zarządu Głównego SBP oraz zatwierdzili materiały przygotowane na jego posiedzenie. Podczas dwudniowych obrad Zarządu Głównego SBP obecni rozmawiali o działaniach zrealizowanych w 2012 r. oraz o wstępnych planach działań ZG SBP w 2013 r. W pierwszym dniu, przewodnicząca SBP podsumowała pracę Zarządu Głównego SBP w 2012 r. mówiąc m.in. o realizowanych zadaniach wpisanych w wieloletnią *Strategię SBP*. Stan realizacji działań przedstawiła także Elżbieta Górską, a w zakresie ich nowelizacji mówiła Joanna Pasztaleniec-Jarzyńska. Elżbieta Górską, w ramach realizowanego programu ulg i bonusów dla członków SBP przedstawiła projekt legitymacji członkowskiej. Natomiast stan prac nad zmianami w Statucie SBP zreferowała Sylwia Błaszczuk. O działalności struktur SBP w 2012 r. mówiły Sylwia Błaszczuk i Ewa Chrzan. Innym tematem podejmowanym na posiedzeniu ZG SBP były prace nad bazą członków – II etap zaprezentowała Joanna Pasztaleniec-Jarzyńska. Elżbieta Stefańczyk i Anna Grzecznowska mówiły o sytuacji finansowej SBP i przebiegu pozyskiwania środków m.in. z Funduszu Inicjatyw Obywatelskich. Zagadnienie Open Access w działalności SBP przedstawiła Ewa Kobińska-Maciuszko. W drugim dniu obrad projekt Planu pracy Zarządu Głównego SBP i Wydawnictwa SBP przedstawił Marzena Przybysz i Janusz Nowicki. Wstępny preliminarz finansowy SBP na 2013 r. zaprezentowała Anna Grzecznowska. Rozmawiano o formule konkursów organizowanych przez ZG SBP, w tym „Bibliotekarz Roku” i Tydzień Bibliotek 2013. Projekt modyfikacji Regulaminu na godność Członka Honorowego SBP i Regulaminu na Honorową Odznakę SBP zreferowała Janina Jagielska. Przygotowania do Krajowego Zjazdu Delegatów 2013 (wybory w kołach, oddziałach i okręgach, informacja Komisji ds. gromadzenia i analizowania wniosków, konferencja towarzysząca Zjazdowi) to temat drugiego dnia obrad. W sprawach różnych podjęto m.in. temat grantów SBP na 2013 r.

■ LIST PRZEWODNICZĄCEJ SBP DO MINISTER EDUKACJI NARODOWEJ W SPRAWIE LIKWIDACJI BIBLIOTEK PEDAGOGICZNYCH

W grudniu 2012 r. przewodnicząca SBP Elżbieta Stefańczyk wystosowała list do Krystyny Szumilas, minister edukacji narodowej, w związku z nasilającymi się sygnałami o likwidacji wielu bibliotek pedagogicznych w województwach: śląskim, opolskim, warmińsko-mazurskim, mazowieckim. W liście przewodnicząca wyraziła zaniepokojenie zaistniałą sytuacją, grożącą drastycznym ograniczeniem działalności edukacyj-

nej tych placówek co pozostaje w sprzeczności z funkcją bibliotek pedagogicznych w opracowywanym przez MEN systemie kompleksowego wspomagania szkół i ośrodków nauczania. Ponadto, zaapelowała o *wsparcie... działań interwencyjnych, zmierzających do powstrzymania samorządów w podejmowaniu decyzji o likwidacji bibliotek pedagogicznych, które wspierają nauczycieli w realizacji zajęć dydaktycznych oraz promują rozwój czytelnictwa wśród dzieci i młodzieży.*

MARZENA PRZYBYSZ

Informacje dotyczące działalności Stowarzyszenia są dostępne także na <http://www.sbp.pl/sbp/dzialalnosc>

POSTAKTUALIA

Nie umiałbym wskazać okresów szczególnej dla bibliotek pomysłowości. Łatwiej zasygnalizować, że bywały i są czasy bibliotekom mało przyjazne oraz nieprzyjazne – tak jak obecny. I to nie zmieni się samo. Nie przybędzie dobra czarownica i nie przepędzi bibliowilków precz.

Wobec tego potrzebne jest społeczne wsparcie, współobywatelska obronna życzliwość. Która na innych obszarach działa. Ale należy o nią rozumnie zabiegać i aktywnie inspirować. Nikt bowiem, sam z siebie, nie będzie zajmował się bibliotekami.

No bo niby kto? Z bibliotek publicznych korzysta u nas co piąty mieszkaniec, lecz co dziewiąty dorosły (to jest standard afrykański). Za żadną biblioteką pedagogiczną nigdy nie przemówił żaden nauczyciel, jak i za biblioteką akademicką nie wstawił się choćby jeden profesor. Nie ma co wybrzydzać: tak jest i tak będzie.

Wobec tego trzeba aktywnie namawiać osoby z najbliższego otoczenia, żeby reagowały na niekorzystne dla bibliotek decyzje, lub na brak decyzji. I niech nikt nie plecie, że to jest niezręczne. Niezręcznie to będzie, kiedy biblioteki znikną, a pracowników wyleją. Zresztą uzasadnienie narzuca się samo: to jest wszak obrona tego niewielkiego obszaru publicznego posiadania, jaki społeczeństwu jeszcze **realnie** pozostał.

W jaki sposób? W każdy. Pisemnie, mailowo, albo bezpośrednio. Wszystko może być skuteczne, z wyjątkiem milczenia.

Kto zaś miałby być adresatem? Na pewno nikt z polityków ponadlokalnego szczebla: szkoda zachodu i fatygi. Natomiast bezpośredni decydenci, czyli organizatorzy. Rektorzy oraz dziekani. Kuratorzy, starostowie, dyrektorzy szkół. Marszałkowie, burmistrzowie, wójtowie, radni. Zależy, co to jest za biblioteka. Nikt nie poważy się na zlekceważenie publicznych głosów, jeżeli będzie ich sporo. No więc trzeba tak zrobić, żeby było.

JACEK WOJCIECHOWSKI

BIBLIOTEKARZ

Czasopismo wydawane przez
Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich
oraz Bibliotekę Publiczną m.st. Warszawy –
Bibliotekę Główną Województwa Mazowieckiego

Komitet Redakcyjny:

Helena BEDNARSKA, Lucjan BILIŃSKI,
Sylvia BŁASZCZYK, Stanisław CZAJKA,
Andrzej DĄBROWSKI, Małgorzata JEZERSKA,
Jadwiga KONIECZNA (przewodnicząca),
Katarzyna MATERSKA, Irena SUSZKO-SOBINA,
Ryszard TURKIEWICZ

Redaktor naczelna:

Elżbieta STEFAŃCZYK
(tel. 600-433-877; e-mail: e.stefanczyk@sbp.pl,
e.stefanczyk@onet.pl)

Zastępca redaktora naczelnego:

Barbara BUDYŃSKA
(tel. 507-622-572; e-mail: budynska@gmail.com)

Sekretarz redakcji:

Marzena PRZYBYSZ
(tel. 697-790-802; e-mail: m.przybysz@sbp.pl)

Redaktor techniczny:

Elżbieta MATUSIAK

Opracowanie graficzne i łamanie:

Robert LIS

Tłum. na jęz. angielski:

Małgorzata WALESZKO

Projekt graficzny:

Tomasz KASPERCZYK

Honoraria autorskie:

Kazimiera KRAWCZAK
(tel. 22 825-54-25; e-mail: finanse@sbp.pl)

Redakcja zastrzega sobie prawo do opracowania
redakcyjnego i skracania tekstów.

Wydawnictwo Stowarzyszenia
Bibliotekarzy Polskich
00-335 Warszawa,
ul. Konopczyńskiego 5/7,
tel. 22 827-52-96

Doradca ds. wydawniczych – Janusz NOWICKI
tel. 22 827-52-96, e-mail: wydawnictwo@sbp.pl

„Bibliotekarz” za lata 1991-2009 jest dostępny
online w archiwum cyfrowym SBP ([www.sbp.pl/
wydawnictwa/archiwum_cyfrowe](http://www.sbp.pl/wydawnictwa/archiwum_cyfrowe)) oraz
w Kujawsko-Pomorskiej Bibliotece Cyfrowej
(<http://kpbk.umk.pl/dlibra/publication?id=17777>).

Druk i oprawa: Zakład Poligraficzny PRIMUM s.c.,
Kozerki, ul. Marsa 20, 05-825 Grodzisk Mazowiecki

Nakład: 1450 egz. ISSN 0208-4333. Indeks 352624

WARUNKI PRENUMERATY „BIBLIOTEKARZA”

„Bibliotekarz” dostępny jest w prenumeracie i w bezpośredniej
sprzedaży w Biurze ZG SBP. Zamówienia na czasopismo można skła-
dać w ciągu całego roku, od dowolnego numeru pisma. Wysokość
bieżącej prenumeraty wynosi 168 zł (14,00 zł za 1 numer).

Wpłaty na prenumeratę przyjmuje:

Dział Sprzedaży

Al. Niepodległości 213, 02-086 Warszawa

Informacje: Joanna Janczak tel. (22) 825-50-24,

faks (22) 825-53-49

e-mail: sprzedaz@sbp.pl

konto SBP: Millennium 70 1160 2202 0000 0000 2814 5355

Prenumeratę bieżących numerów można zamówić w sklepie interne-
towym Wydawnictwa SBP, jak również numery archiwalne od 2010 r.
Wczesniejsze są dostępne online w archiwum cyfrowym SBP ([www.sbp.pl/
wydawnictwa/archiwum_cyfrowe](http://www.sbp.pl/wydawnictwa/archiwum_cyfrowe)). Prenumeratę oraz poszczególne
numery można zamówić: <http://www.sbp.pl/sklep/bibliotekarz>

Proponujemy następujące rabaty:

przy zakupie 3-6 egzemplarzy – 10%, 7-9 egz. – 15%, 10 i więcej egz.
– 20% (dot. jednego tytułu).

Powyższe rabaty dotyczą także zakupu książek naszego Wydawnictwa.
Oferta obejmuje czasopisma i książki wydane dotychczas, jak
również prenumeratę na 2013 rok.

Ponadto prenumeratę przyjmuje:

„RUCH” S.A. i POCZTA POLSKA – kwartalnie

Ważne dla Autorów publikujących w „Bibliotekarzu”

Autorzy pragnący publikować swoje teksty w „Biblioteka-
rzu” proszeni są o:

1. Przesyłanie tekstów w plikach w programie Word w for-
matach DOC lub RTF (odstęp 1,5 między wierszami), wy-
kresy i tabele w programie Excel, a zdjęcia w formacie
JPG w rozdzielczości 300 dpi na adres Wydawnictwa SBP
(wydawnictwo@sbp.pl) lub bezpośrednio do redaktora
naczelnego na adres: e.stefanczyk@sbp.pl. Teksty
i fotografie powinny być podpisane.
2. Dołączanie do przysyłanych materiałów danych niez-
będnych do wypłacenia honorarium oraz odprowa-
dzenia podatku od honorarium do urzędu skarbowego.
W tym celu oprócz imienia i nazwiska należy podać:
 - datę i miejsce urodzenia,
 - imiona ojca i matki,
 - adres domowy,
 - telefon kontaktowy, e-mail,
 - PESEL,
 - NIP,
 - nazwę i adres właściwy dla autora ze względu na
miejsce zamieszkania urzędu skarbowego,
 - numer konta osobistego w banku w celu przekaza-
nia honorarium.
3. Stopień lub tytuł naukowy oraz miejsce pracy i pełnio-
na funkcja do umieszczenia w notce o autorze.
4. Oświadczenie o braku zgody na bezpłatne publikowa-
nie danego tekstu w internecie – w związku z digitalizacją
i publikowaniem „Bibliotekarza” w internecie. Brak takiego
oświadczenia przy nadesłanym materiale będzie oznaczał
zgodę autora na bezpłatną publikację tekstu w internecie.

Tydzień Bibliotek 2013

„Biblioteka przestrzenią dla kreatywnych”

Po raz dziesiąty Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich organizuje, w dniach **8-15 maja 2013 r.**, Tydzień Bibliotek – program promocji czytelnictwa i bibliotek. Ma on na celu podkreślanie roli bibliotek w poprawie jakości życia, edukacji oraz zwiększanie prestiżu zawodu bibliotekarza i zainteresowania książką szerokich kręgów społeczeństwa polskiego.

Kontakt z literaturą pobudza wyobraźnię, wpływa na elastyczność myślenia, słowem rozwija kreatywność. Biblioteka jest miejscem, które wspiera ciekawe pomysły, umożliwia rozwój zdolności w wielu dziedzinach. Interaktywny charakter i różnorodna oferta biblioteki tworzy „węzeł komunikacyjny” dla użytkownika z każdej grupy wiekowej, każdego środowiska i każdej profesji. We współczesnym społeczeństwie sieciowym kreatywność staje się coraz większym atutem. Biblioteka odpowiednio wyposażona i dostosowana do potrzeb użytkowników ułatwia nieograniczony kontakt z wiedzą, nauką, literaturą, nowymi mediami. Sprzyja rozwijaniu umiejętności komunikacyjnych oraz kontaktom społecznym. Motywuje również czytelnika do samodzielnego pogłębiania kompetencji informacyjnych i zapewnia mu odpowiednie zasoby edukacyjne. Pomaga w określeniu jego własnej i grupowej tożsamości, a często oferuje także wsparcie ekspertów i różne formy warsztatowe.

Hasło Tygodnia Bibliotek 2013 pozwala w różnych formach pokazać pozytywne zmiany, które zachodzą w naszych placówkach. Biblioteka, jako przestrzeń dla kreatywnych, staje się miejscem inspiracji i realizacji wielu niezwykłych pomysłów na promowanie literatury i zachęcanie do sięgania po książki każdego odbiorcę, bez względu na wykształcenie, wiek czy światopogląd.

Jak co roku organizujemy **konkurs na najlepszy plakat promujący Tydzień Bibliotek**, natomiast z okazji jubileuszowego, 10. Tygodnia Bibliotek, ogłosimy **konkurs na najciekawszą inicjatywę**, jedną szczególnie pomysłową akcją, która zostanie przeprowadzona przez bibliotekę w trakcie trwania TB 2013.

Zapraszamy wszystkie biblioteki do aktywnego udziału. Szczegółowe informacje na temat regulaminu uczestnictwa w konkursach zamieszczac będziemy na naszej stronie <http://www.sbp.pl/tydzienbibliotek>, gdzie można znaleźć również informacje o przebiegu poprzednich edycji programu.

1% dla SBP

ka**PIT**alny wybór!

Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich jest w elitarnym gronie organizacji pożytku publicznego. Oddając 1% podatku SBP masz pewność, że te środki zostaną wykorzystane na pożyteczne cele, że będą pracować z korzyścią dla rozwoju bibliotek, społeczeństwa wiedzy i kultury.

Nr KRS: 0000081477